

*Arxius
títular
Miquel Garriga i Roca*

LA ROCA DE XEIX

Núms. 7 i 8. Juny 1994

Presentació per Josep Azuara.

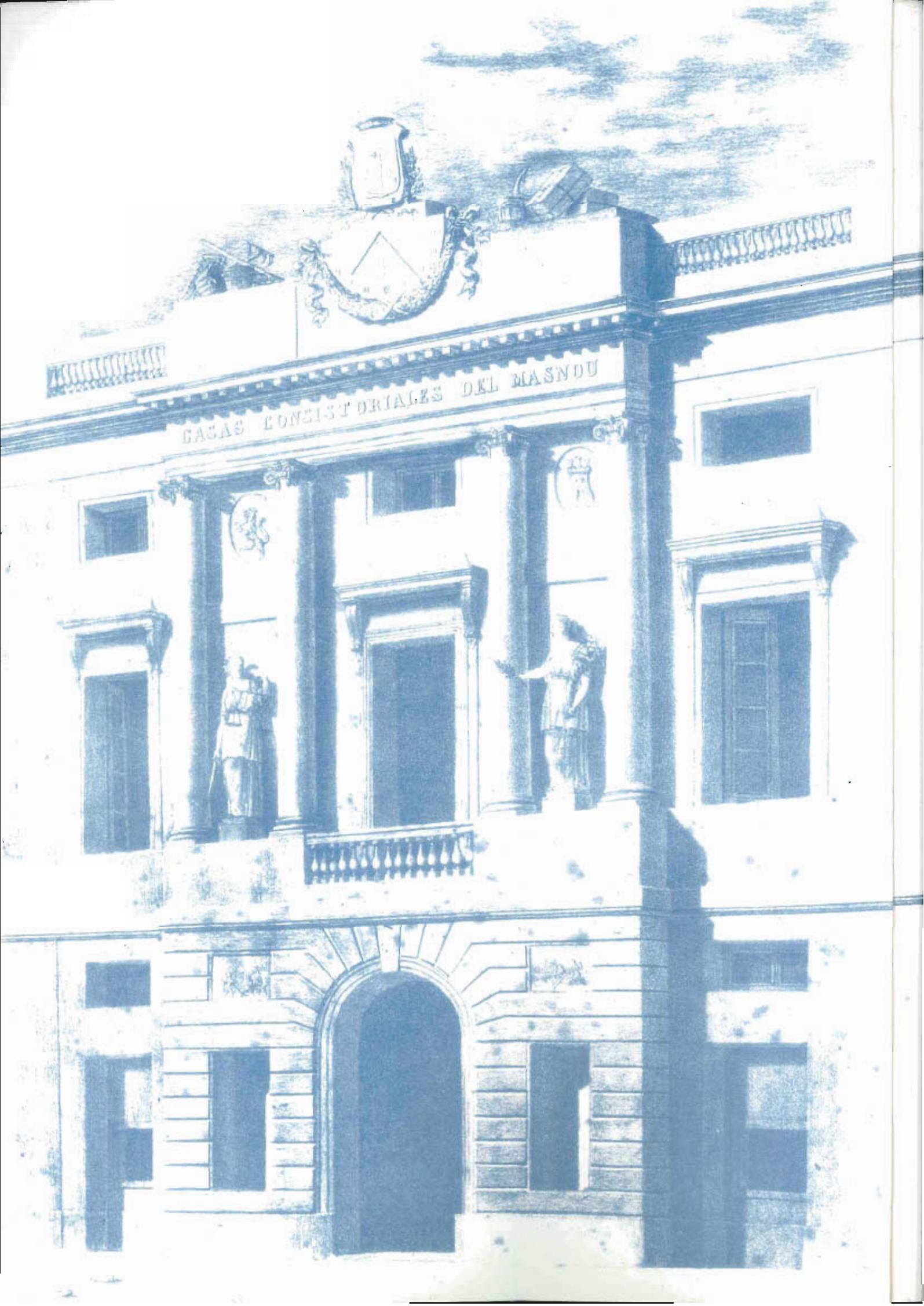
Pròleg per Jordi Rogent.

Fons documentals sobre Miquel Garriga i Roca als Arxius de la Ciutat de Barcelona per Xavier Tarraubella.

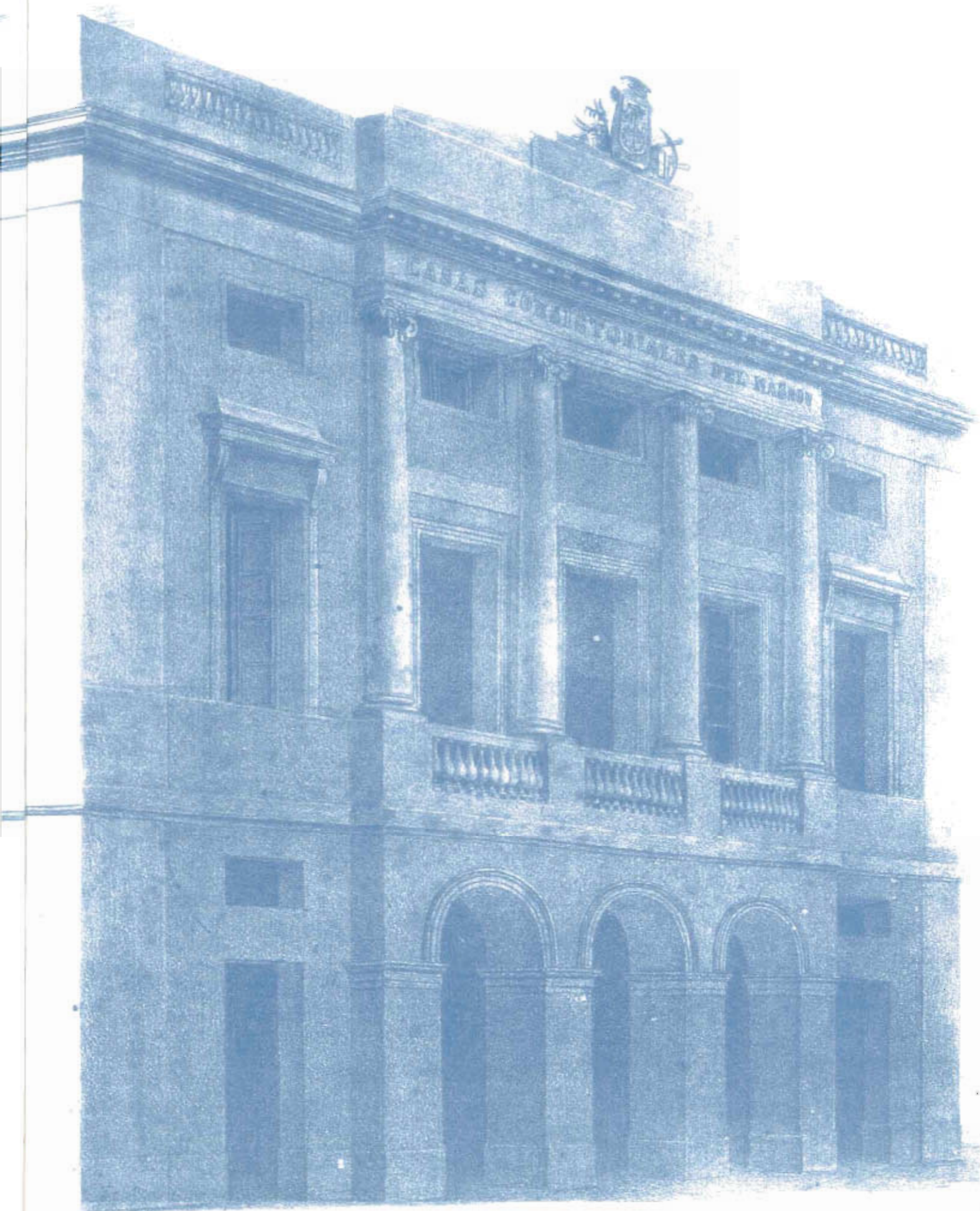
Reflexions entorn a l'obra de Miquel Garriga i Roca al Masnou per Rosa Almuzara.

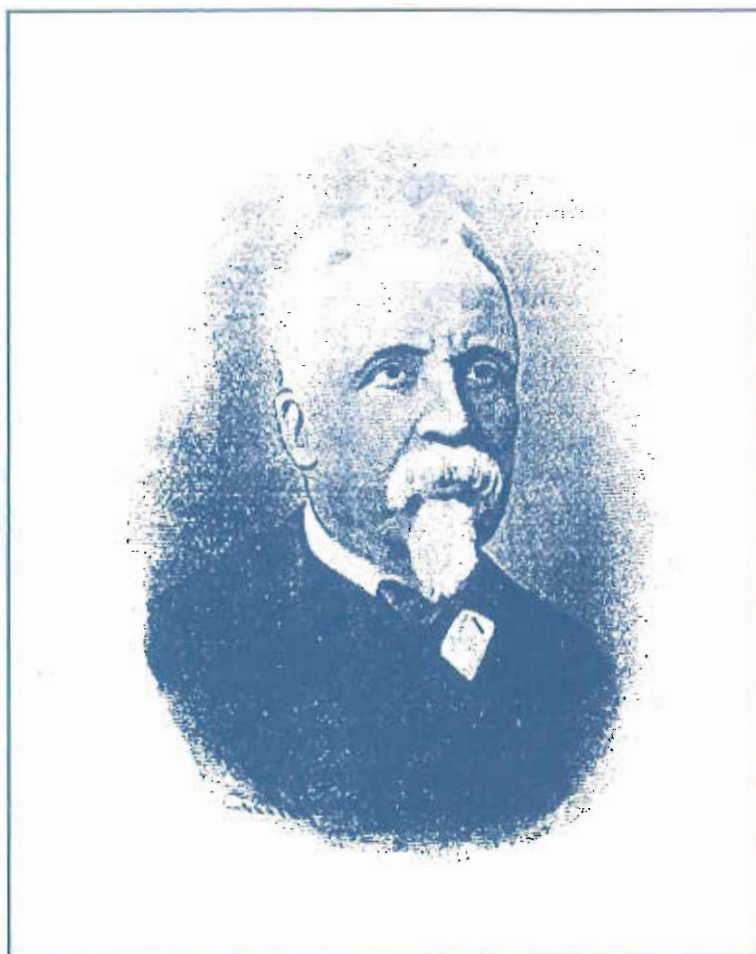
Addenda documental per Xavier Tarraubella i Rosa Almuzara.

Fitxa tècnica: vista de l'edifici de l'Ajuntament per Palemó Anglès.

CASAS CONEISTORIALES DEL MASNOU

Retrat fotogràfic de Miquel Garriga i Roca (1808-1888)

Sumari:

Presentació, 9

per Josep Azuara

Pròleg, 13

per Jordi Rogent

Fons documentals sobre Miquel Garriga i Roca als Arxius de la Ciutat de Barcelona, 23

per Xavier Tarraubella

Reflexions entorn a l'obra de Miquel Garriga i Roca al Masnou, 37

per Rosa Almuzara

Addenda documental, 53

per Xavier Tarraubella i Rosa Almuzara

Fitxa tècnica:

Vista de l'edifici de l'Ajuntament, 109

per Palermó Anglès

Presentació

Detall de la vista de:
Escenografia é iconografia o plano geométrico del Pueblo del Masnou
(plànol manuscrit, 1846).

Presentació

Cada un dels Fulls d'Història Local publicats fins ara penso que han estat molt interessants, tant des d'un punt de vista històric, perquè han tractat temes inèdits en la nostra història, com perquè en l'exposició dels seus continguts s'ha sabut mantenir l'equilibri entre el nivell científic i el to amè, que fa que els que siguem llecs en Història, també puguem fruir en la seva lectura. Bona prova d'això és l'acceptació que han tingut els quatre primers Fulls que s'han editat, de manera que hem hagut d'augmentar-ne el tiratge.

Quan l'any 1989 vam començar a parlar de tirar endavant una col·lecció de fulletons sobre història masnovina, ja vam pensar a dedicar-ne un a l'arquitecte Miquel Garriga i Roca, perquè érem conscients que la seva figura era molt desconeguda. Ara bé, a mesura que he tingut coneixement dels resultats de les investigacions sobre Garriga i Roca, a part de confirmar aquesta impressió, la seva figura se m'ha presentat com la d'un home d'un perfil científic i humà extraordinari. Però si per un costat, anar fent aquest seguiment, m'ha suposat una satisfacció, per l'altre he tingut una sensació de tristesa, al veure que la seva figura havia estat excessivament oblidada. Potser la causa sigui la contraposició del seu Projecte d'Eixample de Barcelona, amb el de l'Ildefons Cerdà, que fou el que es realitzà per Ordre Reial (1859), tot i haver estat el seu Projecte aprovat per l'Ajuntament de Barcelona (6 d'abril de 1858).

Un altre aspecte que em suggereix la lectura del seu currículum professional, en quant a projectes i obres realitzades, és que per fer un estudi que abastí tota la seva obra seria feina d'un equip ja que en Garriga i Roca presenta una característica

pròpia de la genialitat, que és que tot i les vicissituds personals o les incomprendensions professionals, la seva línia d'actuació resulta inalterable i molt prolífera. La gran quantitat i diversitat d'obres en què treballà com a arquitecte, enginyer de carreteres, urbanista, dissenyador de mobiliari urbà, ornamentista, historiador de l'arquitectura i de l'art, i sociòleg em fa afegir que caldria que l'equip fos interdisciplinari perquè són molts els aspectes que cal copsar de l'obra realitzada o projectada.

Aquest monogràfic sobre l'arquitecte M.G.R. l'hem configurat a partir de recollir els fons conservats en els arxius barcelonins. Haver escollit primer els de la ciutat de Barcelona, es deu, per un costat a que aquesta població és el Cap i Casal de Catalunya, i per tant l'obra de Garriga i Roca com a arquitecte municipal hi esdevé més transcendental. I d'altra banda, per la gran admiració que li tenim, no hem volgut ser localistes i sols parlar de la seva obra al Masnou, ell que fou un home que, com tot geni, tingué un esperit universal i esdevingué un avançat del seu temps, com ho demostra aquest fragment de la seva memòria sobre l'Eixample de Barcelona:

«En el siglo presente en que se aprecia todo lo grande y lo bello, en que los hombres desean desenvolver ampliamente sus ideas, en el que no hay dificultades insuperables, en el siglo del vapor, de la electricidad y de las vías férreas, en el siglo de agigantadas empresas, tales como el túnel en el canal de la Mancha, la vía férrea subterránea de París destinada a centuplicar el inmenso tráfico de aquella grandiosa capital, las ciudades flotantes para recorrer el universo y otros, no podemos contentarnos con un limitado ensanche... (1-XII-1857).»

Em sembla que és bo recordar-ho, quan precisament el dia 6 de maig propassat fou inaugurat l'Euro-túnel, 143 anys després d'haver fet aquest escrit.

Però si bé la seva obra és encara molt desconeguda, els estudiosos de l'arquitectura i de l'urbanisme a Catalunya a ben segur que coneixen els 3 treballs sobre part de la seva obra a Barcelona i l'estudi sobre l'urbanisme de Mataró (1500-1900) a on també s'estudia l'obra que hi va fer. Però com que les realitzacions de M.G.R. al Masnou són un tema pràcticament inèdit, tot i que en els treballs esmentats n'hi ha referències. Per aquest motiu ens feia recança no parlar-ne i se li ha donat un tractament a modus de reflexió, en part, perquè el seu estudi comportaria una àmplia monografia, i també perquè aquest Full d'Història Local que ara li dediquem, sols vol ser un primer pas per donar a conèixer l'obra d'aquest gran arquitecte català i per això ens ha semblat que la millor manera d'iniciar-nos en la seva obra era presentant el medi a on es va començar a desenvolupar com a arquitecte.

Per realitzar-lo, a part dels col·laboradors habituals hem pensat amb en Xavier Tarraubella que és arxiver especialista en fons arquitectònics; i hem demanat que fes el pròleg en Jordi Rogent, arquitecte especialitzat en patrimoni arquitectònic i a més imbuït des de jove per l'ambient familiar en el món de l'arquitectura eclèctica i neoclàssica (estil que M.G.R. en fou un introductor), ja que és besnét de l'arquitecte Elies Rogent, bon amic i coneixe-

dor de l'obra del seu col·lega Garriga, encara que fossin d'una generació diferent.

Creiem que la millor manera d'iniciar el reconeixement al nostre arquitecte Miquel Garriga i Roca és haver pogut comptar amb la col·laboració de tots aquests professionals que han realitzat *La Roca de Xeix* núms. 7 i 8 que ara us oferim. També com podeu veure, el rigor no sols ha estat en l'elaboració del treball de recerca, sinó també en la selecció del material il·lustratiu i documental. Això fa que vulgui agrair als Arxius que ens l'han facilitat, i especialment al Gabinet de Dibujo de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando (Madrid) que comprenent l'interès que teníem de publicar el projecte "de pensada" amb el qual se li atorgà el títol d'arquitecte (1838), han estat molt diligents, per tal de gestionar les fotografies del plànol que publiquem.

Fem vots perquè aquesta monografia serveixi per a conèixer millor Miquel Garriga i Roca, però alhora que sigui un esperó perquè tots els estudiosos que ho desitgin del Masnou, Barcelona, Mataró, Vilassar de Mar, Manresa, Vilassar de Dalt, Alella i Martorell, totes aquestes poblacions vinculades professionalment a Garriga i Roca (almenys pel que fins ara sabem), i lògicament també tots els qui estiguin interessats a participar-hi, iniciïn treballs que ens permetin anar aprofundint en l'obra d'aquest insigne arquitecte català, precisament nascut a la partida anomenada de "La Roca de Xeix", en l'actual terme municipal del Masnou.

Josep Azuara
Alcalde del Masnou

Pròleg

*Detail de la vista de:
Escenografía é iconografía o plano geométrico del Pueblo del Masnou
(plànol manuscrit, 1846).*

Pròleg

Fins fa pocs anys la figura de l'arquitecte Miquel Garriga i Roca era molt poc coneguda fora d'un reduït cercle d'estudiosos de l'arquitectura i l'urbanisme català de la segona meitat del segle XIX. Per a la gran majoria els noms de Cerdà (i, potser, Baixeras) pel que fa a l'urbanisme i els de Rogent, Gaudí i els primers modernistes, i pocs més en el camp de l'arquitectura, eren els únics coneguts.

A Garriga, com a arquitecte, se'l coneixia per ser l'autor del primer projecte del Teatre del Liceu i la polèmica que es desencadenà al voltant del tema de la façana. En el camp de la intervenció a la ciutat se'l recordava com l'autor dels «Quarturons» que reflectien la realitat física de la Barcelona de finals de la dècada dels cinquanta del segle passat. I poca cosa més.

Com en tantes ocasions uns pocs noms i unes poques realitzacions de gran envergadura, sobrevalorades fins i tot en alguns casos amagaven la labor d'altres personatges potser més callada i no tant espectacular però no per això menys valuosa.

La indiscutible importància de la figura d'Idelfons Cerdà eclipsava la d'altres tècnics del seu temps i els estudis que es varen fer al voltant no sols de les seves idees d'aspectes tècnics (d'organització espacial, de circulació,...) sinó també dels aspectes socials i econòmics no varen fer sinó ajudar a oblidar, quasi, la tasca de molts altres personatges que treballaven fent ciutat i ordenant el territori en un moment decisiu de la nostra història.

Sortosament, però, d'uns anys ençà, amb l'aprofundiment dels estudis d'història de l'urbanisme al nostre país, s'han anat recuperant diferents personatges que varen tenir unes aportacions decisives en la

construcció de les nostres ciutats i pobles i en l'establiment d'una xarxa d'infraestructures que resultà decisiva per al desenvolupament econòmic del moment i en la que, encara ara, s'estructura Catalunya. Pensem que ens trobem en els anys de l'aparició i desenvolupament del ferrocarril, de la creació de la xarxa de carreteres i camins, de la «revolució industrial» a Catalunya, del gran creixement demogràfic de les ciutats, però també de la posada en pràctica de les idees higienistes (amb el que comportà de realització de xarxes de clavegueram, portades d'aigua, creació de parcs urbans, noves ordenacions per obtenir millors assoliments...) i de la formació del que posteriorment hem conegut com a equipaments (mercats, edificis administratius i d'ensenyament, teatres, presons,...). Totes aquestes realitzacions feien canviar la imatge de les poblacions a una velocitat molt superior a la dels segles anteriors, però també les relacions econòmiques i socials que s'hi donaven. I la societat necessitava persones amb una bona preparació tècnica, però també amb una gran imaginació i moltes inquietuds, per afrontar aquelles necessitats.

La figura del masnoví Garriga i Roca és la d'un d'aquells personatges que s'ha començat a recuperar.

Si analitzem a fons les dades que ens aporta el pacient i interessant treball d'en Xavier Tarraubella que ara es presenta, (i pensem que «es limita» als arxius més importants de la ciutat de Barcelona), veurem com la figura d'en Garriga i Roca abasta tots els camps en els que s'havien de moure aquells pocs homes sobre els qui queia tota la responsabilitat de donar resposta ràpida a les necessitats que anaven sorgint, i dels que el que ara en diríem pluridisciplinarietat, era el tret més característic.

Plans d'eixample i de reforma interior, projectes d'alineació de carrers,

projectes de millora del port, parcel·lars, plànols topogràfics, projectes d'apropiació de terrenys i immobles al costat de projectes d'edificis de nova planta d'habitages i mercats, d'adequació d'edificis de nous usos, de reformes de façanes en edificis monumentals, però també projectes de casetes de vigilància, de fanals, de fonts, d'instal·lació de rellotges o d'urinaris, ens fan veure com Garriga participà activament en la posada en marxa d'una ciutat moderna. I podem assegurar que el seu paper fou fonamental, lluitant per defensar les seves idees no sempre compreses o, senzillament, oposades als interessos d'uns quants.

Paper fonamental, a vegades callat i sovint controvertit, des del seu lloc d'arquitecte municipal havent de resoldre allò que els grans projectes insinuaven i prou, sense arribar al detall en la resolució del qual és quan arriben els problemes gruixuts. Aspecte sovint desagradable o sense lluïment, però absolutament necessari i en el qual Garriga aportà coneixements tècnics però també molta imaginació i en el que el seu caràcter ferreny jugà un paper decisiu.

I tot això realitzat amb una amplària de mires molt notable, amb mentalitat molt oberta i imaginativa tal i com queda clar en el treball de Rosa Almuzara que ens mostra la importància que en Garriga tenien les seves arrels al Masnou.

Aquesta historiadora al parlar-nos des d'una visió no tècnica ni arquitectònica ens fa veure clarament com els plantejaments de Garriga tenen en compte aspectes que van més enllà dels purament urbanístics. La importància que el port ha de tenir en el desenvolupament de Barcelona (polèmica encara ben viva i no resolta actualment) i les referències que fa Garriga a esdeveniments que es donaven en altres punts del Mediterrani i que condicionaven el comerç, i per tant la vida barcelonina, costen d'entendre si no

es relacionen amb els orígens de Garriga. Es tracta, doncs, d'una aportació molt interessant i novedosa per enquadrar la figura de Garriga i Roca.

El personatge té mil facetes que es van descobrint a mida que s'hi va aprofundint, i que els treballs recollits en aquest volum de «La Roca de Xeix» en mostren tan sols una part. Seria molt important completar els estudis de la figura de Garriga i Roca no tan sols sobre les seves intervencions a Mataró (molt ben analitzades per Garcia Espuche i Guardia Bassols en el seu llibre «La construcció d'una ciutat: Mataró, 1500-1900») o al seu paper a Barcelona com a arquitecte municipal en uns anys decisius en el desenvolupament i transformació de la ciutat (analitzat a la tesi doctoral de l'arquitecte Ferran Segarra), sinó d'una manera més global analitzant el seu Pla d'Eixample del Masnou (aquí sí que Garriga va posar les bases de la població actual) novedós en els seus plantejaments i molt anterior al de Barcelona i altres ciutats catalanes, fet que diu molt a favor de Garriga però també dels masnovins.

Serveixi doncs, aquesta publicació per aportar més dades sobre un dels personatges més interessants de l'arquitectura i l'urbanisme català de la segona meitat del segle XIX i al que no tant sols elles, però sobretot, les poblacions del Masnou, Mataró i Barcelona li deuen un reconeixement més gran. I també serveixi per incitar a la realització dels nous estudis, que abans hem demanat sobre les facetes encara inèdites de Miquel Garriga i Roca, i continuar així el reconeixement que ha iniciat l'Ajuntament del Masnou amb aquesta publicació.

Jordi Rogent i Albiol. Arquitecte
Director del Projecte de Revisió
del Catàleg Arquitectònic de la
Ciutat de Barcelona

Apèndix al pròleg

RELACIÓ DE TÍTOLS, CÀRRECS I DISTINCIONS DE L'ARQUITECTE MIQUEL GARRIGA I ROCA I DE PROJECTES I OBRES REALITZADES.

Notes

Aquesta relació ha estat feta amb el material publicat a enciclopèdies i en el Pregó de Festa Major (1976) del Masnou realitzat per Joan Bassegoda i Nonell.

Cap de les dades s'ha corroborat ni tampoc s'han ampliat. S'ha exclòs algun projecte citat sobre edificis d'ús privat.

La utilitat que volem donar a aquestes dades és la d'ajudar a tenir una visió general de l'exercici professional de Miquel Garriga i Roca i del coneixement que se'n tenia fins fa pocs anys.

Els treballs realitzats a partir de 1985 (que es citen al final d'aquesta relació) i la recerca arxivística de Xavier Tarraubella aporten més dades de l'abast de l'obra de Miquel Garriga i Roca.

1. Títols, càrrecs i distincions.

- Arquitecte per la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando (Madrid): 1838.
- Arquitecte municipal de: El Masnou, Mataró i Barcelona.
- Arquitecte de Gràcia (vila del Pla de Barcelona).
- Arquitecte assessor de: Vilassar de Mar i Manresa.
- Arquitecte del Real Patrimonio.
- Arquitecte de la Real Audiencia.
- Arquitecte de l'Estat.
- Arquitecte de la Província de Barcelona.
- Arquitecte del Govern Civil de Barcelona.
- Director de carreteres de la Província de Barcelona.
- Cap d'Estadística.
- Inspector d'obres del Ferrocarril del Centre.
- Fou distingit amb el títol de Cavaller de l'Ordre de Carles III i de la Gran Creu d'Isabel la Catòlica.

2. Projectes i obres realitzades.

Projectes urbanístics:

- «Pla de Reforma Casc Antic de Barcelona» (quarterons): 1854.
- Projecte d'Eixample de Barcelona: 1858.
- Reforma de la Plaça Palau (Barcelona).
- Rectificació del Pla Cerdà: 1861.

Projectes de carreteres:

- de Vic a Barcelona.
- de Mataró a Llinars.
- de Mataró a Granollers.

Aixecament de Plànols:

- El Masnou: 1840, 1844 i 1846.
- Martorell: 1850.
- Hostafrancs (Pla de Barcelona).

Edificis Públics:

Cementiris:

- Projecte d'un a Barcelona situat a Montjuïc.
- El Masnou: 1869.
- Vilassar de Dalt: 1876.

Ports:

- Barcelona: 1853 i 1880.

Escoles:

- Públiques de Teià: 1860.
- Col·legi de les Filles de Maria al Masnou.
- Col·legi Pares Escolapis de Moià: 1852.

Ajuntaments:

- El Masnou: 1845.
- Mataró (reforma): 1867.
- Barcelona (reforma).

Mercats:

- Barcelona: projectes del de la plaça del Padró i del carrer Sant Pau.
- Disseny de les parades del Born i de les de Sant Josep.
- Realitzat el de la Barceloneta i reforma del de Santa Caterina.

Esglésies:

- Palafolls (projecte).
- Vilassar de Dalt (projecte).
- Barcelona: restauració de la de Sant Jaume.

— Altar de Sant Pere i Sant Pau a Sant Just i Pastor.

— Altar del Sagrat Cor a Sant Miquel del Port.

Sanitaris:

— Sant Boi de Llobregat: reforma del Sanatori Mental (1859).

Teatres:

— Barcelona: primer projecte i primer director de les obres del Teatre del Liceu, fins que en renuncià el 1847.

Muralls:

— Barcelona: enderroc (1843).

Restauracions:

— Barcelona: Palau de la Generalitat: 1854, façana del carrer del Bisbe i Sant Honorat. 1877, reforma del Pati dels Tarongers.

3. Bibliografia de Miquel Garriga i Roca.

1854

Proyecto de conclusión y mejora del Puerto Militar i Mercantil de Barcelona presentado al Gobierno de S.M. Barcelona: Gorchs, 1854; 38 pp. més 1 plànol.

1858

Memoria descriptiva del anteproyecto de ensanche de la ciudad de Barcelona. Barcelona: Jaime Jepús y Ramon Villegas, 1858, 30 pp. més 1 plànol.

1862

Memoria que acompaña al plano de la Ciudadela de Barcelona y proyecto de su derribo. Barcelona: 1862; 8 pp. més 1 plànol.

1870

Memoria presentada al Exmo. Señor Gobernador de esta provincia sobre la necesidad de construcción de nuevas cárceles,... Barcelona: Impr. Francisco Sánchez, 1870; 19 pp.

1876

Proyecto de monumento destinado a perpetuar las glorias de España en la Guerra de Africa que tuvo principio en noviembre de 1859 y terminó en marzo de 1860. Barcelona: Tip. de Ramírez y Ca., 1876; 40 pp. més 1 làm, més 1 foto.

1899

Monografía del Monasterio de Santa María de Junqueres de Barcelona. Barcelona: Asociación de Arquitectos de Catalunya, 1899; 31 pp.

Nota:

Aquest recull bibliogràfic s'ha realitzat a partir del catàleg de la Biblioteca de Catalunya i l'Institut d'Història de Barcelona.

4. Treballs destacats sobre l'obra de Miquel Garriga i Roca.

1976

Bassegoda Nonell, Joan: *L'Arquitecte Masnouenc Miquel Garriga i Roca (1808-1888)*. (Pregó de Festa Major). El Masnou: Ajuntament, 1976; 20 pp.

1985

Ajuntament de Barcelona: *Inicis de la Urbanística Municipal de Barcelona. Mostra dels fons Municipals de Plans i Projectes d'Urbanisme 1750-1930*. (Catàleg d'Exposició). Barcelona: Ajuntament, 1985.

1989

Garcia Espuche, Albert, Manuel Guardia Bassols: *La construcció d'una ciutat: Mataró 1500-1900*. Mataró: Patronat Municipal de Cultura, 1898, 486 pp.

1989

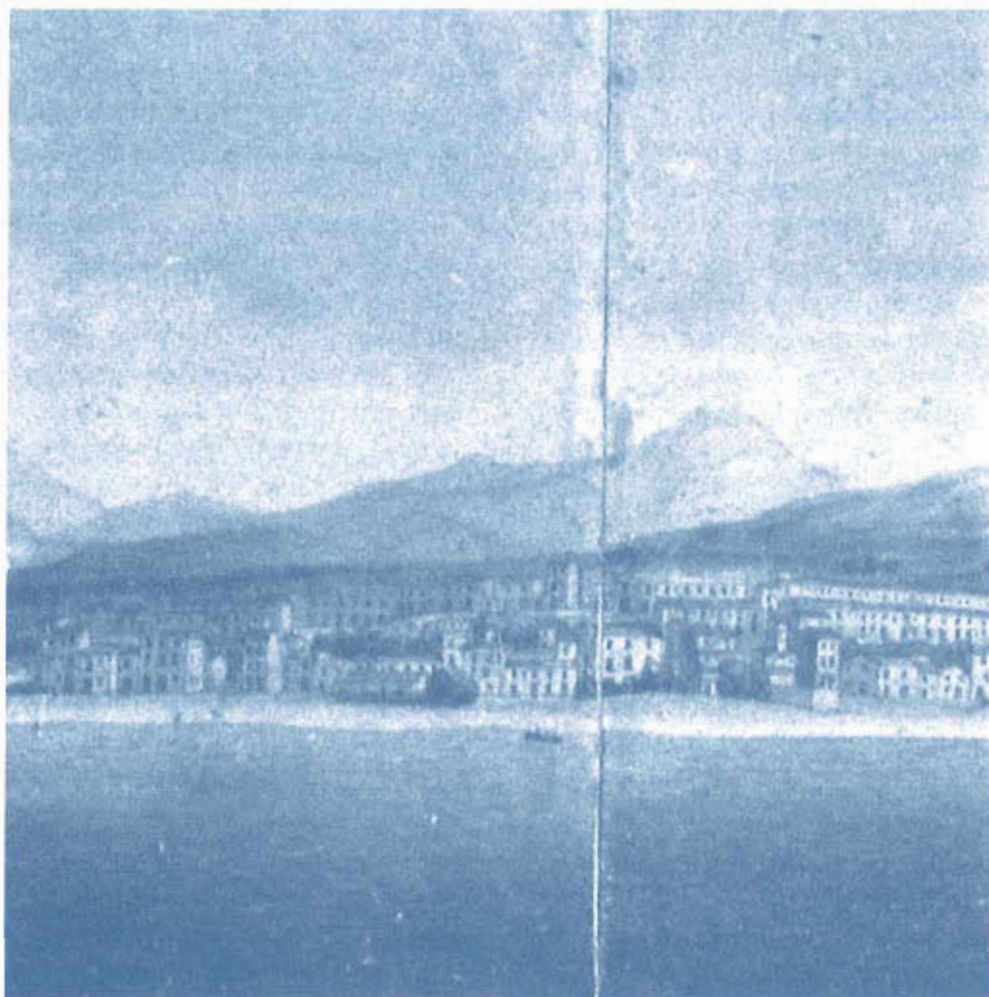
Camarero Gómez, Glòria: *Aspectos de la arquitectura en Barcelona durante el siglo XIX: Miquel Garriga Roca*. (Tesi doctoral), Universitat de Barcelona, Departament d'Història de l'Art, 1989.

1990

Sagarra i Trias, Ferran: *Barcelona, ciutat de transició (1848-1868). El projecte urbà a través del treball de l'arquitecte Miquel Garriga i Roca*. (Tesi doctoral). Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona.

***Fons documentals sobre
Miquel Garriga i Roca als Arxius
de la Ciutat de Barcelona***

*Detall de la vista de:
Escenografia é iconografia o plano geométrico del Pueblo del Masnou
(plànol manuscrit, 1846).*

Fons documentals sobre Miquel Garriga i Roca als Arxius de la Ciutat de Barcelona

1. Introducció

El treball que presentem a continuació no pretén ser un estudi sobre l'obra o la figura de l'arquitecte Miquel Garriga i Roca (1808-1888), sinó una eina de treball i de referència encaminada a aconseguir dos objectius:

1. Donar a conèixer l'important fons documental que sobre la seva obra arquitectònica i urbanística es conserva en alguns arxius de la ciutat de Barcelona.

2. Facilitar l'estudi i la recerca que sobre l'obra de l'arquitecte puguin fer els possibles investigadors, estudiosos i altres que hi estiguin interessats.

La documentació que hem pogut localitzar i que referenciem tot seguit es conserva bàsicament en dos centres diferents:

– Arxiu Històric de la Ciutat

– Arxiu Municipal Administratiu

D'una manera molt més puntual i escaussera, també s'ha localitzat documentació al Museu d'Història de la Ciutat i a l'Arxiu del Port Autònom de Barcelona. La recerca s'ha completat amb un sondeig a l'Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Barcelona, però malauradament, en aquest cas ha estat infructuosa ja

que no s'hi ha localitzat cap document al respecte.

L'origen i la procedència de la documentació en cada cas és diferent i divers:

– La que es conserva a l'Arxiu Històric de la Ciutat procedeix d'una banda de les funcions de Garriga i Roca com a arquitecte municipal encarregat del planejament urbanístic de la ciutat, i d'una altra banda del seu arxiu personal acumulat en l'exercici de la seva activitat professional.

– La documentació dipositada a l'Arxiu Municipal Administratiu procedeix també d'una banda de la seva activitat com a arquitecte municipal, conservada dins la sèrie documental d'obres públiques, i d'una altra banda dels seus treballs per a particulars com a arquitecte amb "despatx" professional, que es conserva dins la sèrie documental d'obres particulars.

Una primera observació que ens permet fer l'anàlisi a vista d'ocell d'aquest ampli ventall documental, és la gran diversitat de l'actuació professional d'en Miquel Garriga i Roca, i la seva extraordinària capacitat per a projectar qualsevol tipus d'element arquitectònic o d'actuació urbanística, des d'un fanal fins al projecte d'eixample d'una gran ciutat, passant per habitatges unifamiliars i plurifamiliars, edificis públics, teatres d'òpera, urbanitzacions, etc. Un cop feta aquesta introducció, anem a veure d'una manera detallada i minuciosa la documentació que es conserva en cada un dels centres esmentats.

2. Arxiu històric de la Ciutat

La documentació original que sobre l'arquitecte es pot consultar a l'Arxiu Històric de la Ciutat correspon, com ja hem dit, d'una banda a una part de la generada per ell en qualitat d'arquitecte municipal i d'altra banda, a l'acumulada en el seu arxiu personal.

Pel que fa a la documentació referent a la seva activitat com a arquitecte municipal, el fons està format en primer lloc, pels anomenats popularment Quarterons. Es tracta d'una col·lecció de 119 fulls de 65 x 45 cm. a escala 1:250, realitzats l'any 1858, que recullen un aixecament planimètric i topogràfic de tota la ciutat de Barcelona situada dins el perímetre de les muralles.

Els plànols són d'una precisió extraordinària, recollint acotacions i aliniacions de carrers, distinció entre espais construïts, patis i solars sense edificar, indicació de profunditats i alçàries dels edificis, distinció entre edificis antics i de construcció recent, dibuix detallat de les plantes dels edificis públics i singulars (esglésies, convents, edificis d'institucions públiques...), etc.⁽¹⁾

En segon lloc, en aquest fons generat per la seva activitat com a arquitecte municipal, s'hi conserva un seguit de plànols i projectes referents a actuacions i propostes urbanístiques de diversa índole:

Destacarem en primer lloc, el conjunt de plànols referents a les diferents propostes d'eixample de la ciutat de Barcelona que Miquel Garriga i Roca va presentar a l'Ajuntament el novembre de 1857. Garriga va realitzar un total de 6 propostes d'eixample després d'haver rebut l'encàrrec del propi Ajuntament. Una d'aquestes propostes va ser aprovada pel consistori barceloní el dia 6 d'abril de 1858.⁽²⁾

Aquest conjunt de plànols està format per la 2^a, 3^a i 4ª propostes d'Ei-

xample, per dos exemplars de la proposta aprovada per l'Ajuntament, per un esborrany d'aquesta i per un plànol geomètric del Pla de Barcelona a escala 1:1000 realitzat el febrer de 1858 com a complement del projecte d'Eixample.

Un altre conjunt monogràfic a destacar és el format per 11 plànols parcials de la ciutat, realitzats a escala 1:50 i 1:500, que formen part d'un Projecte de Reforma Interior del nucli Antic realitzat per Garriga i Roca i per Gaietà Buigas i Monràva durant els mesos de març i abril de 1880.

Finalment, es conserven un seguit de plànols solts que detallarem a continuació.

— "*Plano General de reforma de Barcelona*" (1868) Escala 1:2000.

— "*Plano parcial de Barcelona, que comprende gran parte del casco antiguo, desde la plaza de Cataluña hasta el Puerto y desde la Catedral al Hospital de la Santa Cruz*" (s.d.).

— "*Estadística y planos de Barcelona. Con indicación de barrios, manzanas y predios; numeración de las mismas y indicación de lápidas para la rotulación correspondiente*". (1867).

— "*Plano parcial de la ciudad. Proyecto de circunvalación*". (1862).

(Es tracta d'un plànol corresponent al projecte de passeig de Circunvalació del nucli antic de la ciutat, realitzat l'any 1862 per Miquel Garriga i Josep Fontseré).

— "*Plano geométrico de la Barceloneta con nombre de las plazas,...*" (28-VIII-1862). Escala 1:1000

— "*[Plano parcial de Barcelona]. Polígono zonas 1^a, 2^a, 3^a y 4^a*". (1-VII-1859). Escala 1:2000. 4 fulls.

— "*Plano de Barcelona zonas 1^a, 2^a y 3^a. Numeración de las casas*" (1861). Escala 1:500. 3 fulls.

— "*Planta geométrica de la calle de los Angeles. Distrito 3°, barrio 3° y 5°*" (10-V-1858). Escala 1:500.

Tota la documentació ressenyada fins aquí, es conserva a la Secció de Gràfics d'aquest Arxiu.

Respecte de la documentació personal de Garriga i Roca es va ingressar a l'Arxiu Històric de la Ciutat el dia 1 d'octubre de l'any 1924 procedent de l'Arxiu Municipal Administratiu.

A partir dels seus continguts, es pot fer un seguiment de l'activitat professional de l'arquitecte, sobretot dels projectes arquitectònics més importants en què va intervenir.

A continuació presentem una relació-inventari d'aquesta documentació, que es conserva en la Secció de "Documentació Personal" i està formada per sis caixes arxivadores:

CAIXA 1

● Projecte d'edifici destinat a "*Instituciones Provinciales de Instrucción Pública*", que s'havia de construir a la ciutat de Barcelona entre els carrers de Bailén, Bruc, Ausiàs Marc i Ronda de Sant Pere (1877).

Inclou: memòria descriptiva, esbossos a llapis, plànols del projecte, esborranys, etc.

● Documentació referent a les reparacions i millores efectuades a l'edifici de l'Audiència Territorial de Barcelona situada al Palau de la Generalitat (1852-1877).

Inclou: pressupostos, retalls de premsa, croquis, projectes amb memòria descriptiva i plànols, correspondència, esborranys, etc.

● Documentació referent a l'adequació de l'edifici de la Pla Almoina de Barcelona per instal·lar-hi els Jutjats de Primera Instància (1868).

Inclou: pressupostos i plànols de planta.

CAIXA 2

● Documentació referent a l'aixecament del Plànol de Barcelona (1858-1868):

Inclou: rebuts, correspondència, plànols topogràfics i geomètrics, memòries explicatives, medicions, esborranys, etc. Pel que fa al projecte en si, està format per: 1 plànol general escala 1:1000, 1 plànol topogràfic escala 1:2000, 1 plànol geomètric de la Barceloneta escala 1:1000, 5 plànols de les zones en què es divideix la ciutat, operacions geomètriques i trigonomètriques, i la memòria descriptiva.

CAIXES 2, 3, I 4

● Documentació referent a l'elaboració del Projecte d'eixample i reforma de Barcelona aprovat per l'Ajuntament de la ciutat l'abril de 1858, i la polèmica posterior provocada per l'aprovació, per part del Govern de l'Estat, del projecte d'eixample realitzat per l'enginyer Ildefons Cerdà. Inclou: esborranys de memòries històriques, correspondència, informes, esborranys d'escrits diversos, etc.

CAIXA 4

● Documentació diversa referent a l'aplicació de millores urbanístiques a la ciutat (1843-1846).

● Documentació referent a l'elaboració del Plànol geomètric i de reforma de la ciutat de Barcelona (1846-1865).

Inclou: informes tècnics, memòries, resums, retalls de premsa, oficis, correspondència, etc.

— Esborrany de la memòria descriptiva general del projecte d'Eixample de la ciutat de Barcelona presentats per Garriga. (1857).

CAIXA 5

- Documentació referent a la formació del Plànol Geomètric i de reforma de la ciutat de Barcelona.

Inclou:

— Estudi que porta per títol: *"estado demostrativo de la superficie que ocupan las vías públicas del Distrito 1º, con expresión de la calle o plaza, /.../, longitud de ellas, indicación de los distritos, barrios y manzanas donde radian,..."* (s.d.).

— Informes, memòries, al·legacions al Projecte (1861). (Inclou un extracte de l'expedient per a l'aixecament del Plànol geomètric de Barcelona, incoat per l'Ajuntament a començaments de l'any 1847).

CAIXA 6

- Projecte i documentació referent a les obres de reforma i ampliació de l'Església de Vilassar de Dalt (1866-1886).

Inclou, entre altra documentació, un Plànol general de la població a escala 1:2.500, datat el 12 de març de 1885, i un conjunt de plànols corresponents al projecte de l'església.

- Projecte de restauració i millora del cementiri de Vilassar de Dalt (1875-1876).

- Memòria tècnica i descriptiva d'un projecte de monument a Colón. (1882). (Es tracta d'una memòria no signada i per tant no atribuïble a Garriga i Roca. Es podria tractar de la memòria del projecte realitzat pel seu gendre, el també arquitecte Gaietà Boigas, que es va aixecar al Portal de la Pau de la Ciutat de Barcelona amb motiu de l'Exposició Universal de 1888.

- Llibre copiador de documents. (Es tracta d'un copiador de correspondència i altres documents que eren d'interès per a l'arquitecte. La majoria es refereixen a qüestions relacionades amb l'arquitectura i l'urbanisme).

A la mateixa secció de Documentació Personal de l'Arxiu Històric de la Ciutat, es conserven tres caixes arxivadores corresponents a un fons anomenat GARRIGA-FONTSERÉ. Les dues primeres caixes contenen la documentació generada per l'elaboració d'un Projecte de bulevard o passeig de circumval·lació del nucli antic de la ciutat de Barcelona, seguint el traçat de les antigues muralles, realitzat conjuntament pels arquitectes municipals Miquel Garriga i Roca i Josep Fontseré l'any 1862.

A la tercera caixa s'hi troba l'esborrany de l'Avant-projecte que Garriga i Roca va presentar l'any 1871 a un concurs convocat per l'Ajuntament de Barcelona per a la transformació del solar que ocupava la Ciutadella en una zona de parcs i jardins. Aquest portava per títol: *"Anteproyecto de transformación de los solares de la Ciudadela y Fuerte de D. Carlos en gran parque recreativo industrial, Palacio de exposición pública i dársena marítima para ensanche del Puerto y otros destinos accesorios"*. El concurs es va declarar desert dues vegades, però finalment s'encarregà la realització del parc al mestre d'obres Josep Fontseré i Mestres, a partir del projecte que també havia presentat al concurs.⁽³⁾

Aquesta caixa també inclou esborranys d'informes tècnics i memòries realitzades per Garriga, referents a l'enderrocament de la Ciutadella i a la seva conveniència, realitzats entre els anys 1862 i 1868.

3. Arxiu Municipal Administratiu

La documentació que es conserva a l'Arxiu Municipal Administratiu de l'Ajuntament de Barcelona es refereix, com ja hem comentat, a dues vessants professionals de Miquel Garriga i Roca: a la seva actuació com a arquitecte municipal durant el període comprès entre els anys 1847 i 1887, i als seus treballs per a particulars en qualitat d'arquitecte amb «despatx» professional, realitzats a la ciutat entre els anys 1843 i 1869.

La documentació referent a la seva actuació com a arquitecte municipal es troba bàsicament dins la sèrie documental anomenada «Obres públiques», que inclou tota aquella documentació generada per la realització d'obres de diferent tipus per part de l'Ajuntament.

També hi ha documentació generada per l'activitat de Garriga i Roca en aquest sentit, dins la sèrie documental anomenada «Pla de la Ciutat» referida bàsicament a aspectes relacionats amb el planejament urbanístic de la ciutat.

Pel que fa a la documentació generada per la seva activitat com a arquitecte en l'exercici lliure de la professió, aquesta es troba dins la sèrie documental anomenada «Obres particulars», que inclou els expedients i documents tramitats per l'Ajuntament per atendre les sol·licituds de permisos d'obra per part de particulars.

A continuació presentem un inventari detallat de la documentació que es conserva en aquest arxiu sistematitzada a partir de la divisió en tres grups: (Obres particulars, obres públiques i planejament i urbanització) i ordenada cronològicament dins de cada grup. De cada unitat documental inventariada es donen les següents dades: data, emplaçament, descripció del tipus d'obra, i número d'expedient o codi de localització del document a l'Arxiu.

Notes

(1) AJUNTAMENT DE BARCELONA. *Inici de la urbanística municipal de Barcelona*. Barcelona: L'Ajuntament i Corporació Metropolitana de Barcelona, 1985.

(2) AJUNTAMENT DE BARCELONA. *Inicis...* Op. cit., pàg. 193.

(3) AJUNTAMENT DE BARCELONA. *Catàleg del patrimoni arquitectònic històrico-artístic de la ciutat de Barcelona*. Barcelona: l'Ajuntament, 1987, pàg. 124.

Obres particulars

DATA	EMPLAÇAMENT	TIPUS OBRA	CODI
1843	C/ Major i Pl. Reina Cristina	modificació façana	105/1843
1846	C/ Sant Pere més Baix, 67	obertura d'una porta a la façana	157 bis-C
1846	C/ del Tigre	construcció casa de 4 plantes	203-C
1847	C/ del Tigre, 20	construcció casa	232 bis-C
1847	C/ Petrixol, 18	construcció casa de 4 plantes	288-C
1848	C/ Sant Pere Màrtir	construcció casa	383-C
1849	C/ Gignàs, 40	construcció casa de 4 plantes	412 bis-C
1849	C/ Canuda / Rambles	reforma casa	431-C
1850	C/ Escudillers, 32	construcció casa 4 plantes	497-C
1850	C/ Sant Gabriel	construcció casa d'una planta	508 bis-C
1851	C/ Sant Pau, 7	reforma casa	561 bis-C
1852	C/ de la Neu	reforma casa	633 bis-C
1853	C/ Jerusalem i Pl. de Sant Josep	construcció casa	1426-3/1
1853	Rambla Estudis	construcció edifici	1/1853
1854	C/Escudillers i Rambles	construcció casa de 4 plantes	734 bis-C
1855	C/ Princesa	construcció casa de 4 plantes	790 bis-C
1856	C/ Escudillers, 49-51	reedificació casa 4 plantes	797-C
1856	C/ Barra de ferro, 3-5	addició planta	832-C
1856	C/ Sant Pau, 1	decoració i reforma establiment	6/1856
1857	C/ Dames i C/ de les Olles	construcció terrat	1814-3/1
1859	C/ de la Riereta, 22	instal.lació de calderes de vapor	2302-3/1
1860	C/ dels Arcs, 1	construcció casa	1068-C
1860	Pl. Santa Anna	construcció casa	1064-C
1861	C/ Hospital, 9	construcció casa	1123 bis-C
1861	C/ Sant Pere més Alt, 4	instal.lació caldera vapor	2954-3/1
1863	Illa Eixampla 32 N / 33 O	construcció casa	1449 bis-C
1864	C/ Portaferrisa, 17	restauració edifici	1702 bis-C 1703-C
1866	C/ Tailers, 52	addició pis	1745-C
1867	C/ Simó Oller, 19	reforma façana	1810 bis-C
1868	C/ Aribau	construcció casa	1932 bis-C
1869	C/ Escudillers	construcció casa	2038 bis-C
1869	C/ Guifré	construcció casa	2055 bis-C

Obres públiques

DATA	EMPLAÇAMENT	TIPUS OBRA	CODI
1853	C/ Ferran	façana de l'església de St. Jaume	1413-3/1
1856	Port de Barcelona	obres de millora	1610 bis-3/1
1856	—	quiosc per a la venda de loteria	1923-3/1
1856	Rambla Santa Mònica	obres església de Santa Mònica	1709-3/1
1856	Pla del Palau	projectes d'urinaris	1923-3/1
1857	Pla del Palau	projectes de «canapès»	1923-3/1
1857	—	projectes de fanals	1923-3/1
1857	Rambla	projecte de caseta de vigilància	1923-3-
1858	Pg. Sta. Madrona	projectes d'urinaris	1923-3/1
1861	Plaça de Santa Caterina	construcció mercat Isabel 2ª (Santa Caterina)	2705-3/1
1861	Pla de la Boqueria	Instal.lació d'un rellotge	2680-3/1
1861	C/ Sant Pau i pl. del Pedró	construcció mercat	2886-3/1
1862	—	reformes mercats del Born i Boqueria	2535-3/1
1862	—	ornamentació del marc per al Plànol General de Barcelona	987-3/1
1863	Plaça del Teatre i Rambles	construcció font monumental	2745-3/1
1864	Plaça de Santa Caterina	reformes mercat Isabel 2ª (Santa Caterina)	3083-3/1 769-3-1
1866	—	reformes mercat Barceloneta	3083-3/1
1867	—	construcció mercat Barceloneta	3265bis3/1
1868	C/ del Bisbe	Habilitació Casa dels Canonges com a Jutjat de 1ª Instància	3278-3/1
1868	Pl. de Sant Jaume	projecte de rosasses per al Saló de Cent de l'Ajuntament	2697-3-1
1868	C/ Jonqueres	reforma església i caserna de Jonqueres	3321-3/1
1868	—	reforma escoles Barceloneta	2627-3/1
1869	Plaça Reial	reforma façana edifici	2453-3/1
1872	c/ del Bisbe	reforma façana Audiència (Palau de la Generalitat)	2393-C
1882	c/ Santa Anna i c/ Rivadeneyra	reforma Col·legiata de Sta. Anna	1519
1887	—	reforma mercat Barceloneta	3265 bis-3/1

Planejament i urbanització

DATA	EMPLAÇAMENT	TIPUS OBRA	CODI
1855	C/ Agullers i C/ Ample	empedrat carrers	1805-3/1
1855	C/ Arrepentides	prolongació carrer	1568-3/1
1855	C/ Nou de la Rambla	empedrat i clavegueram	1575-3/1
1855	—	medicions i alçàries de cases particulars	1334-3/1
1856	C/ Avinyó, Argenteria i Tapineria	empedrat carrers	1716-3/1
1856	Dormitori de Sant Francesc	alineació carrer	782-3/1
1856	Rambla dels Estudis i de Canaletes	urbanització	1322-3/1
1856	C/ Sagristans, Pom d'Or i Isern	rectificació alineacions	1689-3/1
1856	Hostafrancs	projecte aixecament del Plànol del barri d'Hostafrancs	1808-3/1
1856	C/ Hostal del Sol	alineació carrer	1691-3/1
1856	C/ Cervantes	empedrat carrer	1721-3/1
1856	C/ Zurbano (entre pl. Reial i Escudillers)	obertura carrer	1692-3/1
1856	C/ de la Boqueria	renovació paviment	1619-3/1
1857	Plaça Reial i c/ Escudillers	projecte d'avinguda	1871-3/1
1857	C/ Ramalleres	rectificació traçat	1911-3/1
1857	C/ Cortines i Regomir	rectificació alineacions	1925-3/1
1857	C/ de la Mercè	empedrat carrer	1925-3/1
1857	C/ de les Basses de sant Pere	urbanització	1925-3/1
1857	—	explicació i detalls de l'avant-projecte d'Eixample	1375-AI
1857	Pl. Universitat	alineació oficial per a la construcció dels magatzems «El Àguila»	1871-3/1
1857	C/ Zurbano	alineació carrer	1671-3/1
1857	C/ Ripoll i Tapineria	rectificació alineacions	1972-3/1
1857	C/ de la Rosa	rectificació alineacions	1943-3/1
1857	Bogatell	indemnització terrenys	720-3/1
1857	C/ Mercaders, pl de la Llana i C/ Bòria	rectificació alineacions	1810-3/1
1857	C/ Ample	rectificació alineacions	1880-3/1
1857	Pas de la Muralla i Portal de santa Madrona	traçat carrer	1841-3/1
1857	C/ Ferlandina	rectificació alineacions	1838-3/1

1857	C/ Salvadors	rectificació alineacions	1882-3/1
1857	C/ Guàrdia i Montserrat	rectificació alineacions	1841-3/1
1857	C/ Fraji	rectificació alineacions	1842-3/1
1857	C/ Ataulf i bda. dels Lleons	rectificació alineacions	2225-3/1
1857	C/ de la Boqueria	rectificació alineacions	1931-3/1
1858	C/ Miserferrer	rectificació alineacions	1948-3/1
1858	C/ dels Arcs, Av. Portal de l'Àngel i Pl. de santa Anna	rectificació alineacions	2028-3/1
1858	C/ Montjuic del Carne	aixecament	2037/3/1
1858	C/ de la Cera	rectificació alineacions	1988-3/1
1858	C/ Sitges	rectificació alineacions	1850-3/1
1858	C/ Hostalers i Ramalleras	expropiació edificis	1955-3/1
1858	C/ Valldonzella	rectificació alineacions	2027-3/1
1858	Pl. del Rei	rectificació alineacions	1992-3/1
1858	Escudillers i Avinyó	rectificació alineacions	2073-3/1
1858	C/ Rec Comtal i altres	rectificació alineacions	2218-3/1
1859	C/ Arc de sant Ramon	alineacions	2172-3/1
1859	C/ de l'Avellana	rectificació alineacions	2226-3/1
1859	C/ de l'infern	rectificació alienacions	2290-3/1
1859	C/ Copons	rectificació alineacions	2288-3/1
1859	C/ de les Heures	rectificació alineacions	2289-3/1
1859	C/ Canuda	rectificació alineacions	2344-3/1
1860	C/ de les Heures	rectificació alineacions	2377-3/1
1860	C/ Ferlandina	rectificació alineacions	1838-3/1
1860	C/ Cremat	rectificació alineacions	2429-3/1
1860	C/ dels Cecs	rectificació alineacions	2593bis-3/1
1861	Pla de la Boqueria	eixamplament del Pla de la Boqueria	2680-3/1
1861	C/ Cadena, St. Antoni, St. Jeroni i St. Pau	construcció d'un mercat a l'edifici del Convent de Penedides	2886-3/1
1861	—	normes de construcció d'edificis	2654-3/1
1861	C/ Gegants i Pas de l'Ensenyança	rectificació alineacions	2636-3/1
1861	C/ Coribia i Jaume I	alineacions carrers	2581-3/1
1861	C/ Basea	alineació carrer	2592-3/1
1861	C/ Tantarantana i Vermell	alineació carrer	2625-3/1
1861	Pg. de Gràcia	modificació del projecte d'Eixample	3012-3/1
1861	C/ Princesa, Rec Comtal i Corretger	Plànol d'aixecament d'illa	2625-3/1

1861	C/ Escudillers i Dormitori de Sant Francesc	obertura d'un carrer entre els dos esmentats	2618-3/1
1861	C/ Tantarantana	expropiació terrenys	2620-3/1
1861	Pg. del Cementiri	eixamplament de la porta anomenada de «Don Carlos»	2635-3/1
1861	—	aixecament plànol de zona compresa entre Pl. sant Jaume i la Muralla de Mar	2672-3/1
1861	C/ Banyes Nous	alineació carrer	2656-3/1
1861	C/ Font de St. Miquel i baixada de St. Miquel	traçat carrer	2644-3/1
1862	Pl. dels Peixos	rectificació alineacions	2687-3/1
1862	C/ Ample, Orient i Pts. del Duc de Medinaceli i de la Mercè	rectificació alineacions	2695-3/1
1862	C/ Regomir, 4	expropiació edifici	2631-3/1
1862	Barceloneta	projecte de reforma de la Barceloneta i del Port	1 Z bis / 2 Z bis
1862	Rambla Caputxins	rectificació alineacions	2652-3/1
1862	C/ Flassaders i Montcada	rectificació alineacions	2429-3/1
1862	—	alineacions de diversos carrers	2071-3/1
1862	C/ Ocata i Castaños	alineacions	2699-3/1
1862	C/ del Carme i de Ponent	alineacions carrers	2114-3/1
1862	C/ Mendizabal	alineacions carrers	2352-3/1
1863	C/ Freneria	rectificació alineacions	3042-3/1
1864	—	alineacions de diversos carrers	3180-3/1
1864	C/ Freixures, Semoleres i Candeles	rectificació alineacions	3179-3/1
1865	—	parcel·lars del projecte d'obertura dels tres vials de la reforma interior de la ciutat	37-AI
1865	c/ Jaume I	expropiació	3020-3/1
1866	Pl. santa Anna, Portal de l'Àngel i c/ dels Arcs	alineacions carrers	1717bis-C
1866	C/ del Rec Comtal, Portal Nou i Cortines	modificació alineacions	2553-3/1
1867	C/ Basses de sant Pere	expropiació terreny	3195-3/1
1867	C/ Ciutat	alineació carrer	3200-3/1
1867	C/ Tantarantana	canalitzacions	3233-3/1
1867	Pl. sant Jaume i C/ sant Miquel	obertura carrer	2697-3/1

1868	C/ Avellana	modificació alineacions	3289-3/1
1868	C/ Jonqueres	alineacions	3264-3/1
1868	Pl. sant Agustí	expropiació terreny	3270-3/1
1868	C/ de la Sèquia, 7	expropiació terreny	2639-3/1
1868	C/ Girona	prolongació carrer	3319-3/1
1869	Passeig de la Duana	cessió terreny	3365-3/1
1870	C/ Consolat de Mar	urbanització	2071-3/1

A l'Arxiu Municipal Administratiu es conserven també, com ja hem mencionat, alguns plànols solts corresponents a projectes realitzats per Miquel Garriga i Roca com a arquitecte municipal, procedents del Servei del Pla de la Ciutat de l'Ajuntament:

- «*Proyecto de Ensanche de la ciudad de Barcelona sobre la topografía de dicha ciudad y sus afueras*». Any 1857 (P.C. caixa 11, carp. 3).

- Plànols parcel·laris del nucli antic amb indicació de medicions topogràfiques. 9 fulls. (Any 1858). (Corresponen als fulls núms. 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 i 15 dels ja esmentats «Quarterons Garriga». (C.P., caixa 22, carp. 13).

- «*Modificación del Plano General*

de Ensanche de la ciudad de Barcelona con el proyecto de un paseo boulevard de circunvalación». Any 1862. (Realitzat en col·laboració amb Josep Fontseré). (C.P., caixa 11, carp. 1).

Finalment, hem de mencionar que a l'Arxiu Municipal Administratiu s'hi conserva des de fa pocs anys i procedent del Museu d'Història de la Ciutat, l'arxiu personal de l'enginyer Carles Buigas, emparentat indirectament amb Miquel Garriga i Roca ja que el seu pare (Gaietà Buigas) era gendre de l'arquitecte masnoví. En aquest fons, que està pendent de catalogació, s'hi podrien trobar alguns projectes realitzats per Garriga i Roca procedents del seu arxiu personal, perquè és sabut que va col·laborar professionalment diverses vegades amb Gaietà Buigas.

3. Museu d'Història de la Ciutat

Al Museu d'Història de la Ciutat només es conserva el plànol general corresponent al «Projecte d'Alineacions i Millores» de la ciutat de Barcelona, que va fer Garriga i Roca l'any 1862 a escala 1:2000, que porta el títol següent: «*Plano Topográfico Geométrico de la ciudad de Barcelona y Proyecto de Reforma General*». (Sign. 708).

4. Arxiu del Port Autònom de Barcelona

Malgrat saber-se que Garriga i Roca va realitzar diversos projectes per al Port de Barcelona, fins al moment només se n'ha pogut trobar, en aquest Arxiu, una referència documental i encara de manera indirecta: en un projecte d'ampliació del Port de Barcelona realitzat per l'enginyer José Rafo l'any 1859, apareix una recopilació de projectes realitzats amb anterioritat i entre ells, es dibuixa el «*Proyecto de conclusión y mejora del puerto militar y mercantil de Barcelona*» realitzat per Garriga l'any 1854.

Per acabar aquest repàs dels fons documentals que sobre l'obra arquitectònica i urbanística de l'arquitecte Miquel Garriga i Roca es poden trobar als arxius de la ciutat de Barcelona, ens hem de referir a la possibilitat que també se'n conservi documentació a l'Arxiu de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi, ja que és possible que aquest centre sigui el dipositari de diversos projectes realitzats per arquitectes catalans del segle XIX, tramesos inicialment a la «Real Academia de San Fernando» de Madrid per obtenir el seu vist-i-plau.

***Reflexions entorn a l'obra de
Miquel Garriga i Roca
al Masnou***

Detall de la vista de:
Escenografia, é iconografia o plano geomètrico del Pueblo del Masnou.
(plànol manuscrit, 1846).

Reflexions entorn a l'obra de Miquel Garriga i Roca al Masnou

El 23 de setembre de 1838 amb el projecte d'un *Colegio de Medicina y Cirugia*¹, Miquel Garriga i Roca obtenia el títol d'arquitecte a la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando (Madrid)². Al cap d'un any i mig és nomenat arquitecte municipal de Mataró³. I en el mateix any 1840, veiem com el dia 28 de desembre, presenta davant el Govern Municipal del Masnou el *Plan General del Propio Pueblo*⁴. Aquesta dada la coneixem pel *Llibre d'Actes Municipal* corresponent a la data mencionada⁵, a on també quedà anotat que Garriga i Roca era "vecino de la ciudad de Mataró". Per això els arquitectes Albert Garcia i Manuel Guardia en el seu estudi sobre la ciutat de Mataró⁶, diuen "Els tècnics de fora de Mataró: Garriga, natural del Masnou, és un mataroní d'adopció" [...].

Al cap de pocs anys, el 1847, també és anomenat arquitecte municipal de Barcelona⁷. De manera que coetàniament al municipi del Masnou, desenvolupà tasques professionals a dues grans ciutats, pioneres de la industrialització a Espanya com són Mataró i Barcelona, i que a mitjans del segle XIX la seva transformació urbana representava un gran repte a nivell tècnic i social. Ara bé cal recordar que Masnou no fou municipi definitivament fins el 1825, després d'anys d'intentar-ho i d'haver-ne estat durant el període de la denominació francesa. Pocs anys abans el 1818, fou convertida l'església existent des de finals del segle XVIII, en parròquia sota la invocació de Sant Pere, tot i que es conserven documents del 1786, fent-ne la sol·licitud al Bisbe de Barcelona.

Per això quan neix Garriga el 14 de gener de 1808, per l'àrea del Masnou on vivien els seus pares, va ser inscrit a la parròquia de Sant Feliu d'Alella⁸.

Cal afegir que no sols fou un procés llarg el d'assolir la independència municipal, sinó que un cop aconseguida, seguiren les dificultats per a determinar-ne els límits del terme.

El fet de coincidir l'estabilitat organitzativa municipal, amb l'inici de la professió d'arquitecte de Garriga, farà que si bé les construccions arquitectòniques, són l'obra més coneguda al Masnou, la més notable que hi realitzà fou l'urbanisme del territori, quan precisament el nucli poblacional del Masnou es transformava en municipi.

Així doncs tenim, per un costat, la singularitat que, el nostre poble, a diferència de tots els que va intervenir-hi, fou l'únic que s'estava cohesionant a nivell territorial, de manera que la seva planificació hi fou molt decisiva. En la mateixa sessió del Govern Municipal que hem esmentat, veiem com l'acta recull: "atendiendo lo esmerado de la obra y conociendo que había sido levantado con toda exactitud⁹, ordenó que el mismo se fijara en la pieza donde dicho Ayuntamiento celebra sus sesiones para que en todo tiempo conste lo que ha sido y es el referido Pueblo, como el levantamiento de dicho plan tuvo por objeto reformar muchos marcables defectos que se notan en el caserío que dan motivo á desavenencias y disputas entre los vecinos causando estos litigios y los gastos que son consecuente [...] deseando dicho Cuerpo en beneficio del aspecto publico y de los intereses de los particulares [...]".

El text que transcrivim a continuació, ens ve a il·lustrar d'una manera molt gràfica, la necessitat d'una ordenació urbanística¹⁰.

Todo el Masnou va pues pasando por delante de nosotros, ofreciéndonos en revista. Las casas se suceden unas a otras, sin uniformidad, unas risueñas y coquetas, otras viejas y pesadas, unas á la inglesa, otras elevadas de dos y tres pisos, unas con sus techos puntiagudos, con sus modernas y alegres azoteas las otras. Diríase que aquí cada uno edifica á su gusto, donde quiere y como quiere.

Esas casas, aunque muchas parezcan pobres y modestas en su apariencia, ostentan en su interior un lujo refinado. Los marinos, que tantas incomodidades y privaciones sufren en su vida del mar, quieren al menos, --y hacen bien--, encontrar en sus hogares algo de sibaritismo del siglo que parece haberse hecho para todos menos para ellos.¹¹

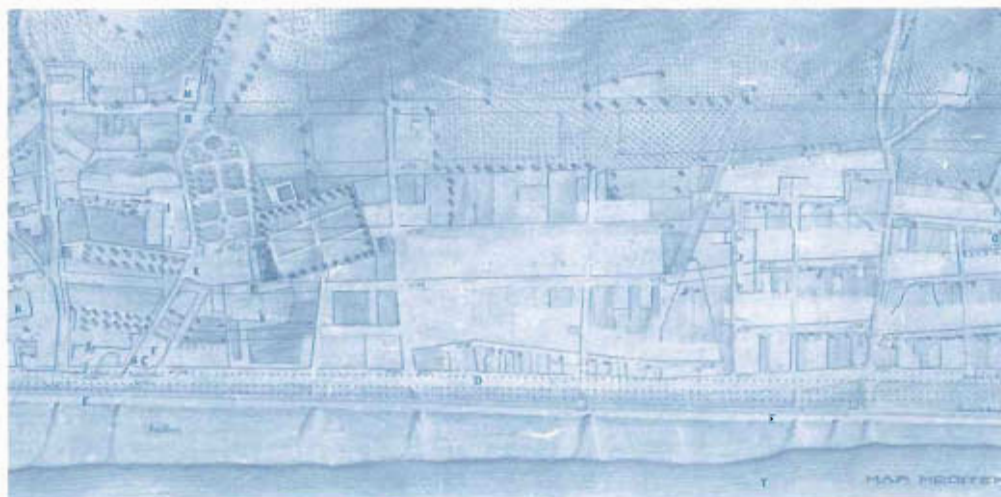
Però el que veritablement ha resultat transcendental, i no sols per al Masnou fou que Garriga i Roca aplicà la trama urbana coneguda com a *eixample*, per urbanitzar els terrenys entre Masnou i Ocata¹². De manera que el plànol del municipi del Masnou, que aixecà entre 1840 i 1846, és el primer del País que recull l'aplicació de la urbanització dels carrers conceptualitzats com a *eixample*. Endemés, per sort, no sols el planificà primer, sinó que no quedà com un projecte, com en el cas dels que va realitzar per Mataró o Barcelona.

Veiem-ne el fragment d'aquest plànol (1846) corresponent a l'*eixample*¹³. Penso que un altre element important que ens ajudarà a reflexionar,

és que a part de la coincidència temporal entre l'inici professional de Garriga i la constitució espacial del Masnou, és que mentre les propostes urbanístiques d'aquest arquitecte sovint toparen amb dificultats per a dur-les a terme, en el cas del municipi del Masnou foren sempre aplicades, fins que deixà de ser arquitecte municipal el dia 30 de setembre de 1871. Segons consta en el *Llibre d'Actes Municipal* la causa fou: «Luego manifestó el Sr. Presidente que en su concepto y en el de varios vecinos de honrada probidad é inteligencia no era prudente que D. Miguel Garriga y Roca como arquitecto que es del Estado y del Gobierno de provincia continue funcionando en calidad de arquitecto de este municipio». Com queda clar, la causa fou absolutament burocràtica, i si hi afegim el to que desprèn tot el redactat de l'Acta, ens decantem a pensar que més que una causa, fou un pretext per a provocar el seu cessament.

No conec amb prou detall la història del Masnou d'aquest període, però crec que s'hauria de relacionar amb el fet que el 1870 el Govern de l'Estat suprimí *el dret diferencial de bandera*. L'aplicació d'aquesta nova legislació portà la crisi econòmica de la marina mercant espanyola¹⁴, per tant penso que l'inici d'aquesta nova situació es

Detall de la vista de: «Escenografía é iconografía o plano geométrico del Pueblo del Masnou» (10-11-1846).

deuria començar a entreveure al Masnou. I potser a partir de 1871, començaren a haver-hi canvis respecte a les fonts de riquesa, de manera que la tradicional que havia estat la marina, deixà pas a les especulacions urbanístiques. I em sembla, veient els estudis existents sobre Mataró i Barcelona, que els projectes de Garriga sols estan fets, pensant en l'aplicació de les millores tècniques i per afavorir a la major part de la població. Dos paràmetres que generalment es contraposen amb l'especulació econòmica de l'èlite burgesa.¹⁵

Aquests dos principis que regien els projectes de Garriga, són uns axiomes d'una societat relacionada amb el món de la navegació. Per a mi a les extraordinàries qualitats personals d'aquest arquitecte, cal afegir l'ambient en què es va desenvolupar, per tal d'arribar a comprendre la magnitud tècnica i socio-econòmica de la seva obra.

Per a plasmar aquest entorn social, he tornat a escollir un fragment del deliciós relat de Victor Balaguer¹⁶, tot i estar impregnat d'un esperit molt romàntic, com és propi d'aquest autor, i per tant pot arribar a distorsionar la realitat.

També, per tal d'ajudar a copsar el seu entorn familiar, hem inclòs (ve-

geu l'addenda documental) dos fragments de la biografia de Francesc Matheu, escrita per la seva filla Roser, en què es veu l'entorn familiar de Gertrudis Matheu, germana de Francesc, i que es desposà amb Miquel Garriga¹⁷.

Penso que no és sols el gran nivell professional que assolí Garriga, el que fa que al Masnou s'hi aixequin plànols geomètrics, sinó que com a comunitat eminentment de navegants, creuen en la importància de disposar de plànols per tal d'urbanitzar el territori, de la mateixa manera que per arribar als ports calia bones cartes nàutiques.

Aquets dos factors: la qualitat professional i l'entorn, faran possible, el que es diu en l'estudi sobre Mataró¹⁸:

Seguint amb el text¹⁹:

Al Masnou, un poble petit i lògicament amb pocs recursos, es van aconseguir instruments gràfics de control global molt abans que a Mataró i que a la immensa majoria de les poblacions de l'Estat, arribant al límit d'aconseguir 3 d'aquests plànols en un curt termini de temps, i 2 d'ells abans d'aprovar la llei de plànols geomètrics: una situació que no es podia produir sense la participació decisiva de Garriga, professional molt preocupat per aquests temes.

Una prova documental de la influèn-

L'Ajuntament del Masnou, mostrant una preocupació en el tema absolutament insòlita, no es va conformar amb aquest plànol i la seva actualització de 1844, sinó que, com dèiem, n'encarregà un altre per adaptar-se a la llei del 1846.

Per entendre la proposta de Garriga per a Mataró, cal conèixer la seva actuació al Masnou. Aquí, de forma encara més insòlita, per la precocitat i per tractar-se d'una població molt més petita.

cia del medi sobre Garriga són els dos manuscrits que es conserven dels arquitectes Tomas Soler i Ferrer i Francesc d'Assís Soler, fill i nét de Joan Soler i Faneca²⁰.

Masnou es una especie de colonia ó república de marinos, de honestas y sencillas costumbres, los cuales han ido construyendo sus casas y agrupando sus viviendas, cual si quisieran vivir solo entre ellos y para ellos, como en familia, apartados de los demas pueblos y hasta de los demas oficios y carreras.

Es el Masnou un pueblo de una fisonomia particular, característica. En él no viven casi sino matriculados de marina, entre los cuales se cuentan muchísimos de la clase de capitanes, pilotos y patrones de buques mercantes y que acostumbrados á la vida del mar y á largos viajes á remotos climas, se distinguen muy particularmente por su intrepidez marinera y por su inteligencia en la profesión.

A part del valor històric d'aquests dos manuscrits pel seu contingut en sí mateix, cal valorar-los dins el context del Masnou de l'època, tenint en compte la personalitat professional dels dos arquitectes que en foren autors. El manuscrit de Tomàs Soler és tracta d'un croquis, i està datat el 1822, mentre que el de Francesc Assís Soler és un mapa que comprèn els territoris d'Alella, Teià i Masnou, i porta data de 1827. Si bé a nivell de projectes aquestes representacions cartogràfiques difereixen molt del *Plan General del Propio Pueblo* d'en Garriga, ja que segurament responen a la necessitat de determinar el terme municipal del Masnou, sí que resulten un clar símptoma de les inquietuds del Govern Municipal per disposar d'instruments cartogràfics del seu territori.

Seguint en aquesta línia de veure com en haver nascut al Masnou, influencià la conceptualització urbanística de Garriga, he pensat que la manera més sintetitzada de desenvolupar aquesta hipòtesi de treball, és a través de fer una ressenya anàlitica de la seva *Memoria descriptiva del ante-proyecto de ensanche de la ciudad de Barcelona*, ressaltant-ne els punts que creiem que denoten aquesta influència.

Punt 1 (pàg. 4)

Associa els problemes urbanístics de Barcelona als del seu port, i el resultat ho dóna com la causa del no desenvolupament econòmic de la Ciutat.

Pensem que el Masnou, tot i ser un *Districte Marítim de la Província de Mataró*, està totalment vinculat al port de Barcelona.

Veiem com la primera publicació de Garriga és sobre la memòria d'un projecte de millora del port barceloní. L'11 d'abril de 1880, a la primera

pàgina de "*El Eco del Herald*" (diari masnoví), hi figura un ampli comentari del *Plano de Ensanche del puerto de Barcelona, por los arquitectos Garriga y Bohigas, expuestos en las Casas Consistoriales de dicha ciudad*.²¹

Punt 2 (pàg. 7)

En parlar sobre l'extensió que hauria d'abastar el projecte d'eixample de Barcelona, en comparar-lo amb el que s'està fent a altres ciutats estrangeres, de les quatre que cita, tres tenen importants ports. I fins i tot si no es coneix la relació entre Sebastopol i Masnou, pot sobtar que citi l'urbanisme d'aquesta ciutat, com a exemple a aplicar a Barcelona.

Punt 3 (pàg. 9)

Quants arquitectes, a l'hora de plantejar l'eixample de Barcelona, haurien tingut en compte la repercussió del projecte del Canal de Suez?

Que Garriga es plantegi aquesta repercussió l'any 1858 (fou inaugurat el 1869), sols s'explica, perquè fou un projecte molt impulsat econòmicament, no sols al Masnou, sinó a tot el Maresme²².

Punt 4 (pàg. 10)

De nou cita Sebastopol, aquest cop fa referència al setge que sofrí quan la Guerra de Crimea, per a fer veure l'inútil que ja resulten les ciutats emmurallades.

Sí no es coneixen les relacions que hi havia i el que suposà aquesta Guerra per les importacions de blat a Catalunya, es fa difícil comprendre aquest exemple.

Punt 5 (pàg. 17)

Parla que ha buscat solucions en ciutats dels Estats Units. Sovint quan es parla de la *carrera d'Amèrica* dels vaixells catalans, s'associa només a la part del Sud, però també cal pensar que les relacions amb la del Nord eren considerables. D'aquí que se li ocorregués buscar solucions als Estats Units, i també potser impregnat pel concepte de progrés que representaven, enfront a les d'Europa que representaven la tradició.

Punt 6 (pàg. 20)

La memòria té 22 pàgines, i quan ja està a punt d'acabar-la, torna a incidir amb el problema del port, com a base de l'expansió econòmica de la ciutat de Barcelona.

Quan vaig començar a aprofundir en l'obra masnovina de Miquel Garriga i Roca, vaig veure que les seves realitzacions en quant a edificis públics, en estar construïts en una població que en el conjunt general de Catalunya resultava petita –tot i el seu creixement darrer–. Feia que sobresortissin molt del conjunt de les altres edificacions. I potser per això les construccions d'ús privat o la seva obra cartogràfica era pràcticament desconeguda.

Paral·lelament a iniciar l'estudi de les representacions cartogràfiques de Garriga que encara es conserven al Masnou, vaig conèixer el text titulat *Memòria sobre El Masnou* escrit per Francesc Agell *antequam* 1887(24), que em va corroborar de la trama urbana eixample en els plans urbanístics del Masnou, molt anteriorment que a la Ciutat de Barcelona, considerat el primer de Catalunya.

Penso que aquesta constatació no ha de tenir una finalitat només historicista. Tot i que sembla fonamen-

tal per tal de comprendre la història del vuit-cents del Masnou, endemés tenint en compte la sincronia cronològica amb el Masnou municipi-independent sinó que ha de servir per a fer possible que comencem a valorar des d'un punt de vista de patrimoni històric la *trama urbana*.

Generalment, quan es parla de la protecció del patrimoni arquitectònic, es fa un catàleg dels edificis "més bonics", que si bé poden representar l'expressió d'una època, han estat fruit de voluntats individuals. Mentre que la *trama urbana* sempre representa una voluntat col·lectiva, i per tant molt més significativa, tant des d'un punt de vista històric, com social. Cal afegir que en el cas concret de la *trama eixample* és quan per primera vegada es planteja la dualitat construccions/qualitat de vida²⁵ amb tot el que això comporta de tipologies dels edificis, construccions de clavegueres, previsió d'inundacions, etc.

Per tant, penso que ja que l'eixample del Masnou, realitzat per a unir els nuclis de *Masnou i Ocata*, passats 148 anys ha esdevingut un tot amb els dos antics nuclis, de manera que el que Francesc Agell expressava: «El terme del Masnou es considera dividit en tres partides que són: Masnou, Camp, i Ocata»,²⁶ ara aquest conjunt ha passat a ser el nucli antic del Masnou actual. I com a tal no sols cal protegir-ne alguns edificis pel seu valor històric, sinó que globalment cal procurar evitar la seva degradació medi-ambiental, pròpia de tot casc antic urbà.

Però si gràcies a què, Miquel Garriga i Roca –fill i nét de mestres d'obres–, va néixer al Masnou, arribant a ser un dels més grans arquitectes catalans del vuit-cents, i per això molt probablement, s'hi va poder construir el fins ara considerat com el primer *eixample* del País²⁷, m'atreveixo a dir que tenim l'obligació com a ciutadans masnovins

Fragment de la carta nàutica Plano de la Rada del Masnou levantado en 1884 por D. Rafael Pardo de Figueroa (Madrid: Dirección de Hidrografía, 1886) en què es poden distingir els 2 nuclis antics de Masnou i Ocata, i l'exemple. La sageta indica el lloc on va nèixer Garriga. Després d'interpretar el segon plànol que Garriga va fer del Masnou (5-4-1844), he arribat a la conclusió que la casa a on va nèixer, era al carrer de sant Cristòfol.

d'esforçar-nos en conservar aquest llegat arquitectònic i urbanístic, com un tot (arquitectura/qualitat de vida), que era tal i com Garriga proposava les actuacions de la ciutat²⁸.

El 6 d'octubre de 1844 trobem a les Actes Municipals: "que ignorandose la estencion del terreno en el que se halla construida la antigua casa del Ayuntamiento y hallarse confusos los limites que según la escritura de adquisición del espresado local confrontan con la propiedad de D. Gaspar Malet...". Segueix l'acord de sol·licitar un dictamen a dos arquitectes de cada una de les parts.

Llegint l'informe datat a 14 d'octubre del mateix any, emès per Garriga per part de l'Ajuntament i per Josep Casademunt per la de Gaspar Malet, veiem en primer lloc el tarannà conciliador de Garriga, recomenant no entaular plets i proposant solucions que fossin acceptables per ambdues parts. En segon lloc constatem un fet fins ara desconegut, i és que l'actual edifici de l'Ajuntament és el segon²⁹ ja que queda ben especificat en l'informe: "para que inspeccionasen el terreno perteneciente al local que ocupan las casas consitoriales de dicha

población y a tenor delos titulos de adquisición que las mencionadas casas señalasen el terreno que haya de mas del que ocupa el dificio ecsistente, [...]" "no menciona dicha escritura sino que ecsistia un patio y un pozo al detrás de la casa, sin señalar medida alguna [...]. I en tercer lloc és una prova documental de les actuacions dels terratinents en la configuració del municipi del Masnou³⁰, que ben a segur preferien de no dependre d'un Govern Municipal, i per això deuriem posar dificultats en tots els sentits, a partir de la creació i consolidació de l'Ens Local masnoví³¹.

L'edifici que construí Garriga el 1845, per a las "Casas Consistoriales" és el primer edifici d'ús públic que realitzà, i en ell queda plasmat el seus principis arquitectònics basats en el corrent neoclàssic, del que en fou un introductor, tot i que l'aplicació de diferents estils és una característica de l'arquitectura de Garriga.

Sobre l'estudi i valoració dels edificis que va construir al Masnou, és un tema que no ens hem proposat parlar-ne en aquesta Monografia³², si en faig esment és perquè serveixi per aportar dades a aquestes

Reflexions. Per això, de l'edifici de l'Ajuntament sols vull parar compte, en els dos relleus que es troben a la part superior de cada costat de la porta principal, perquè no es tracta d'una simple decoració, sinó de l'al·legoria de *Masnou* i *Ocata*. Aquests dos relleus amb tractament estètic de baix relleu però sense usar-ne la tècnica ja que estan superposats a la resta de pedres de la façana, deixant de banda el tractament escultòric, sols per la figuració, representen dos elements valuo-

síssims del nostre patrimoni històric. Permeteu-me la subjectivitat d'expressar, que com més els contemplo, més em fascinen, perquè a part de l'equilibri de la composició, hi veig una expressió de màxim civisme per part de Garriga, envers el seu poble³³, volent simbolitzar la fusió dels "terrestres" i dels "marítims", en la nova etapa que anava a començar al Masnou, i que aquest edifici –llavors nou Ajuntament– n'era la màxima representació³⁴. Tant les dues escultures femenines superiors,

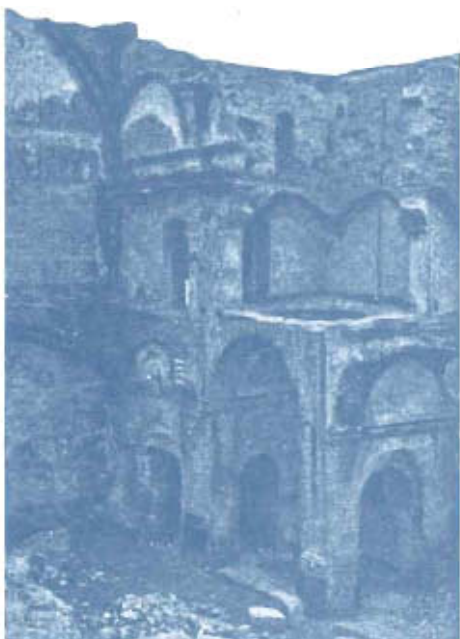

Relleus de la façana principal de l'Ajuntament del Masnou. A dalt, al·legoria del Masnou. A baix, al·legoria d'Ocata.

com aquests relleus, caldrà elaborar-ne un estudi per a conèixer l'autor. Per altres projectes que hi ha de Garriga, sembla que podem afirmar que aquestes escultures foren dissenyades per ell mateix. En quant a l'escultor, una possible hipòtesi de treball que caldria iniciar, per tal que que ho poguéssim corroborar o desestimar, fóra veure la possibilitat d'una intervenció d'en Damià Campeny³⁵, ja sigui directa o a tra-

Imatges de
l'església
parroquial de
Sant Pere.
Juny de 1939.

vés dels seus deixebles Manuel Villar, A. Bellver, Agustí Ferran i R. Padró.

En la veu Masnou³⁶ diu: "la iglesia parroquial (San Pedro)... ofrece este templo la particularidad de haber empezado á construirlo en 1761 el arquitecto D. Miguel Garriga, lo concluyó en 1817 su hijo D. Pablo, y lo mejoró, con el altar mayor y capilla del Sacramento su nieto D. Miguel, todos vecinos de Masnou"³⁷. Però no he trobat documentació d'època que ho corrobori. A través del fulletó que es va editar en juny de 1939 per la "Junta de Reconstrucción y Habilitación del Templo Parroquial de San Pedro del Masnou", en què es veuen fotografies del temple abans de la reconstrucció, són les úniques imatges que disposem de l'obra que P. Madoz atribueix als Garriga.

L'altra gran construcció d'ús públic per part de Garriga i Roca, fou el "nou" cementiri (1869). És una obra d'una gran harmonia arquitectònica, amb grups escultòrics que el magnifiquen i un emplaçament sorprenent, encara més per l'època en que fou construït. A ben segur que Garriga tindria les seves raons per haver-lo edificat a on ho va fer.

L'edifici conegut per "les monges", que es tracta de l'*Escola de les Religioses de les Escoles Pies*, a on hi va exercir el mestratge la fundadora Mare Paula Montal³⁸ és atribuït a Garriga. Però quan, ara, vaig a anar a preguntar l'any de la construcció d'aquest edifici em van dir que els constava que era de l'arquitecte Ignacio Colell Roca³⁹. Si això es confirma és que deuria ser un deixeble de Garriga, perquè tot l'edifici, especialment el pati o claustre interior té totes les seves característiques constructives, i la façana principal recorda el seu projecte de la rectoria de Vilassar de Dalt.

Si bé el plantejament d'aquest estudi l'havia delimitat a donar una vi-

Detall del cementiri. En primer terme monument en memòria "deis masnovins que van morir fora de la pàtria".

A sota, detall de la façana principal de l'edifici de les religioses de les Escoles Pies.

l'obra d'altres arquitectes, també molt desconeguts, que van exercir durant la primera meitat del segle XIX. Per això ara com ara, difícilment podem incidir en l'aspecte conceptual de Garriga. Sols a tall d'apunt, transcriu un fragment d'una carta que va dirigir a l'arquitecte Francesc Renart⁴⁰ el dia 8 d'abril de 1852:

«y finalmente recoger de V. los 1os numeros que en el año 45 ó 46 dió á luz el malogrado Piferrer (Q. E. P. D.) y otros con referencia al renacimiento en Madrid, como tambien un manuscrito que se refiere á articulos de la novisima recopilación; todo entregado por mi á V. en aquella época que nos reuniamos á su casa de V. algunos arquitectos.»

sió de Garriga i Roca al Masnou, des d'una doble vessant: la influència de l'entorn social i l'obra pública que hi realitzà, no vull deixar de comentar una qüestió, que al llarg d'anar elaborant aquestes *Reflexions*, se m'ha anat fent present que és poder conèixer les fonts de la seva concepció arquitectònica i urbanística.

Penso que per arribar a formular conclusions, caldria primer estudiar

Gràcies a aquestes ratlles, podem confirmar que coneixia l'arquitectura renaixentista de Madrid, cosa que ens permet pensar que molt probablement, també coneixia la del gran arquitecte Ventura Rodríguez,⁴¹ pels punts en comú que presenta l'arquitectura de Garriga amb la d'aquest arquitecte madrileny.

Si he introduït l'aspecte de la necessitat de conèixer les bases conceptuals de l'arquitectura de Garriga, és

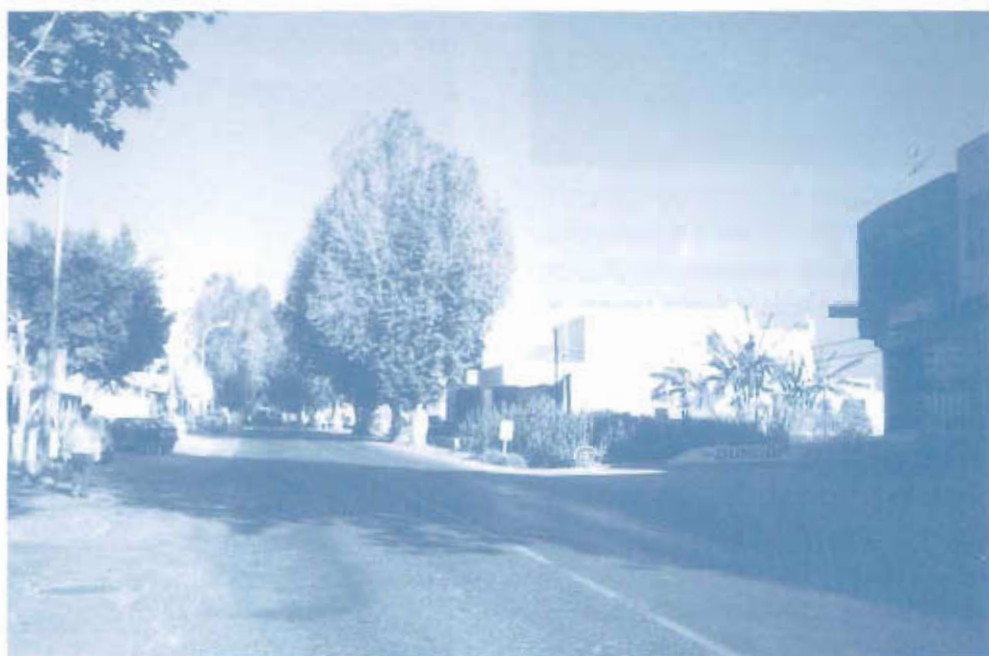
perquè el neoclàssic està molt relacionat amb els municipis marítims, probablement per la coincidència cronològica de l'ús d'aquest estil amb la pujança econòmica dels pobles costaners. Tot i que a Catalunya veiem com també està extès per pobles de l'interior, per tant fer un seguiment e l'expansió que va tenir aquest estil ens podria donar pautes per veure les possibles repercussions de l'economia marítima no

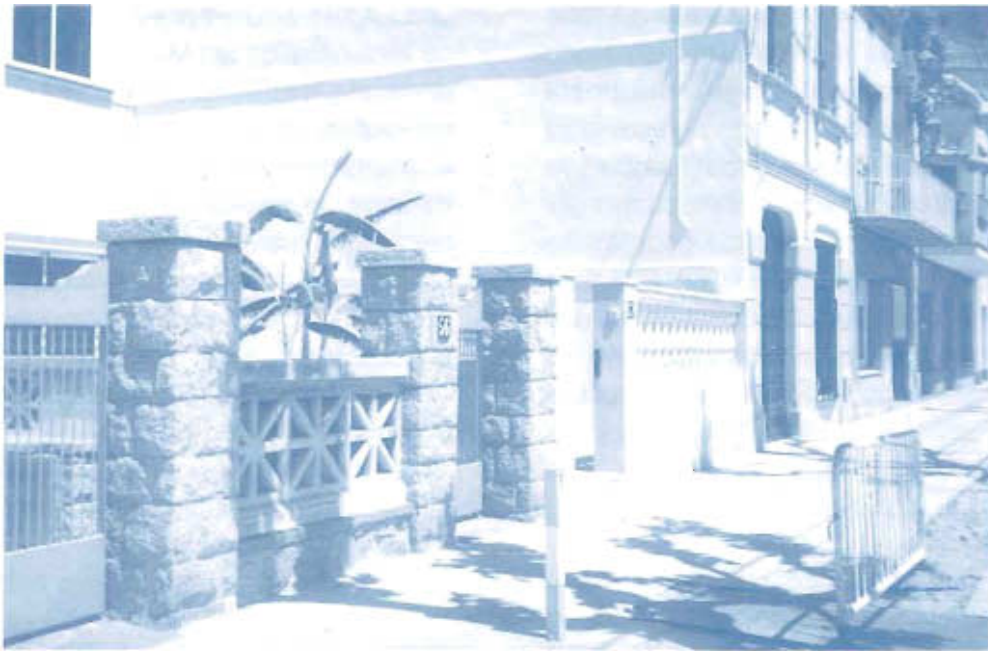
sols a la costa sinó a altres indrets de Catalunya, fet que a mesura que vaig treballant en l'estudi sobre el *Districte Marítim del Masnou* se'm fa més evident. Un bon exemple per establir lligams entre la prosperitat marítima i l'arquitectura neoclàssica és la ciutat d'Almeria⁴². A on en la plaça que porta el nom de "Masnou"⁴³ és un dels punts on encara queden edificis de l'inici de la difusió del neoclassicisme almeriense⁴⁴.

A l'esquerra, antic edifici aristocràtic, a la plaça "Masnou" a Almeria.

A la dreta, vista parcial de noves construccions a la plaça "Masnou" d'Almeria. Al fons el carrer Real.

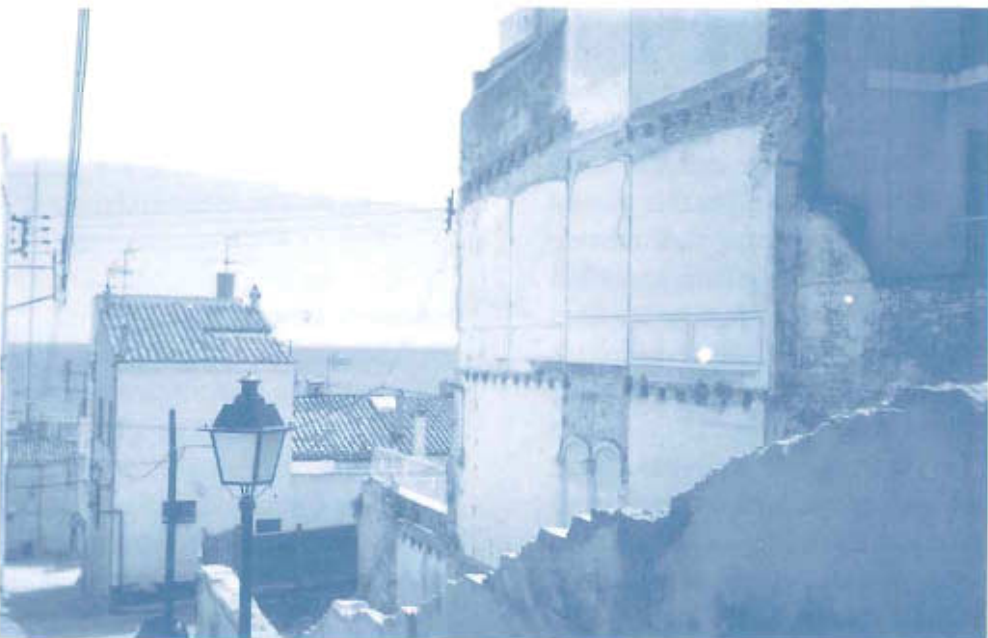
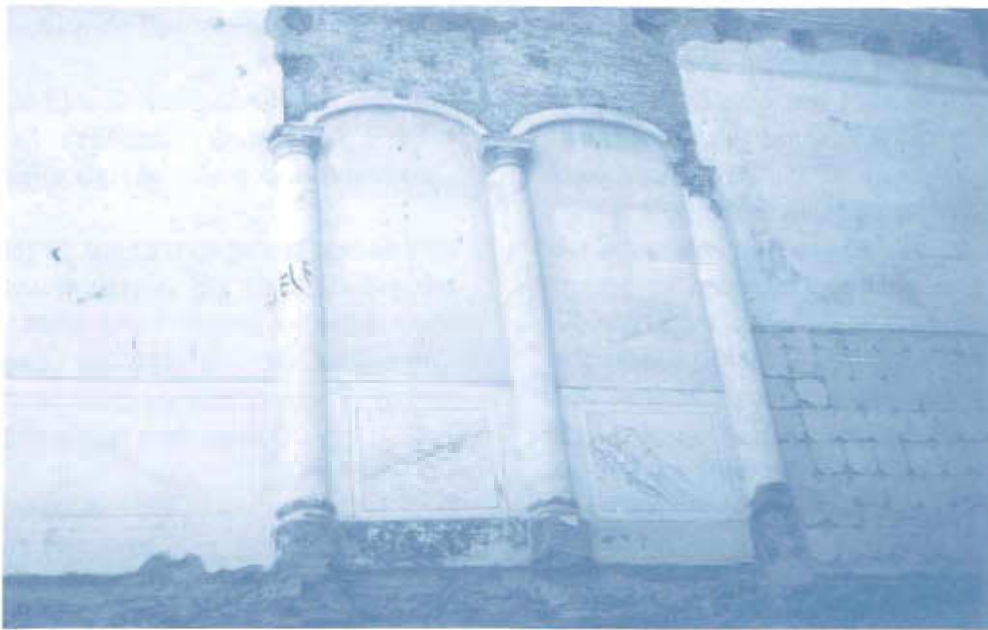
A sota, punt inicial de la carretera que va d'Adra a la general d'Almeria. Podem observar una vegetació amb plàtans, canyes i plataners.

A dalt, entrada d'una casa al carrer Prat de la Riba, 57 (abans cl. d'Adra), a on queda un plataner dels molts que hi havia en aquest jardí. Qui sap si no són fruit d'una mateixa llavor.

A sota, solar d'una casa enrunada al carrer de Joan XXIII. Hi podem veure restes d'estucs marmoris i columnes neoclàssiques.

Ja que incloc imatges d'aquesta plaça, també n'afegiré una altra que correspon a una vista del poble d'Adra perquè poguem veure com les influències, aquest cop, són medi-ambientals, tan importants per la configuració urbana com les arquitectòniques.

Per això també publiquem unes imatges del que havia estat una casa neoclàssica, situada al carrer

Joan XXIII, justament en una pujada emblemàtica del Masnou, coneguda per les "60 escales", perquè serveixi per recordar, que si bé tota època té un estil i per tant no hem de tenir un esperit arqueologista, tampoc hem de renunciar a les aportacions que en el moment de l'inici de la industrialització, ens van fer arquitectes com Miquel Garriga i Roca, a partir de la visió de la ciutat com un tot, ja que és la millor forma d'aconseguir la màxima qualitat de vida, a nivell general de la població.

Rosa Almuzara

Direcció General del Patrimoni Cultural
Arxiu Nacional de Catalunya

Notes

(1) Per a obtenir el títol d'arquitecte calia fer un projecte el mateix dia del examen, ell va escollir, "una tienda de vender pan", i un altre anomenat "de pensada" que va fer un "Colegio de Medicina y Cirugia", que en reproduïm un plànol corresponent a una façana lateral (p. 56).

(2) En aquella època era l'únic centre del País en què s'obtenia el títol. Tot i que els estudis es podien cursar a Barcelona en classes impartides dins el patronatge de la Junta de Comerç de Barcelona. Pensem que la creació de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona data de 1871.

(3) El 9 de març de 1840 fou nomenat, cessant-lo en el 1841. Però a partir de 1843 de nou el nomenen.

(4) Es tracta d'un plànol que se li va encarregar el dia 29 d'octubre del mateix any. Pensem, en vista al treball realitzat, que probablement, quan se li va encarregar ja l'havia començat a aixecar.

(5) Hem d'agrair al Cap del Gabinet de l'Alcaldia, Sra. Marta Esteve, les dades facilitades dels *Llibres d'Actes Municipal*.

(6) pàg. 186 de: GARCIA ESPUCHE, Albert i Manuel GUARDIA BASSOLS: *La construcció d'una ciutat: Mataró 1500-1900*, Mataró, Patronat Municipal de Cultura, 1989, 486 pp.

(7) També fou arquitecte assessor de Vilassar de Mar i Manresa. I de diverses institucions públiques (vegeu pròleg, p. 17).

(8) Vegeu la reproducció de la inscripció registral del seu naixement a la Parròquia d'Alella. La publicació d'aquesta font ajudarà a rectifi-

car l'any de naixença, incorrecte que es dóna.

(9) Fa referència al plànol corresponent al *Plan General del Propio Pueblo* esmentat anteriorment.

(10) BALAGUER, Víctor: *Guia de Barcelona a Arenys de Mar per ferrocarril*. Barcelona: J. Jepús y R. Villegas, 1857, 104 pp.

(11) Aquesta descripció sols correspon fins a Ocata.

(12) Aquests terrenys eren ocupats pels camps anomenats la "Quintana de Can Casas" (abans del segle XVIII es deia *Mas Antich*). En el segle XX el seu propietari l'identificà amb el "Mas nou", és a dir el nucli fundacional del poble. Malauradament aquesta masia fou enderrocada per a construir el pas subterrani per accedir al port esportiu.

També cal recordar que el topònim *Quintana* per a identificar a aquesta part del poble, a part del poble, estava molt assimilat, de manera que l'eix central de l'eixample, a modus de Passeig de Gràcia de Barcelona, li posaren per nom *carrer Quintana*, que era l'únic de l'eixample que tenia cases amb les façanes principals que donaven a cada costat del carrer.

Fins que a rei de la mort del Comte de Lavern (1926), li canviaren el nom per "*carrer Pere Grau*". Ja que la seva casa nadiua (Can Fideu) estava situada a la cantonada dels carrers Quintana (ara Pere Grau), carretera de Can Fideu (ara Capitans Comellas) i carrer Sant Felip. Aquesta casa també ha quedat substituïda per un bloc de pisos. Del recordatori d'aquest naixement en queda la làpida que hi havia en la façana d'aquesta casa. Ara està conservada al Museu Municipal.

(13) Aquest ms. mai no s'ha publi-

cat. Esperem que creixi l'interès entorn aquesta temàtica, i es trobin els recursos necessaris per a editar-lo, amb el corresponent estudi. Per tal de poder donar a conèixer aquesta important aportació de la nostra Història Local a la global del País.

(14) En aquest estudi no és moment de parlar-ne detingudament, però aprofito per a avançar, que la causa de la desaparició de la navegació de cabotatge, no és la *carrera d'Amèrica*, sinó l'aparició del ferrocarril i l'adequació dels camins de muls en carreteres, és a dir, perquè hi poguessin circular carros.

De la mateixa manera que la crisi econòmica de la marina mercant no va ser, perquè no es va saber fer la reconversió dels vaixells de vela al vapor (com tantes vegades s'ha dit!!!), sinó pel canvi en la legislació sobre la marina mercant, per tal d'intentar mantenir l'imperi colonial espanyol.

(15) Per sort fou succeït pel seu gendre Gaietà Buïgas Monravà, pare de l'enginyer Carles Buïgas, autor entre altres projectes, de les "Fonts de Montjuïc". Foren els fills d'aquest darrer els qui van custodiar i dipositar a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, els fons personals del seu pare i avi, així com el de Miquel Garriga i Roca.

(16) Op. cit pp. 44-45, capítol VI: Masnou.

(17) La part del llibre sobre els orígens mataronins de la biografia de Francesc Matheu, em sembla que són d'una prosa d'extraordinària vivacitat. A part de l'interès històric, per la descripció documentada de l'època que fa, també m'ha agradat incloure aquest text, en record de les agradables estones passades amb la Sra. Roser Matheu Vda de Gallardo (com li agradava anome-

nar-se). Jo llavors era una estudiant de Filosofia i Lletres, i sovint parlant amb gent gran trobava una certa aprensió vers la joventut. Tot el contrari del que em va passar amb l'entrançable Roser, que tot i que encara als anys 70, emprava "polvos" d'arròs pel maquillatge, creia amb les noves generacions. Quan pel febrer del 92, vaig llegir aquesta biografia, vaig tornar a pensar-hi molt, i ara em pregunto, si s'han conservat més textos escrits per ella, perquè fóra una llàstima que restessin inèdits. També vull afegir que en ser un relat que ha estat documentat, ens ha permès veure la coincidència en la ubicació de la casa familiar dels Matheu a Barcelona, i de l'actual Arxiu Municipal, a on es conserven la majoria de projectes de Garriga, ja que, com bé explica la Roser, fou expropiada per l'Ajuntament.

(18) op. cit. p. 340.

(19) op. cit. p. 339.

(20) Destacat arquitecte del segle XVIII. La seva obra més coneguda és el Palau de la Llotja de Barcelona, encarregada per la Junta de Comerç de Barcelona (1771) per tal d'ampliar l'antiga Llotja. Aquest important edifici de Barcelona fou acabat pel seu fill Tomás Soler, autor del projecte del Canal d'Urgell (encara que a l'hora de realitzar-lo -1861- se'n portà a terme un altre). Aquestes són les dues obres conegudes d'aquest arquitecte, per cert bastant poc estudiat, així com també les del seu fill Francesc Soler.

(21) Transcripció d'alguns fragments:

"Pasemos á lo principal ó sea á lo que más grata impresión causó en nuestro ánimo, y fué el plano de ensanche del puerto de Barcelona de los señores Garriga y Bohigas, pues creemos que esto puede afec-

tar de una manera directa nuestros intereses, pues no cabe duda que siendo dicho puerto el punto de partida y donde rinden sus viajes los numerosos buques que constituyen la principal riqueza de nuestra villa, de la mayor ó menor importancia de aquel depende la de la nuestra y de consiguiendo todo lo que tienda á aumentar su tráfico con la mayor seguridad, contribuye eficazmente al aumento del bienestar y dicha de nuestra amada villa."

(22) Estudiar la relació de F. de Lesseps i Catalunya és un dels temes pendents de la historiografia catalana. Pensem que l'única plaça que té dedicada és la que es troba a Barcelona, ciutat on exercí de cònsol de França. Tampoc oblidem que segons Pere J. Bassegoda, el primer vaixell que creuà el Canal de Suez fou del Masnou.

(23) De les construccions de promotors privats no en tractarem, perquè seria excessivament extens, i dins el conjunt de la seva obra no són gens significatives.

(24) Vegeu *Comentari a les aportacions de Francesc Agell sobre la història urbanística del Masnou* per Rosa Almuzara, en "Gent del Masnou", núm. 51, juny 1991.

(25) Vegeu els fragments seleccionats de la *Memoria [...] de ensanche de la ciudad de Barcelona* de Garriga.

(26) La partida *Camp*, és a on es va construir l'Eixample, i com ja hem dit eren els terrenys de cultiu anomenats la *Quintana de Ca n'Antich*.

(27) Possiblement a mesura que avancin els estudis locals, es poden trobar altres poblacions de Catalunya que també haguessin realitzat un *eixample*, abans de Bar-

celona, però per ara ho desconeixem.

(28) op. cit. sobre Mataró p. 180.

(29) Es considerava que on és ara, hi havia unes casernes, i que en enderrocar-se s'hi havia construït l'Ajuntament en 1845. Dient-se que les reunions del Govern Municipal es feien en la casa del Secretari, abans de no tenir edifici propi. Com que el plànol adjunt a l'informe no s'ha conservat, no hem pogut aclarir a on estava situat exactament el primer edifici consistorial.

(30) Sobre el fet que l'Ajuntament no estigui ubicat en una plaça s'han fet moltes interpretacions. Potser les reclamacions de Gaspar Malet, aprofitant-se que en l'escriptura de compra del primer edifici no quedaven especificats els límits del terreny que eren municipals, sigui una probable causa.

(31) A on les pressions foren ferotges entre terratinents i el Govern, fou en les finques limítrofs amb Teià i Alella, agreujat pel fet que aquestes dues poblacions, ja es tenien un plet de més de 100 anys per qüestions de límits.

(32) Penso que seria bo que ho estudiés un arquitecte o un estudiós d'art. Tot i que com ja he dit, aquesta faceta professional és la que està més treballada i la Sra Glòria Camarero ho tracta en la seva tesi.

(33) Tot i que hi va viure molt poc, ja que va estudiar a Barcelona; i viure a Mataró i Barcelona, a on va morir i hi fou enterrat, encara que hi va mantenir constants contactes.

(34) La contraposició entre aquests dos grups socials va perdurar, i fins i tot va augmentar. Probablement que fossin «els terrestres» els qui,

en part, van provocar el cessament de Garriga com a arquitecte municipal.

(35) Mataró 1771 - Sant Gervasi (Pla de Barcelona) 1855. Probablement es coneixia amb Garriga, tant per haver nascut a Mataró, com per la seva personalitat compromesa socialment, i la seva trajectòria professional vinculada a Mataró, Escola de Llotja i Acadèmia de San Fernando; el seu entusiasme pel món italià, i perquè arribà a ser el millor escultor neoclàssic català, i per tant entusiasta del món mitològic. Pensem que els 2 relleus de l'Ajuntament, són l'Al·legoria del *Masnou*: representada per un mas i dos bous que llauen, i la d'*Ocata*: representada per un vaixell de vela llatina i una àncora. I en ambdós grups escultòrics hi ha 3 amoretos com a protagonistes. Caldria comparar l'estil amb els relleus que adornen la façana dels anomenats *porxos* o *voltes* d'en Xifré a Barcelona, que va realitzar per encàrrec de l'arenycenc Josep Xifré en el 1836.

(36) Vegeu: *La Roca de Xeix*, núm. 1 (desembre 1990), p. 10.

(37) Tots tres apareixen, com a padrí, pare i nadó, en el registre baptismal de Garriga. Vegeu p. 55.

(38) Beatificada per Joan Pau II el dia 18 d'abril de 1993.

(39) p. 110 *Datos para nuestra his-*

toria. Religiosas de las Escuelas Pias (Zaragoza, 1971), diu: «Según declaraciones formuladas por el señor Jaime Bertran Colell, nieto del arquitecto señor Ignacio Colell, Roca que construyó el actual edificio, el local primitivo destinado a escuelas del común de niñas, estaba situado en la calle Libertad, núm. 15».

(40) Es conserva en el seu fons personal.

(41) Madrid 1717-1785. Aquest destacat arquitecte va realitzar algunes de les seves obres a Catalunya, concretament a Olot i Barcelona, a on va construir el Col·legi de Medicina i Cirurgia. Aquest magnífic edifici encara es conserva (carrer del Carme, 47), i també l'obra que va fer a Olot, ara convertida en l'Arxiu i Museu Comarcal de la Garrotxa.

(42) Si la cito és pels lligams amb l'economia marítima del Masnou, així com amb la resta de la costa almeriense.

(43) Es troba situada en el punt d'unió entre el carrer *Real* i la catedral. Aquest carrer quan arribava al port, era a on hi havia la *puerta del mar*.

(44) p. 288 de l'estudi d'Emilio Angel Villanueva: *Urbanismo y Arquitectura en la Almería Moderna (1780-1936)* Almería, 1983, vol. II.

Addenda documental

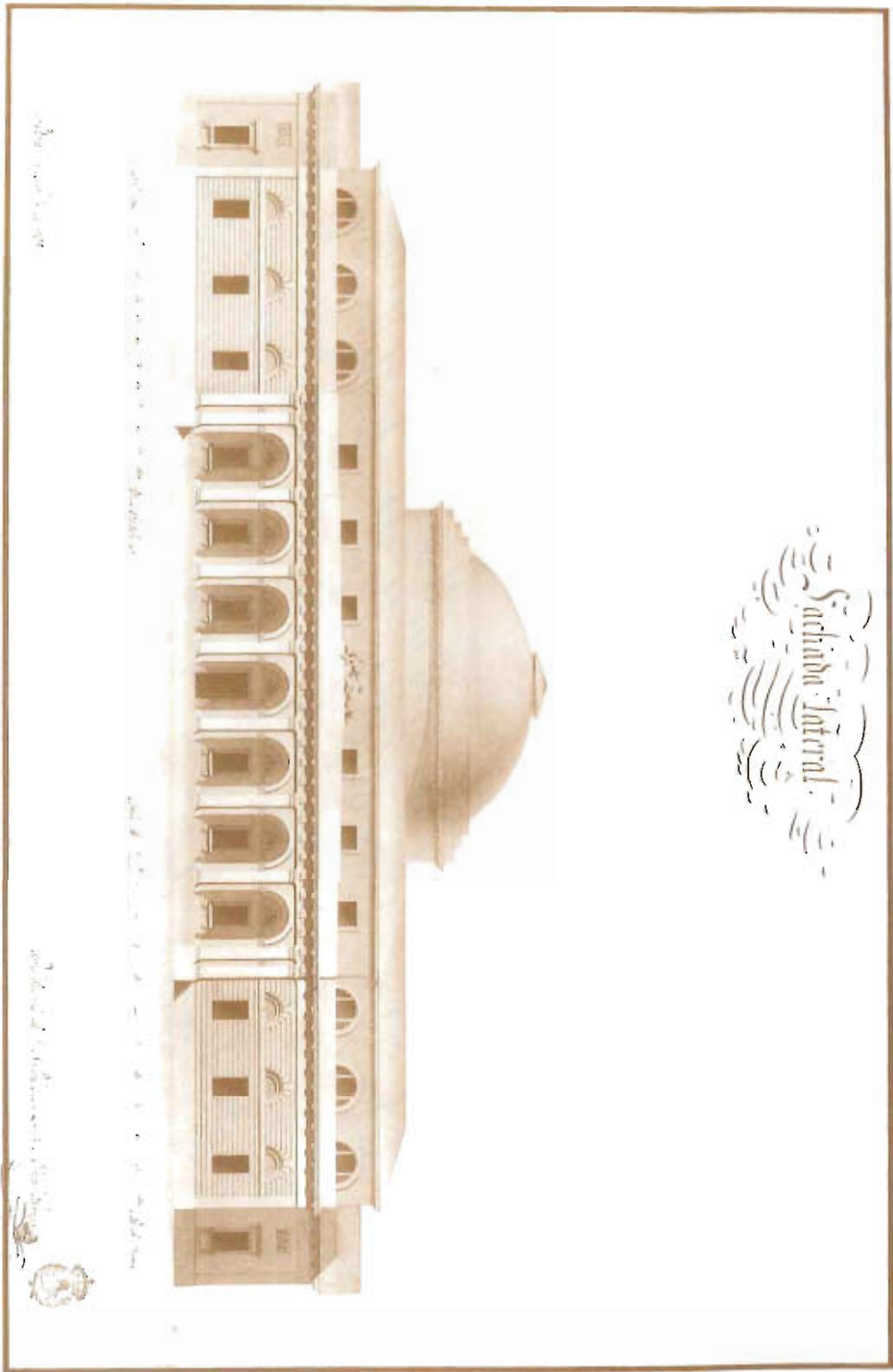
*Detail de la vista de:
Escenografía é iconografía o plano geométrico del Pueblo del Masnou
(plànol manuscrit, 1846).*

Sarriga.

Als setze dias del mes de Janer del any mil vuyt cens y vuyt en las
fontes baptismals de la Iglesia Parroquial de St. Felu de Ateilla Bisbat de
Barcelona per mi lo bapto firmat fou batejat Miquel, Pau, Francisco (nat lo
dia catorze) fill legitim, y natural de Pau Sarriga, y Theresa Sarriga,
(antes Roca, naturals de la present Parroquia, Conyuges. Foren Padrins
Miquel Sarriga, y Mariangela Roca, naturals de la present Parroquia
tot de dit Bisbat.

Fz. Francesch Pallés Religios Mercedari.

Alçat del projecte final
de carrera, sobre una
Academia de Medicina
(Gabinete de Dibujo,
Real Academia de
Bellas Artes de San
Fernando, Madrid).

Fragments del llibre biogràfic sobre Francesc Matheu

L'estudiant es deia Josep Matheu i Jacas; la seva promesa es deia Josepa Fornells i Tomàs.

L'any 1851 trobem la parella a Barcelona, ja casats i pares d'un primer fill vingut al món el setze d'octubre a la casa número tres bis de la Baixada de Cassador¹ i batejat quatre dies més tard a la parròquia dels sants Just i Pastor amb els noms de Francesc d'Assís, Josep de Calasanc i Pere Màrtir. Damunt del seu bressol s'inclinen, a més dels pares i els avis, alguns dels deu germans del pare que viuen a la casa: Emili que té vint-i-quatre anys, Antònia que en té vint, Leocàdia quinze, *Rosendo*, dotze i *Jaimito*, vuit.

Les ties més grans ja són casades: M.ª Isabel — que li diuen Mariquita — amb Josep de Caralt; M.ª Teresa i Dionísia amb Joaquim i Josep Segarra, de Llanvaneres, respectivament, i Gertrudis amb l'arquitecte Miquel Garriga i Roca, del Masnou. El pare del nou-nat té trenta anys i ha posat al seu fill el nom que portava un germà seu, mort a disset anys, no fa gaire.

I per imaginar l'aire que respira el petit Francesc, cal remarcar només que l'àvia — que tot just té cinquanta anys — omple encara la casa de la seva bellesa de guatemalteca i, malgrat el seu primer cognom català, d'un graciós parlar exòtic on s'incrusten en desordre paraules catalanes; que en l'ambient floten records de llunyans cafetars, de mars tropicals i de punyals de pirates; que a taula, és servit sovint arròs blanc amb *frijolito negro*; que la pinya d'Amèrica senyala els dies de festa i que al primer nét li diuen *Paco*.

Qui eren i d'on venien aquells catalans de soca, voltats, però, d'alens estrangers, marcats d'estranyes costums i esbravadisses reminiscències? Quines onades viatgeres havien portat aquell infant a néixer al tranquil recer de la platja barcelonina?

L'arbre genealògic dels Matheu comença el segle XII a Campins del Vallès però la branca de la qual descendeix directament el petit Francesc neix el segle disset amb el casament de Pau Matheu amb Catarina. A través de cinc generacions de pura rel mataronina, els Matheu seran *mariners*, corders, boters, comerciants de material de marineria, rebent fusta de Nàpols i de Gènova per a construir bótes (pipes) i exportant-les a ports mediterranis, esdevenint successivament pilots, armadors i comerciants amb els seus propis vaixells.

El 1750, Joan Pau i la seva muller estan considerats com a «personas de distinguida y acomodada posición social y económica»² i els seus fills seguiran el camí dels pares i dels avis de fer els estudis a les Escoles Pies de Mataró i després a l'Escola de Nàutica. La de Mataró s'obrí l'any 1780 i fou suprimida l'any 1792 però sis anys després fou disposat per Reial Ordre el trasllat a Mataró de l'Escola de Nàutica d'Arenys; més tard fou donada l'ordre de què cada població tingués la seva Escola pròpia. Els cinc fills de Joan Pau, tots ells *mariners*, frisosos com ocells de niu, deixaran de mica en mica els pares i germans per anar a raure a ports llunyans i arrelar-hi: Miquel a Cadis on funda la seva llar, casat amb Manuela Batallin³ i des d'on continua l'intercanvi comercial amb les colònies americanes havent obtingut el monopoli de Cadis per a exportar. Joan Pau l'imita i s'installa a Sanlúcar

Fragments del llibre biogràfic sobre Francesc Matheu, escrit per la seva filla Roser. A part el fragment que parla directament de M. G. R. ens ha semblat que la resta que s'ha inclòs ens ajudarà a copsar l'ambient del seu entorn.

de Barrameda que el reté definitivament quan hi pren muller; però resta fidel a la seva inclinació per al comerç marítim. Dels altres germans, els de més empenta seran Jaume, que arriba fins a Guatemala, i hi mor fadrí després d'acumular una important fortuna; i Domingo que rebia a vint-i-un anys el títol de pilot de «mar afuera» i el comanament de vaixells en viatges a Centre i Sud Amèrica amb vaixell propi. Per últim es fixà a Buenos Aires on fundà una casa de Comissions i Consignacions. Però no és l'ésser home d'empresa el que el va elevar a primera figura d'aquell país, sinó l'haver estat un batallador — com sembla ho havia estat també a la seva terra —. Abandonà els seus negocis, s'enrolà al Terç Català contra els invasors anglesos en la defensa dels drets de la seva nova pàtria; actuà sol al front de només vint homes i al terrat de casa seva instal·là un canó en la cèlebre acció dita «de las Azoteas».⁴

Restava el fill cinquè, Francesc, al qual no pogué retenir tampoc ni la soledat dels pares ni l'amor de la muller, Teresa, *filla de mariner*, ni la il·lusió del fill únic i la poca edat d'aquest. Les terres on el seu germà Jaume s'enriquia i les possibilitats de fer ell també una fortuna, eren un esquer poderós; i féu com els seus germans: navegar, treballar, barallar-se amb la sort. I mentre els fulls dels comptes i les guies creuaven les mars de Veracruz a Cadis, de Cadis a Honduras, detallant: «...benut 17 mocadors de gaza — sis bossas de posar dinés — deu cordons de rellotche vintidos mantellinas de gaza...», el petit Josep Matheu i Ribera, nét de mariners, seguia a Mataró el camí del pare i dels oncles: uns anys a les Escoles Pies i seguidament a la Real Escuela de Náutica del gremio de Mercantes, establerta a l'edifici que construï en les seves pròpies drassanes. De manera que quan Francesc va sentir velleïtats de cridar prop seu la muller i el fill, el seu oncle Francesc Xicola podia enviar-li, el gener de 1803, la carta que, entre altres coses diu: «parece solicites tu mujer y tu hijo pasen a esa (Nueva Guatemala); todos les aconsejamos que sí, que vayan... pues ella buena gana tiene de ir a verte. Tu hijo es muy hábil de piloto, se puede encargar por cualquiera carrera de comercio...»

Aquesta anada tan glatida per Teresa, havia estat preparada amb temps per l'oncle previsor, que en escriure la carta el gener de 1803 tenia ja a les mans el permís de l'Escola de Náutica, datat de novembre de 1802, perquè el deixeble Josep Matheu i Ribera pogués anar a embarcar-se a Cadis. Per fi, el gener de 1804, el capità i mestre de la corbeta San Miguel, alias *La Feliz*, rebia ordre d'admetre i portar a mare i fill fins al port d'Honduras, perquè d'allà poguessin passar a la Nova Guatemala.

Tres mesos de navegar a la sort del vent i de la vela fins al port d'Honduras; després, per via fluvial, terra endins fins a *El Salto del Agua* d'on sortien les caravanes per a travessar el país cap a la nova capital i altres poblacions.

El 1804, la Nova Guatemala compta només vint-i-nou anys; però els fugitius de la destruïda Antigua, han triat bé l'emplaça-

ment: en l'ampla vall, a gairebé 1.500 metres d'altura, han reconstruït les cases i les han fet també emblanquinades i decorades amb rajoles; baixes per mor dels terratrèmols, flanquejades de grans finestres sumptuosament enreixades, voltades de jardins. És la regió de la canya dolça i del cafè, del cacau i de les fruites delictoses; abraçada per rius, voltada de llacs, vigilada per volcans.

Allà arriba Josep amb els seus dinou anys plens d'illusions i es posa a treballar vora el seu pare i segurament també amb l'oncle Jaume. Aquest, de mica en mica, va posant en el fill la confiança mateixa que havia posat en el pare i ho fa evident quatre anys més tard quan redacta el seu testament i nomena *alvaceas* «a mi hermano Francisco Matheu y a su hijo D. José Matheu, mi sobrino». A aquest, particularment, el nomena dues vegades, millorant-lo, a la Memòria adjunta al testament.

Passats cinc anys, el 1813, actua de padrí en el casament del seu nebot Josep que, associat ara amb el seu pare, s'ha creat una posició i ha triat muller d'ascendència catalana pel pare i de sang vasca per la mare: es diu Mercedes Jacas i Goicochea.

Quan els nuvis es presenten a la Parròquia de San Sebastián, per a efectuar la cerimònia del casament, topen amb un impediment: és que la núvia no ha complert encara els dotze anys fixats per la llei. De manera que és tornada a casa seva i sols al cap d'uns dies, el 21 de març del 1813 es pot celebrar la cerimònia. Aquesta vegada la nena surt de l'església convertida en senyora. Família i amics s'ajunten al gran menjador on està preparat el dinar de la festa; però la núvia s'ha fet fonedissa; cal cercar-la de cambra en cambra fins a trobar-la molt aqueferada davant d'una gran casa de nines amb què juga com els altres dies.

La nova casadeta no esborra de seguida el plec marcat pels hàbits de nena. Continua la seva vida habitual i sovint, al vespre, s'adorm de cap a la taula; aleshores, l'índia fidel o bé Josep, l'agafen d'un braçat i la porten així fins al llit, com se fa amb els infants.

Tres anys després, els neix el primer fill, una noia. Mercedes està radiant i, de contenta, posa al costat del nadó, dintre el bressol, una de les seves nines. «Mireu — diu rient — n'he tingut dos.» Al cap de tres anys més, ve al món una altra filla, però aquest naixement té lloc al nord de la península, departament mexicà: a la ciutat i port de Campeche, San Francisco, on el jove matrimoni ha anat a plantar la seva llar: terra baixa coberta de selva verge, esbotzada de grans rius navegables, poblada gairebé totalment per indis maies i mestissos. Allí, Josep continua rebent de Cadis i de Barcelona, peces i peces de *cinilla de terciopelo*, dotzenes i dotzenes de mocadors, de mitges, de mantellines; i envia, en bescanvi, carregaments de sucre, de cafè i d'anyil, tan preat. Ara es maneja sol, perquè el seu pare, després d'una llarga estada que ha fet a Buenos Aires per a acomiadar-se del seu germà Domingo, ha tornat a la terra enyorada, a Mataró; i en el temps que té determinat de restar a Campeche va acreixent la seva fortuna i li neix el primer noi, l'hereu, que serà inscrit a la parròquia de la Concepció com «un niño blanco, hijo de José Matheu, blanco y D.ª Mercedes Jacas,

blanca». Aquest nen portarà el nom de José, Cristóbal de la Santísima Trinidad i serà el primer ciutadà del Mèxic lliure. I no tindrà un any encara quan el seu pare, Josep, que es considera a bastament enriquit per haver assolit la xifra en pesos tinguda com a fita d'un somni realitzat, prepara la seva sortida cercant la manera d'embarcar, juntament amb ell i els seus, tota la seva fortuna. Un capità amic li dona la solució i, en efecte, en el vaixell on puja amb la família i els servents, hi va també el seu darrer carregament d'anyil i cada saquet d'anyil porta dintre, ben ensorrada, una quantitat d'or en barres. Aquest amagatall, ningú, fora del capità, no podria descobrir-lo i el viatge s'emprèn amb confiança; les nenes juguen dalt del pont, i Mercedes alleta el seu fill, que va creixent durant la llarga travessia. No han de pensar més que en l'alegria de l'arribada.

A quin punt i en quin dia s'esdevingué el malastre? Tres mesos de navegar creuant veles i veles; per dissort, una d'elles no fou blanca. Els tocà a ells, enmig de la soledat marina, la topada amb el vaixell pirata. Després dels senyals vingué l'abordatge i la tècnica coneguda: el capità emmordassat i lligat al pal major; els passatgers amenaçats amb les pistoles de pedernal, el vaixell escorcollat a fons. Josep Matheu, dret, immòbil, veu passar del seu pont al pont pirata tots els seus valors: joies, vaixel·la de plata i, un a un, els precats saquets d'anyil que s'emporten el fruit de tants anys de treball, la fortuna sencera, el benestar de la seva família i del seu pare que l'espera. La seva muller ha tingut temps de reunir les seves joies menys vistents, posar-les dins un mocador de batista i donar-les a Mariquita que té sis anys, perquè ho amagui. Els pirates no li fan cap mal però li prenen el mocador pesant d'or i de pedreria, s'asseuen al voltant d'una taula per a repartir-s'ho i, un d'ells asseu la nena sobre els seus genolls. Mariquita veu esteses sobre la taula les joies familiars i no calla: «Esto es de mamá. Esto también es de mamá.» Els homes li donen llamina-dures perquè calli, però l'infant protesta: «A ti no te quiero porque te llevas lo que es de papá y de mamá.»

Quelcom, però, ha estat salvat: asseguda en un racó de la cabina, Mercedes, desbotonada la part alta del cos del vestit, alleta el seu fill; i el tendre caparró clou l'obertura per on la mare ha ficat, de les seves joies, les millors: penjoll, arracades, collar i un braçalet de meravellosos òpals rosa voltats d'un rengle de diamants i un altre de maragdes, emmarcats d'or i esmalts.⁵

En desembarcar a Barcelona, el primer gest de Josep és llogar un cavall i anar a Mataró a veure el seu pare. De l'abordatge no li'n resarà un mot; «potser fóra la seva mort», deia. L'endemà se'n torna a Barcelona a organitzar la seva vida per a la nova lluita de refer-se, amb el treball, una posició digna.

És ben cert que Francesc no s'adonarà mai del malastre i atribuirà a caprici o descurança la relativa simplicitat del viure familiar. Només, de tard en tard, reclama: «¿Por qué no me servís en las fuentes de plata como acostumbramos? Yo soy rico, tengo mucho dinero!» Mercedes, dolcíssima, tota bonesa, fa tan bé el

joc al seu marit que Francesc viurà cregut, fins al darrer moment, que el fill ha portat d'Amèrica la fortuna íntegra.

Josep ha instal·lat la família a Mataró, a la casa pairal del carrer de sant Ramon on la muller continua donant-li, cada tres o quatre anys, un nou fill fins el 1843, quan les filles grans són ja casades i Josep, l'hereu, estudia lleis a Barcelona.

Aquest estudiant és el que, anys més tard, casat, traslladarà l'arbre dels Matheu a Barcelona; el que hem ja vist al pis del carrer de Cassador amb Pepa, la callada i vibrant muller, els pares i els joves germans, tots ells inclinats sobre el bressol on dorm el primer fill i continuador del nom: Francesc Matheu i Fornells.

Els primers estudis de l'hereu foren a l'acreditat col·legi del senyor Jaume Puig i Roldós, situat en una casa de la placeta de Milans, eixamplament del carrer del mateix nom que relliga els carrers d'Ataulf i de Gignàs al d'Avinyó. És un col·legi de pocs nens, triats entre les millors famílies d'aquella Barcelona; inici de vida social, primera experiència del món.

Som al maig de 1859 i a Barcelona té lloc un acte transcendent: la restauració dels Jocs Florals. La festa inicial és celebrada al Saló de Cent de l'Ajuntament, el primer diumenge, que s'escau el dia 11. Josep Matheu i Jacas hi va, acompanyat del seu fill gran, Francesc, que en aquell moment està a frec dels set anys i mig. Probablement, els seus ulls d'infant oberts a l'espectacle, no deuen copsar tota la magnificència dels murs venerables coberts de domàs carmesí ni el glatir de la multitud que omple la sala de gom a gom. Però el seu pare li ha explicat qui és el personatge que es veu, pintat i emmarcat sota el ric dosser, a la dreta del retrat de la Reina Regent; de manera que, abans de començar els Jocs, ha fet la coneixença del qui establí a Catalunya la festa de la Poesia, l'Amador de la Gentilesa. I quan, al toc de la una, entren els macers de l'Ajuntament vestits de cerimònia i darrera d'ells, amb tota pompa, les autoritats, els caps de la ciutat, el senyor Bisbe i el seguici de personalitats; i sent xiuxiuejar al seu volt els noms de Rubió i Ors, Pons i Gallarza, Víctor Balaguer, Antoni de Bofarull, comprèn que allò és diferent del que ha vist fins ara i que el que passarà allí serà una cosa excepcional. El que no pot sospitar és que les paraules que sentirà se li clavin tan endins, li

des de les cicatrius encara tendres de les derrocades muralles, onejen camps de blat plana amunt estesos.¹ En veritat, no li vaga de caçar sinó els diumenges perquè està fent el batxillerat a casa del senyor Cándid Antiga, al carrer del Governador on, sense gaire entusiasme però conscienciosament, és deixeble ben con-

siderat. En aquest col·legi acaba els estudis i seguint les seves inclinacions comença la carrera d'arquitectura; i a ningú de la família se li ocorreria que estudiï i treballi les assignatures sota cap altra direcció que la de l'oncle Garriga, el marit de Gertrudis Matheu.

Miquel Garriga i Roca, té, entre altres títols el d'arquitecte municipal; i, si és respectat, considerat i temut, no és sols pel seu saber sinó pel seu caràcter difícil, del qual en parlen fins i tot els diaris. Potser contribueix a la seva brusquedat i aspror, la contrarietat d'haver fet en va, ara fa deu anys, els quatre projectes de ciutat nova; perquè, encara que no li'n van aprovar un que havia fet amb tota magnificència (perquè s'inspirava en la disposició dels grans passeigs i vies de ciutats estrangeres) i encara que la ciutat realitzés altres projectes seus, el cert és que, en plena controvèrsia entre els regidors i la Junta Consultiva, va caure com un llamp la R.O. aprovant el projecte de Cerdà i el de l'oncle Garriga restà arxivat, com els de tants d'altres.

Però treballa de valent i li són encomanades feines de compromís, com és ara la reforma del teatre del Liceu, destruït per l'incendi de l'any 1861. Que no és cap llec, ho prova i ho constataran les generacions que passin pel primer teatre de Barcelona. Però ningú no sap de quina manera l'arquitecte ha solucionat un dels problemes que presenta un treball de tanta envergadura. Durant els dies que anava rumiant quina forma donaria a l'amfiteatre, li va caldre anar a visitar el Governador i fer, a l'avantsala on seia, una molt llarga espera. Miquel Garriga tenia el seu barret de copa reposant, boca enlaire, entre els genolls; meditava amb el front inclinat i l'esguard distret sobre l'òval del barret, quan de sobte, aquest li suggerí la idea: «si això és la forma del meu crani, aquesta forma ha d'ésser, necessàriament, acústica.» Amb la mà estesa i els dits ajuntats, tallà l'òval en una tercera part; el restant, convenientment ampliat, es convertí en el pla per a l'actual amfiteatre.

Tots els encerts del mestre, però, no compensen el nebot de l'esforç constant que suposa ajupir-se i provar de lligar amb un temperament tan difícil; si l'arquitectura l'atreu, no es veu amb cor de seguir treballant al costat de l'irascible oncle i, el segon any de carrera, cerca un pretext per a suspendre definitivament els estudis que per delicadesa familiar, considera impossible continuar amb un altre mestre i es posa a treballar al costat del seu pare en el negoci que conserva amb països de Centreamèrica.

1. Aquesta casa, propietat de la família Suari, i la seva bessona que feia cantonada al carrer de Basea, varen ser comprades per l'Ajuntament amb motiu de les obres per a descobrir la muralla romana i obrir un nou carrer.

2. Alberto H. Romero y Oscar Horacio Elia: *Domingo Matheu*. Buenos Aires 1965.

3. Una descendent de Miquel, casada amb un Falla, va ser la mare del músic compositor Manuel de Falla i Matheu.

4. La biografia d'aquest heroi, més tard president de la primera Junta, es troba en totes les enciclopèdies i en els llibres de text d'Argentina. Té un monument i una plaça a Buenos Aires i amb el seu nom fou batejat un dels pobles fundats el 1891.

5. Aquestes joies, arribades per successió directa a la família Fàbregas-Jacas i després, per aliança, a la de Sentmenat-Fàbregas, desaparegueren durant la guerra civil del 1936.

8. Des de l'agost de 1854, en què començaren a ser derrocades les muralles de Barcelona, al juny de 1859 en què quedà aprovat el projecte d'Ildefons Cerdà i desaparegué del tot el cinyell de pedra que envoltava la ciutat, el pla de Barcelona era encara tot conreus que anaven cedint lloc a la nova urbanització a mida que s'hi marcaven els carrers. El 1866, doncs, el que avui és la Ronda de Sant Pere era el començament de camps de blat i és allà on els Matheu anaven a caçar.

9. Avui carrer de Duran i Bas.

Fragments de: Memoria descriptiva del ante-proyecto de
Ensanche de la Ciudad de Barcelona, 1858

La cuestion de ensanche, que desde remotos siglos viene siendo el voto general de esta ciudad, ha sido mirada por los gobiernos de todos maticés que se han sucedido, unas veces con indiferencia, con desden otras, y quizás siempre con prevencion y celos; no se ha resuelto jamás de una manera conveniente al Estado y al pais, y esta es la razon de que Barcelona con su preciosa topografia, con su puerto al centro del Mediterráneo, que, podria llegar á ser excelente, con el genio laborioso y emprendedor de sus habitantes, y con todos los elementos de riqueza y prosperidad que encierra en su seno, ha descendido del puesto que habia conquistado con su valor, con su comercio y con su industria, digna rival de Génova y Venecia, no pasando ahora de una capital de tercer órden la que está llamada á ser la reina del Mediterráneo.

Barcelona nació ceñida de una faja de piedra, y en su primera época ocupaba solamente la parte alta de la ciudad en un reducido perímetro de 1,222 metros, con 104,757 de superficie; pero este primer cinto de la ciudad de Anibal, cayó al empuje del natural desarrollo de la poblacion, y de la apremiante necesidad de engrandecerse. En 1363 consultando las necesidades del momento, sin estender la vista al porvenir, y solamente para rendir culto á la opinion irresistible de la época, se levantó el segundo cerco cuyo perímetro fué de 5,096 metros con 1.311,770 de superficie. En este recinto vejetó la ciudad Condal con estrechas y tortuosas calles, y aprovechando el terreno para edificar privándose de luz, de patios, jardines y de toda clase de desahogos, hasta que en 1644, cuando los muros no podian ya contener la poblacion, se erigió el tercer cerco con un perímetro de 6,250 metros y superficie de 2.180,602. Pero desgraciadamente no hemos podido disfrutar de esto, aunque reducidísimo espacio, porque en época de infausta recordacion para Cataluña (año 1719) los barrios mas hermosos y ricos de la capital, hubieron de ceder su puesto á la Ciudadela, baluarte de Junqueras y Ostallers, reduciendo el perímetro á 6,031 metros y á 2.048,174 la superficie, dentro la cual Barcelona ha continuado su comprimido crecimiento, con todos los inconvenientes inherentes á la falta del espacio indispensable á la higiene de un gran centro, hasta que por Real órden de 24 de agosto de 1854 ha caido el último muro, gracias y loor eterno á la segunda Isabel,

Fragments de: *Memoria descriptiva del Anteproyecto de Ensanche de la Ciudad de Barcelona* (1858).

cuyo nombre ensalzarán las generaciones mas remotas, y Cataluña recordará con gratitud que debe á su Reina el engrandecimiento de la capital y el brillante porvenir que la espera.

Testigos de nuestra opresion son las estrechas y tortuosas calles, la falta de plazas y paseos, de jardines y patios para desahogo, la elevacion de nuestras mezquinas viviendas, y los subterráneos de la mayor parte de ellas; y como consecuencias de la misma la falta de aire, de luz y sol en las habitaciones, el agrupamiento de 183,787 personas precisadas á albergarse en tan reducido perímetro que apenas tocan 11'144 metros de terreno por cada una, cuando segun los cálculos del célebre Levy, admitidos en todos los países cultos, necesita 40 metros cada individuo, no siendo pues de admirar que la cifra mortuoria sea mayor que la de París, y casi doble que la de Lóndres, á pesar de las ventajas que nos dá sobre aquellas capitales un clima benigno, una atmósfera despejada y un brillante cielo.

Si Barcelona en su presente y en lo pasado tiene que deplorar los efectos de rancias preocupaciones y errores de Gobiernos poco ilustrados, ahora que el derribo de las murallas nos ofrece oportunidad de reparacion, cuando rije los destinos del país una Reina que solo anhela la felicidad de sus gobernados, cuando el mundo entero camina á pasos agigantados hácia el progreso moral y material; cuando por todas partes se ofrecen á nuestra vista mejoras colosales, Barcelona, siempre rica y poderosa con su infatigable actividad y con su espíritu emprendedor, no puede quedar rezagada, ni dejar de proponer al gobierno de S. M. proyectos grandiosos que estén en armonía con el desarrollo progresivo del presente siglo.

A V. E. cabe la envidiable gloria de immortalizarse, inaugurando la grandiosa obra del ensanche en pro de la higiene pública y privada, de la industria, del comercio, de la moralidad y en interés de la Nacion entera, que verá aumentados sus ingresos á proporcion del desarrollo que adquiriera la ciudad industrial y mercantil por excelencia y no corresponderia á la honrosa confianza que V. E. me ha dispensado, sí, partidario de un reducido ensanche, me limitase á proponer mejoras raquíticas que nuestros hijos calificarían de mezquinas, al cotejarlas con las que se están realizando en este momento en París, Marsella, Amberes, Sebastopol y en la

nismas Capital de España, donde las buenas doctrinas acaban de tener un brillante triunfo no solo con el derribo de la Puerta del Sol, sino principalmente con una Real orden, que, fundada en altas razones de conveniencia é higiene, considera necesario y urgente el ensanche de aquella Villa, cuya superficie de 7.763,757 metros se halla ocupada por 300,000 personas, correspondiendo 25'879 metros á cada una, al paso que á los barceloneses, segun he indicado, solo les caben 11'144.

Las mejoras públicas son el espejo fiel de la civilizacion, y partiendo de este principio conviene dejar consignado á las generaciones futuras en monumentos indelebles el espíritu del siglo actual. Por esto mi ante-proyecto, trazado sobre el plano de 1 por 5,000, que abraza la zona de circunvalacion y principales avenidas de la Ciudad, desde su confin como el Mediterráneo, se hace extensivo hasta las poblaciones limitrofes, las mas de ellas situadas al pié de las montañas, que cual anfiteatro circuyen, abrigan y defienden la ciudad Condal: Por lo mismo, al paso que tiende á unir la ciudad con el pueblo de Gracia para acallar las urgencias del momento, deja trazada la senda de la futura poblacion, librándola de las trabas que en el porvenir contengan su progreso.

En el siglo presente en que se aprecia todo lo grande y lo bello, en que los hombres desean desenvolver ámpliamente sus ideas, en el que no hay dificultades insuperables, en el siglo del vapor, de la electricidad y de las vias férreas, en el siglo de agigantadas empresas, tales como el túnel en el canal de la Mancha, la via férrea subterránea de Paris destinada á centuplicar el inmenso tráfico de aquella grandiosa capital, las ciudades flotantes para recorrer el universo, y otras y otras no podemos contentarnos con un limitado ensanche. ¿Y qué razon podria justificar el privar á la segunda capital de España, de su natural y progresivo desarrollo? Se cree acaso que el genio de estos habitantes ha degenerado en punto á actividad? Carecemos tal vez de industria para levantar una ciudad que rivalice con las primeras del mundo? La posicion de Barcelona en el centro del Mediterráneo dejará de llamar á su puerto el comercio de todas las naciones, cuando el Istmo de Suez acorte las distancias, y facilite las comunicaciones con los paises mas remotos, si los buques tienen fácil entrada y se-

guro abrigo en nuestro puerto? Dejará de crecer nuestra industria, tan luego como tenga espacio en que moverse, multiplicándose hasta el punto de bastar al consumo del país? Podrá menos de elevarse á una cifra fabulosa la que Barcelona ponga en las arcas del Tesoro por su nueva contribucion de inmuebles, y mas aun por la incalculable multiplicacion de su comercio y por sus industriales de todas categorías?

la colocacion de los edificios públicos ya sea al centro ó ya en el perimetro segun sea su importancia, categoría y destino, el señalar á ciertas industrias, que por sus procedimientos ó por su ruido incomodan á los vecinos, los barrios que debieran ocupar; el destinar para la clase obrera siempre atendible, elemento de riqueza y poderío para una poblacion fabril, otros barrios con habitaciones cómodas pero económicas al alcance de sus fortunas, el reglamentar bandos de policía que alcansasen las poblaciones comarcanas para la debida uniformidad, la altura de los edificios que en mi concepto no deberian pasar de dos á tres pisos con sótanos y desvanes, para que nadie se vea privado del aire, luz y sol, tan conveniente á la comodidad y á la higiene, por último el preveer infinidad de minuciosidades que no pueden tenerse en cuenta en un ante-proyecto.

Mi idea dominante ha sido evitar la monotonía de una ciudad, cuyas manzanas y edificios del todo iguales como sucede en la Barceloneta, confunden al transeunte y prefiero vias en todas direcciones que acortan las distancias, trazar infinidad de manzanas con fondo capaz de contener grandes patios y jardines, regularizar las calles á cordel dando á las de primer orden destinadas á paseos 50 metros de ancho, 20 metros á los de segundo orden, pudiendo unas y otras contener dos ó mas filas de arbolado en pro de la salubridad, primer elemento que he tenido en cuenta,

por último á las de tercer orden les bastan 10 metros.

Las calles anchas con edificios que no sean altos en demasía reciben, aun en invierno, los benéficos rayos del sol, y su piso siempre seco no introduce la humedad que hace insanos los edificios, se prestan además á pórticos corridos en beneficio del público que halla abrigo en tiempos lluviosos, y le pone á cubierto de los rayos del sol en los ardores del verano: sin embargo en nuestros anteproyectos de números 3 y 4 no hemos querido privarnos de ilustrar el asunto, estudiándolos bajo el sistema admitido en las poblaciones modernas, como Turin y las mas importantes de los Estados Unidos. No he descuidado de trazar espaciosas plazas para hermoso, conveniencia y desahogo de la poblacion, centros de grandes establecimientos y de reuniones mas ó menos importantes bajo el punto de vista mercantil y fabril.

Informe de Miquel Garriga i Roca del dia 9 d'abril de 1858

Como Sir

En 6 del actual me cupo la honra de poner de
manifiesto y á disposicion de una respetable municipalidad, todos
los trabajos referentes á la circunvalacion y afueras de esta
Capital, con diversos proyectos de ensanche que V. E. habia teni-
do la dignacion de encargarme, los cuales he visto con placer
habian merecido su superior aprobacion, ordenando que el pla-
no de ensanche reducido á la escala de 1 por 25,000 que me es-
ta litografiando y ha merecido la preferencia entre los presenta-
dos, fué incorporado con la explicacion que por separado le
acompañe, á la memoria impresa en 1.º Diciembre del año ult.º.

Es bien conocido de V. E. el celo y desinterés con que
he procedido en estos importantísimos trabajos, sin mas ambicion
que la gloria que me redundará de la bienvolencia con que V. E.
los ha recibido, y del servicio que habré prestado al país, si,
como es indudable, el Gobierno de S. M. tiene á bien acce-
der á apetecido y necesario ensanche, pero en cambio no lle-
vará V. E. á mal que haga una relacion de los gastos que
han sido imprescindibles para su realizacion, y le ruegue que
se sirva ordenar el reintegro ó pago de los desembolsos á que me
he visto precisado.

No hablaré del plano general del Barrio de
Hostafranchs y sus detalles, porque este trabajo, ajustado en
cantidad aludada, lo acompañe con una comunicacion en la
que imploro á V. E. tenga á bien disponer la entrega de una

parte de la suma convenida. Tampoco haré mención de los de-
sembolsos que tengo hechos con motivo del plano de circun-
valacion y por la copia del levantado por el Ingeniero
Don Berdú, porque tambien los he consignado en la comu-
nicacion que acompaña estos trabajos, á fin de que V. E. se
dignase ordenar el pago.

Restame solo hacer mención en primer lu-
gar del plano topográfico de esta jurisdiccion á la escala de.

Informe de Miquel
Garriga i Roca del dia 9
d'abril de 1858, referent
a l'elaboració de
diversos projectes
d'exemple de la ciutat
de Barcelona.
AMA - Obres
Públiques - Exp. 1375-
A1 (peça 2ª).

$\frac{1}{5,000}$ en el que vienen deslindadas y numeradas todas las fincas rústicas, y expresados los nombres de sus actuales poseedores, con una cuadrícula que facilita el encontrar estas noticias, cuyos gastos importan 272 duros. En segundo lugar, de un grupo ó colección de cuatro planos topográficos de la Ciudad y sus afueras á la escala de $\frac{1}{5,000}$ en los que va acotado en metros la diferencia de nivel sobre la superficie del mar en la circunvalación de la Ciudad, y diversos proyectos de ensanche cuyos desembolsos ascienden á 484 duros. En tercero y último lugar la reducción del proyecto de ensanche aprobado por V. E. á la escala de $\frac{1}{25,000}$ para litografiar mil ejemplares y unirlos á la memoria del proyecto de ensanche cuyo importe es según la nota del litógrafo D. Narciso Arau y Pidal 134 $\frac{1}{2}$ duros.

Reitero á V. E. la rúplica de que se sirva mandar me sean satisfechas dhas cantidades á que ascienden los desembolsos de los trabajos de que acabo de hacer mérito.

Dios

guardo á V. E. m. d.

Barcelona 9 Abril 1858.

El arqto mpat

Miguel Garriga y Poca

***Escrit de Miquel Garriga i Roca referent a la polèmica sobre
la construcció del Gran Teatre del Liceu***

REMITIDO.

A continuacion insertamos la manifestacion que nos ha dirigido nuestro apreciable compañero D. Miguel Garriga relativa á la direccion de las obras del nuevo teatro de Trinitarios que en su principio le fué confiada. La amistad que nos une con este arquitecto nos impide de entrar ninguno de los muchos comentarios que pudieramos hacer en elogio de la conducta por él observada en un negocio que tan de cerca interesa al honor del arte y de los arquitectos barceloneses. Así nos concretaremos á decir que el lenguaje verídico y decoroso con que ha trazado la historia compendiosa de la parte que ha tenido en la direccion del edificio cuyas fantásticas fachadas son censuradas con razon por todos los hombres que no tienen estragado el gusto, ha dado un nuevo realce á las incontestables razones que ha alegado en su defensa.

Sres. Redactores del Boletín enciclopédico de nobles artes.

Barcelona 8 de Julio de 1846.

Muy Sres. míos: con esta fecha dirijo á los demás periódicos de esta Capital y á los principales de la Corte la siguiente manifestacion, que espero se servirán Vds. insertar en su Boletín enciclopédico, quedando por ello completamente agradecido este su más afectísimo S. S.

Q. B. S. M.

MIGUEL GARRIGA Y ROCA.

Primitiva direccion de las obras del Teatro de Trinitarios perteneciente al Liceo de S. M. la Reina Doña Isabel II.

Cuando tuve el honor de recibir el grato encargo de la formacion del proyecto de aquel Teatro, bien distante me hallaba de creer que habia de llegar un dia en que esta honorífica mision seria para mí un manantial de abundantes disgustos y de amargos sinsabores. Confiado en mis débiles fuerzas, con el buen celo y vivo entusiasmo de un arquitecto español; al vislumbrar que mis trabajos iban á sufrir quizás un paralelo con los de otro respetable artista de allende el Pirineo, sentí arder en mis venas la sangre catalana, y acometí con empeño la difícil empresa que se me ofrecia. Trabajé desesperadamente; animado sin cesar por la esperanza de salir vencedor en una lucha en que tanto se interesaba el buen nombre de los arquitectos españoles, presenté en poco dias una variedad de proyectos, que si no me es dado calificar tocante á su mérito artístico, no por esto dejaron de probar lo que puede realizar el hombre, cuando tiene por único móvil de sus acciones el honor de su profesion, y la gloria del país en que naciera.

Mis planos, como me lo habia presumido, fueron puestos en cotejo con los de Mr. Thumeloup, Director de Arquitectura de la Escuela Central de Paris, y me cupo la satisfaccion de ver preferidos los míos, á pesar de todo el empeño, que se puso antes de manifesto por parte de alguno para que cayese la eleccion en los dibujos, que iba á presentar aquel distinguido profesor y aventajado artista. Con tan buenos auspicios, fácil es adivinar el interés que me tomara para vencer cuantas dificultades se presentasen en la realizacion de mi proyecto; así es que emprendí con el mayor celo la traza de las zanjias sobre el local que fué Iglesia y convento de Trinitarios, superando cuantas dificultades debieron ofrecerse en razon á las ruinas del antiguo edificio, que obstruian la localidad

en todos sentidos. Sin ayudantes, ni auxiliares en una obra de tanto empeño, ocupado de dia en la direccion inmediata de la obra, que desde luego se me confiara, pasaba la mayor parte de la noche en el estudio de los cortes y pormenores del nuevo edificio, dibujándolos en escala mayor para facilitar su inteligencia y no descuidando la combinacion de los cuchillos, que mas tarde habian de constituir una armadura tan sólida y económica, como la seguridad de los futuros espectadores y los intereses de los Sres. accionistas demandaban. Me ocupé durante algunos dias en la formacion de detallados presupuestos, que merecieron la aprobacion de la Empresa encargada de realizar el edificio hasta su conclusion definitiva; y no descansando un momento si quiera, logré poner en curso de construccion una obra al parecer de tanta responsabilidad artistica, estableciendo entre los trabajadores aquel buen orden, que no solo garantizaba su buen éxito, sino que aseguraba hasta cierto punto las vidas de centenares de operarios destinados á realizarla.

El buen orden, que con todo el esmero que me fué posible, logré establecer desde luego en la obra en cuestion, ademas del objeto que menciono arriba, llevaba la mira de acreditar que era una verdad matemática el presupuesto que yo habia presentado á la Sociedad. Pero á pesar mio, desde un principio la parte económica de la construccion quedó desatendida, como lo probaré quizás á debido tiempo.

Así se pasaron algunas semanas; entre tanto, no perdiendo de vista que el edificio en cuestion pertenecia á la clase de los que se llaman públicos, á pesar de quererse sostener lo contrario por persona que no considero conveniente citar, cumpliendo con los deberes que mi profesion me impone, me dirigí reservadamente á la real Academia de nobles artes de San Fernando con fecha 2 de Agosto del año próximo pasado, acompañándole las plantas, los cortes y alzados de varias de las fachadas que para el Teatro en cuestion habia dibujado, y pidiendo se siryese ilustrarme con sus consejos, como lo habia verificado ya con otros proyectos míos que en distintas épocas habia censurado.

La premura y buen celo con que siempre me habia favorecido, me hacian esperar que por esta vez no seria menos afortunado, pero me equivoqué del todo en mis esperanzas. Ocupado aquel respetable cuerpo en el nuevo arreglo de las enseñanzas que le están confiadas, no pudo sin duda satisfacer mis deseos con la prontitud que tenia acreditada (1) y así es que hubo de ponerme en un grave compromiso tan luego como por lo adelantado del interior del edificio se trató de poner en ejecucion la fachada principal del mismo. Durante todo este tiempo se me habia hablado varias veces de las intenciones que se tenian de llevar á cabo una fachada que habia dibujado Mr. Vigué, el mismo que el Sr. Comisionado me dió á conocer por Maquinista del espresado Teatro: pero fundado yo en que segun la legislacion vigente, nadie que no sea aprobado por una de las Academias de nobles artes de España, está autorizado para proyectar ni dirigir las obras de Arquitectura, creí que apesar de ser verídicas aquellas intenciones, como lo reconocí desgraciadamente mas tarde, no se llevaria á efecto la fachada referida. ¡Cuál debió de ser mi sorpresa, cuando oí de boca del Sr.

(1) La real Academia de S. Fernando en oficio de 31 de Marzo de 1816 dice «quo ha visto con agrado mis proyectos del entendido teatro por manifestarse en ellos mucha imaginacion y pensamientos brillantes» pero no los aprobó por no «entrar en competencia y compromisos» que nunca he sabido interpretar.

Escrit de Miquel Garriga i Roca referent a la polèmica sobre la construcció del Gran Teatre del Liceu, del que ell n'era autor del projecte inicial. Publicat a: Boletín Enciclopédico de Nobles Artes, tomo 1, núm. 8, (16-VII-1846), pàgs. 124-126. Extret de: Anxiu Municipal Administratiu de l'Ajuntament de Barcelona. Obres Públiques. Sèrie 3/1. Exp. 880 (Any 1845).

Comisionado del Liceo, que estaba resuelto á que se pusiera en práctica esta fachada, y que iba á obtener del Excmo. Ayuntamiento el permiso conveniente para edificarla. Confieso francamente que me quedé atónito: satisfecho en mi interior por la benévola acogida que uno de mis dibujos de fachada habia merecido de la Junta del Liceo, y de los Sres. prestamistas, agraciado tambien con la aprobacion, que habian dado á mis trabajos algunos de mis dignos compañeros, á cuya franca censura los habia sometido, me consideré ajado al oír semejante idea y me opuse rotundamente á lo que inconsideradamente se me indicaba, dando razones artisticas al Sr. Comisionado que hubieran convencido completamente á cualquier otro, que hubiese sido algo conocedor en bellas artes. Si se hubiese tratado de la adopcion de una fachada, cuyo pensamiento fuese debido á uno de mis apreciables comprofesores, me hubiera resignado gustoso á esta preferencia, y no me hubiese considerado acreedor á la censura pública, y mucho menos á la desaprobacion de mis compañeros: pero intentar que diera mi aprobacion á unas fachadas, que no habia dibujado ningun arquitecto español, que querian atribuirse por un cariño mal entendido á quien no es capaz de dibujar una sola cornisa, esto era demasiado denigrante para mí, demasiado indecoroso para mi profesion; me resistí, pues, á tal exigencia. Desde aquel momento fué fácil preveer la suerte que me esperaba. Conseguido el objeto por parte del Sr. Comisionado, despues de haber obtenido la firma del arquitecto Sr. Mestres, no era difícil conocer que el carácter ligero y poco escrupuloso del firmante habia de satisfacerle mejor que el firme y pundonoroso que en mí habia encontrado; por esto no titubeé en abandonar una direccion que tantos desvelos me habia ocasionado. Separéme en efecto de aquel cargo, no sin sentimiento de los Sres. que á la sazón formaban la Empresa de construccion de que hablé al principio.

Esta reseña verídica, que nadie podrá desmentir en la mas mínima parte, hubiera desde entonces aclarado las dudas que mi separacion y silencio motivaron; pero tranquilo en mi conciencia, esperaba que los resultados viniesen á sincerarme, que las consecuencias de mi separacion viniesen á demostrar la injusticia que se me habia hecho, imponiéndome un sacrificio, que ningun hombre de honor puede aceptar, y que hubiera sido censurado agriamente, pero con razon, por los que estiman en algo la gloria del arte y la estimacion de sus profesores. Debí decir sin embargo, que este silencio me ha perjudicado; no contentos mis enemigos con haberse valido de los medios mas reprobados para obligarme á renunciar á mi cargo, han ido desacreditándose paulatinamente hasta hacerme responsable ante la opinion pública no solo de errores garrafales, que se han cometido en la obra desde que me separé, sino hasta de crecidos gastos que no se hubieran hecho, si yo hubiese seguido al frente de aquella obra. Continuar en mi sistema de dejar obrar al tiempo, cuando se dá por cierto que las modificaciones hechas á mi proyecto de armadura han falsificado esta parte importante del edificio; cuando se dice de boca en boca que la armadura tal como se halla ahora dispuesta, puede un dia con su hundimiento, causar la muerte á millares de espectadores; proseguir guardando silencio, cuando se asegura que se derrochan todos los dias á centenares de duros para enmendar los errores, que á cada paso se cometen, no solo fuera poner en duda mi humilde aptitud en el arte que profeso, sino que seria digno de la mas agria censura. No he visto las modificaciones á mi armadura, que han alarmado á los hombres pensadores, y que han sido desaprobadas por el mismo Mr. Vi-

me separé de ella; tampoco estoy enterado de los pormenores, que han inducido á tantos y tan superfluos gastos, y que han de disgustar necesariamente á los que contribuyen con su dinero á cubrirlos. Puede sin embargo, ser cierto, y esta hipótesis, que al pasar á realidad llenaria de luto á millares de familias, me impone un deber sagrado de romper el silencio, que á no ser así hubiera guardado toda mi vida. Yo fui el autor de los planos del Teatro de Trinitarios en la parte interior realizada; ni en la armadura, ni en las dos fachadas para nada han entrado mis ideas; durante el tiempo de mi direccion ni un solo maravedí se perdió por culpa mia; en punto á interes no intervine mas que en el cobro de una parte reducida de los honorarios que acredito; solo soy responsable de lo hecho en el interior del edificio hasta el dia en que me separé: lo demas no me pertenece de ningun modo. Acepto gustoso aquella responsabilidad, y rechazo sobre la frente de mis detractores, cualquiera suposicion denigrante que contra mi persona ó conducta se haya hecho ó pueda hacerse en ade-

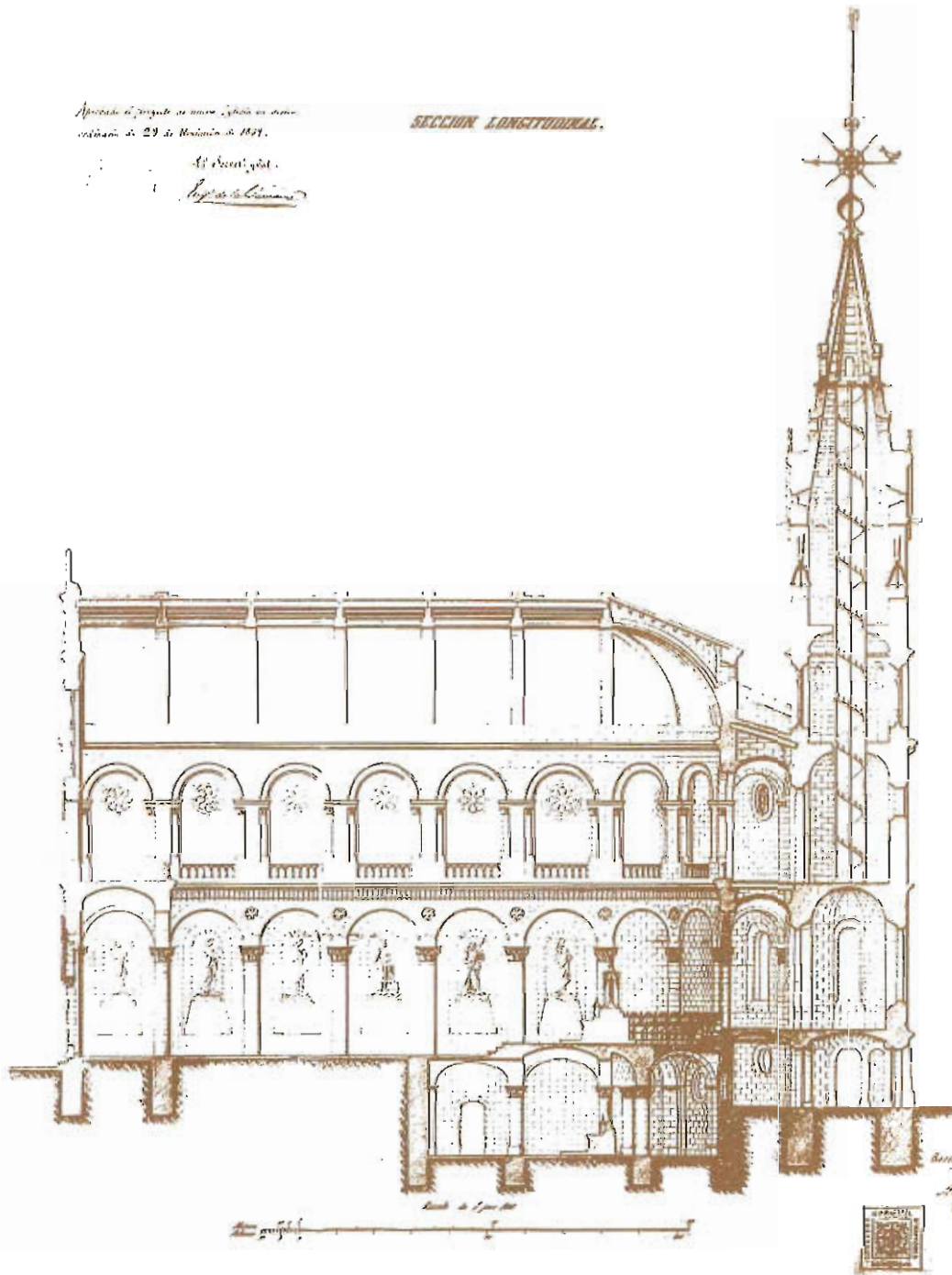
Projectes conservats als Arxius de la Ciutat de Barcelona

Aprobada el projecte de reforma i ampliació de l'Església parroquial de Vilassar de Dalt, el 29 de desembre de 1866.

El Secretari,

[Signature]

SECCION LONGITUDINAL.

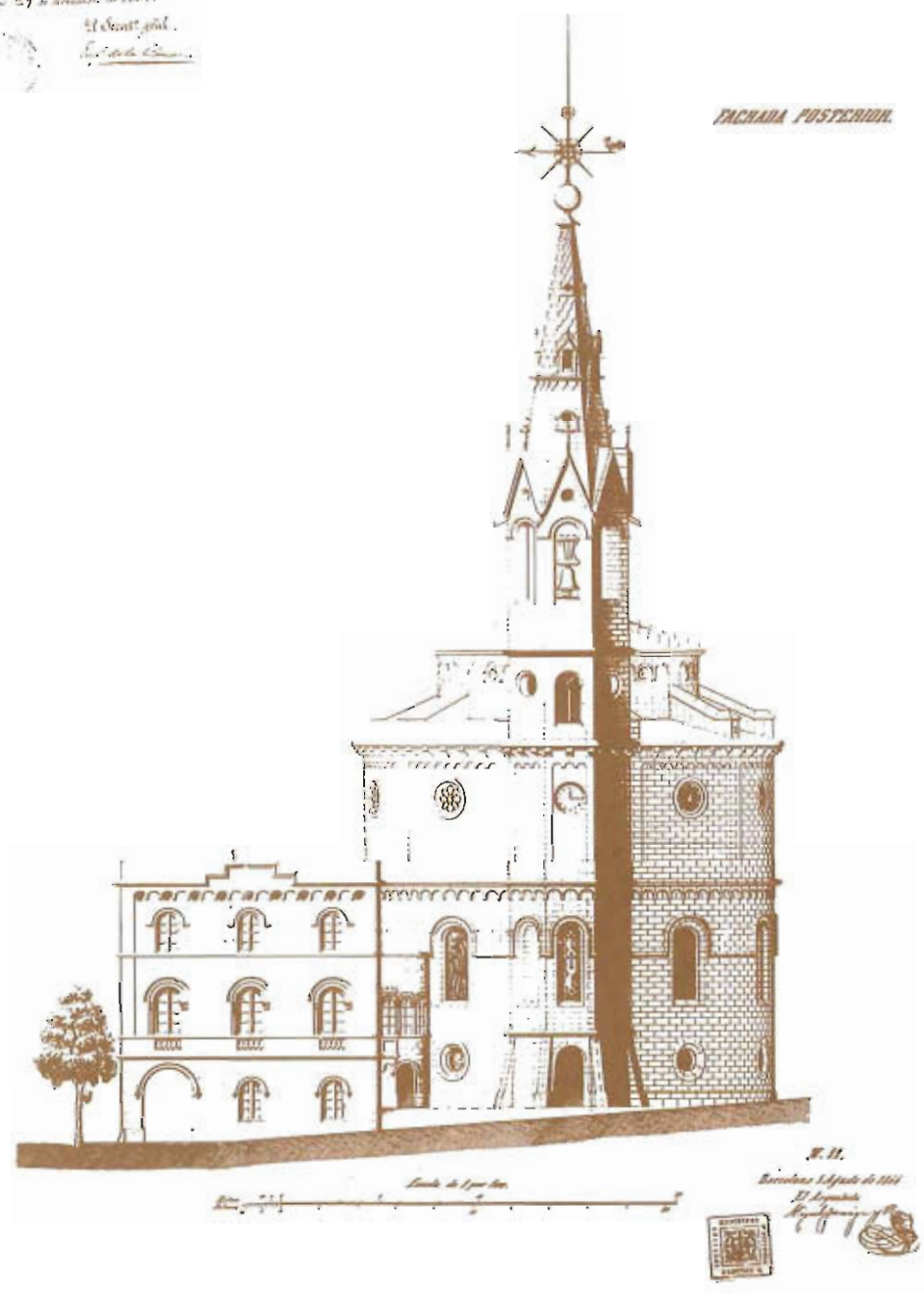
Plànol de secció del projecte de reforma i ampliació de l'Església Parroquial de Vilassar de Dalt. (agost 1866). AHC. - (Documentació personal. - Fons Garriga i Roca. - Caixa 6).

N. 13.
Arquitecte del projecte
[Signature]

*Arquitecto el proyecto de nueva Iglesia en diversas
edificios el 27 de Agosto de 1866.*

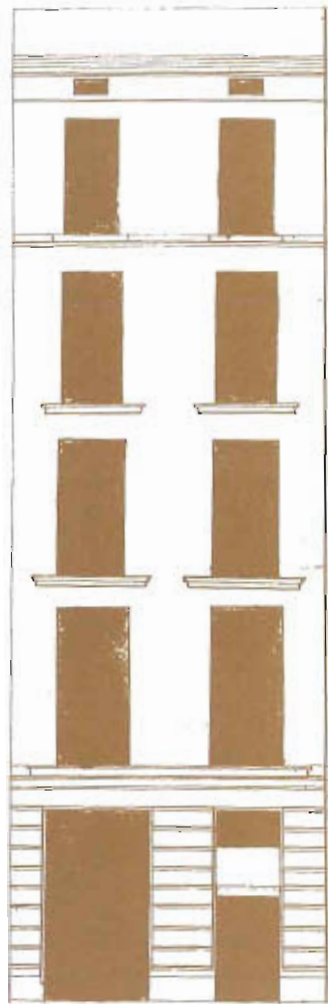
*El Arquitecto
D. Carlos Garriga*

Plànol de la façana
posterior del projecte
de reforma i ampliació
de l'Església Parroquial
de Vilassar de Dell.
(agost 1866). AHC. -
(Documentació
personal. - Fons
Garriga i Roca. - Caixa
6).

Dibuix de la façana exterior de la casa que el Sr. Juan Coll y Comp^{as} se proposen construir en la calle del Tigre, frente a Balconsella en esta Ciudad.

Plànol de façana corresponent al projecte d'un edifici al c/ del Tigre de Barcelona. Una de les primeres obres que realitzà a la ciutat. AMA - Obres Particulars. - Exp. 203 - c. - Any 1846.

Barcelona Setiembre 1846

Manfred

A handwritten signature in brown ink, followed by a decorative flourish consisting of several overlapping loops.

Fachada principal del edificio que el M. J. S. Odon de Rocafort
se propone levantar al lado de su jardín en la rambla de los
estudios

Plànol de façana
corresponent al
projecte per a construir
una casa a les
Ramblas, propietat del
Baró de Rocafort.
AMA - Obres
particulars. - Exp.
1/1853. - Any 1853.

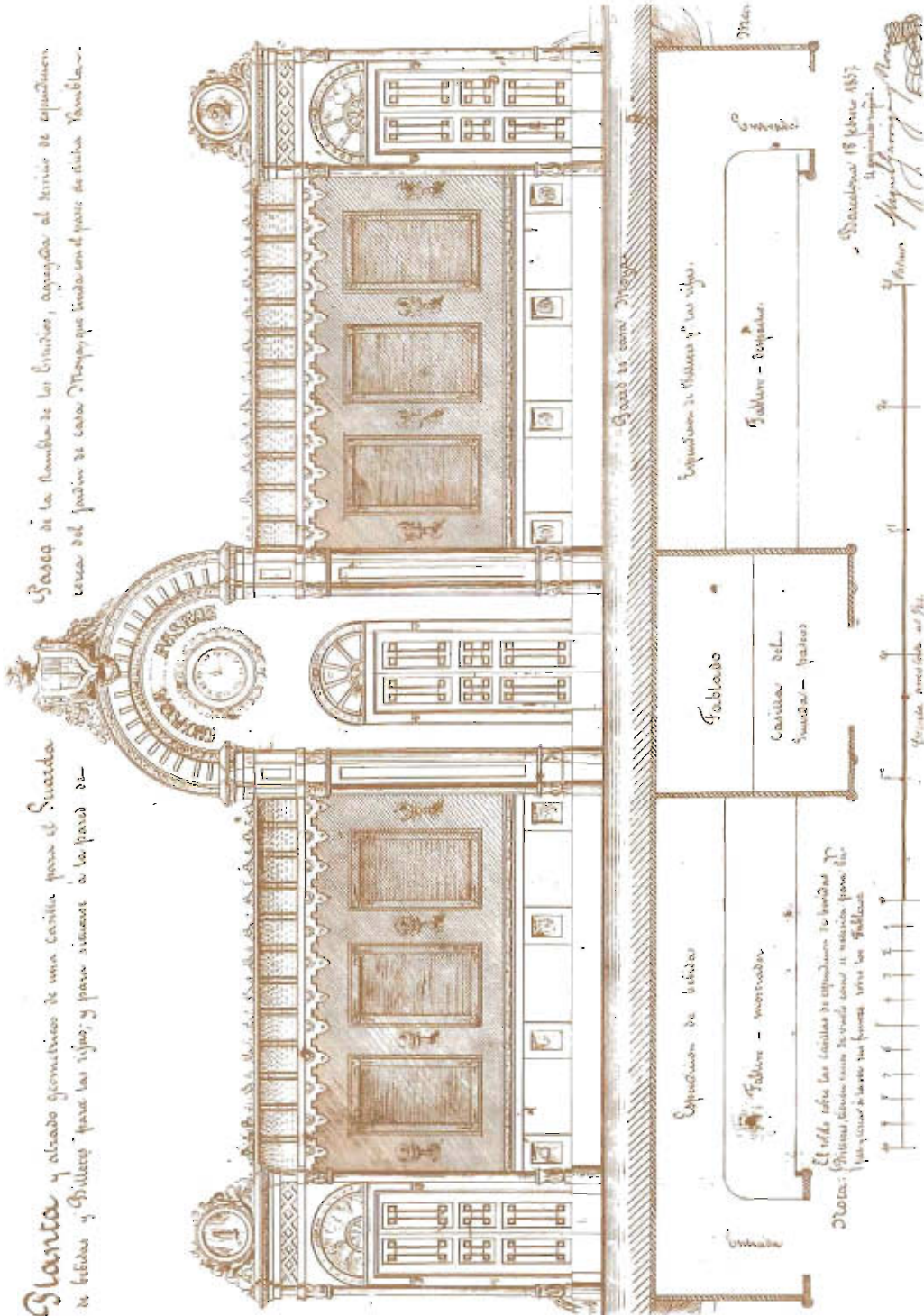
Escala en 1/100 del Natur.

Barcelona a 10 de Octubre de 1853.

Miguel Garriga y Ros

Alanta y alzado germinicos de una casita para el Sueldo de bebidas y Billares para las vigas; y para situarse a la par de

Casas de la Rambla de las Cruces, dirigidas al termino de capitacion cerca del Jardin de casa Moya que queda en el punto de dicha Rambla.

Projecte d'una caseta de vigilància i quiosc per a la venda de begudes i bitllets, per ubicar-la a les Rambles de Barcelona.

Projecte d'uninari públic coronats per estàtua al·legòrica per ubicar-lo al Pla de Palau. AMA. - Obres Públiques. - Exp. 1923-3/1. - Any 1857.

Señales públicas coronadas con estatuas alegóricas, proyectados para colocar sobre los diametros de 45° de la Plaza de Palacio al rededor de la Fuente monumental

Presupuesto

El costo de la estatua en bronce	250 \$
El costo de la base	400
Total	650 \$

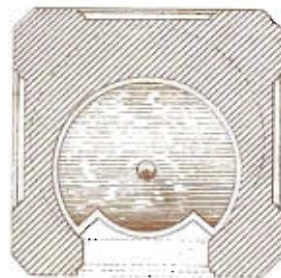

Alturas

- 45 -
- 44 -
- 43 -
- 42 -
- 41 -
- 40 -
- 39 -
- 38 -
- 37 -
- 36 -
- 35 -
- 34 -
- 33 -
- 32 -
- 31 -
- 30 -
- 29 -
- 28 -
- 27 -
- 26 -
- 25 -
- 24 -
- 23 -
- 22 -
- 21 -
- 20 -
- 19 -
- 18 -
- 17 -
- 16 -
- 15 -
- 14 -
- 13 -
- 12 -
- 11 -
- 10 -
- 9 -
- 8 -
- 7 -
- 6 -
- 5 -
- 4 -
- 3 -
- 2 -
- 1 -
- 0 -

Escala al 1 por 15.

alzado.

Barcelona 10 noviembre 1856

Virgilio Canals

Planta.

Miguel Garriga y Arce

Planta y alzados geométricos

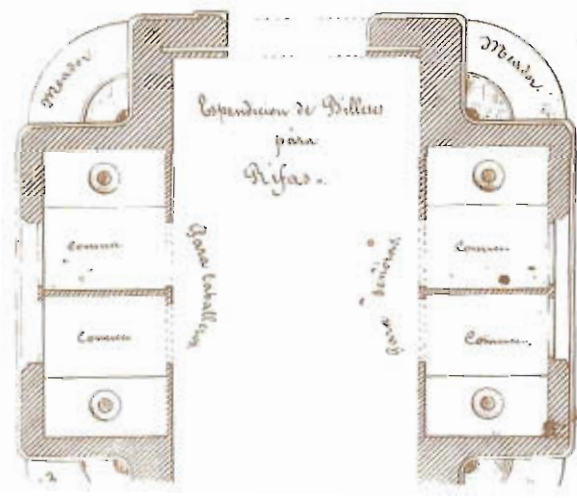
de comercio y mercados públicos insertos agregados al terreno de expendición de Billetes para las rifas, con el fin de dar un grupo en cada uno de los muros, que simbolizan la industria, el comercio, las artes y la agricultura.

Projecte d'urinari públic coronat per estatua al·legòrica per ubicar-lo al Pla de Palau.
AMA. Obres Públiques.- Exp. 1923-31.-Any 1857.

Presupuesto

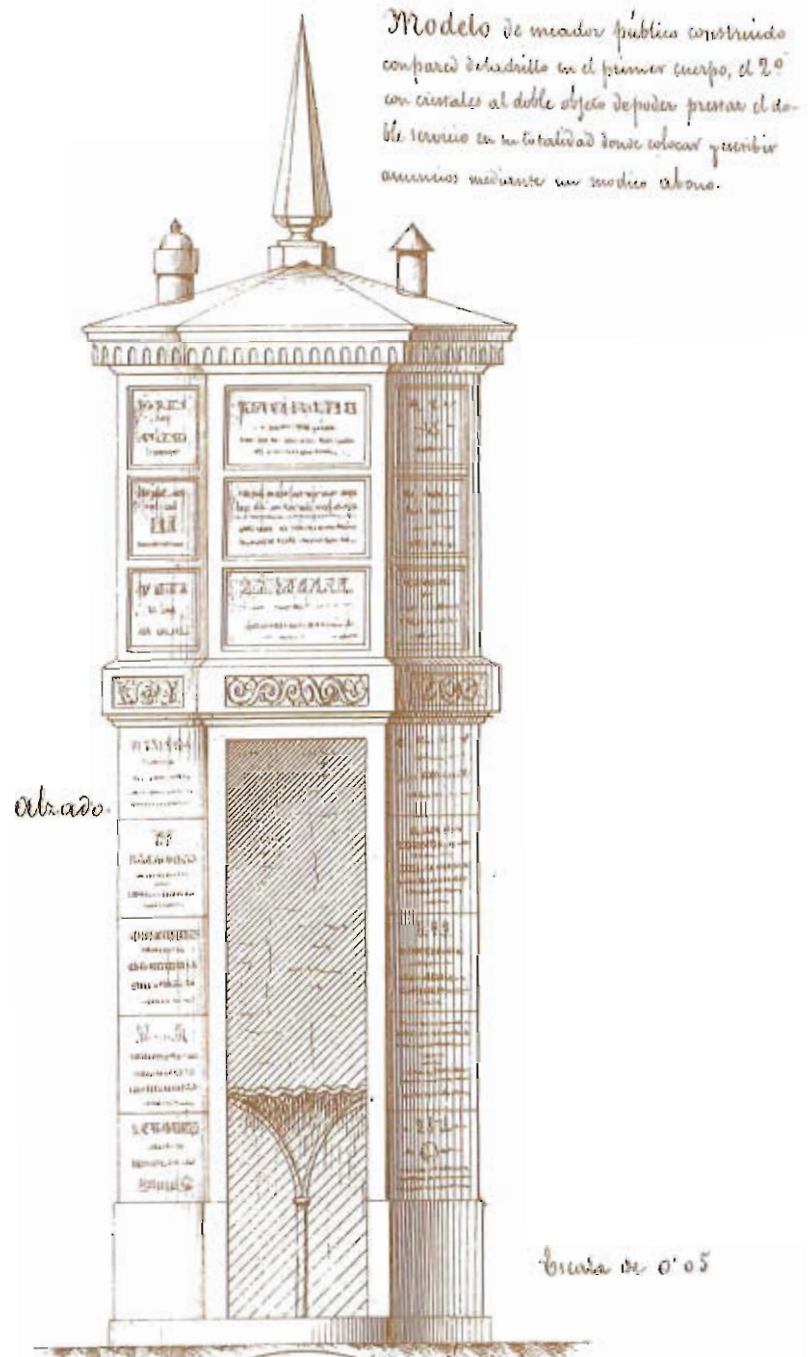
Arquitecto	1000
Trabajo de oficina	1000
Arquitecto auxiliar	200
Trabajo de oficina	200
Material	100
Trabajo manual	100
Trabajo de oficina	200
Total presupuesto	4500

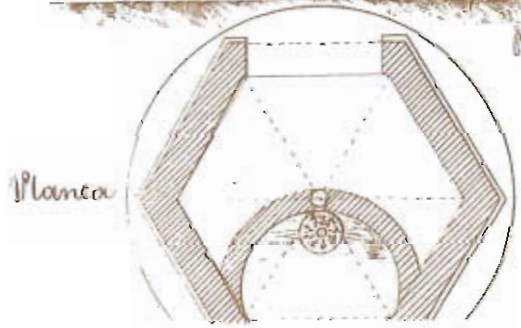
Realizado en el 1855
Dedicado al 1856
El arquitecto jefe
Manuel Gargallo

Modelo de meador público construido
 con pared de ladrillo en el primer cuerpo, el 2.º
 con cunales al doble objeto de poder prestar el do-
 ble servicio en la totalidad donde colocan y servir
 anuncios mediante un medio abono.

Model de quiosc-urinari
 que també fa les
 funcions d'anunciador,
 projectat l'any 1856.
 AMA - Obres
 Públiques. - Exp. 1923-
 3/1. - Any 1856.

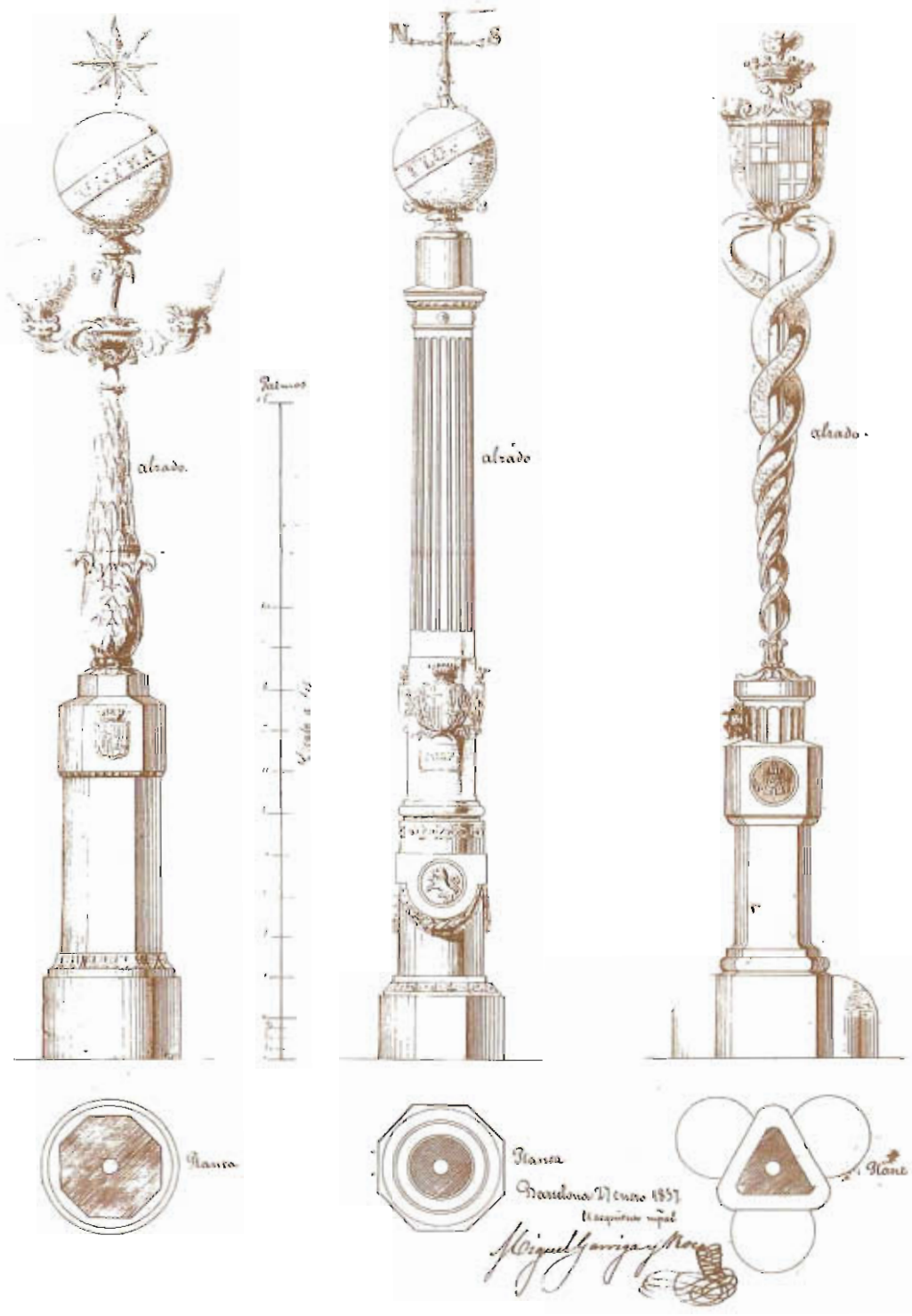

Propuesta
 175.8

Barcelona 29 de setembre 1856
 El arquitecto jefe
 Miguel Garriga y Roca

Projectes de fanals
simbòlics per situar en
diversos punts de la
ciutat. AMA. - Obres
Públiques. - Exp. 1923-
3/1. Any 1857.

Plantas y alzados geometricos de comunes y

cuando pudiesen ser, adaptados al terreno de algunas de las casas para las cisternas

Explicacion

- A. Columna y faja de apoyo.
- B. Faja de apoyo para las columnas.
- C. Faja para el dintel.
- D. Dintel de la puerta para las columnas.
- E. Dintel de la puerta para las columnas.
- F. Dintel de la puerta para las columnas.
- G. Dintel de la puerta para las columnas.

Fig. 10 y 11

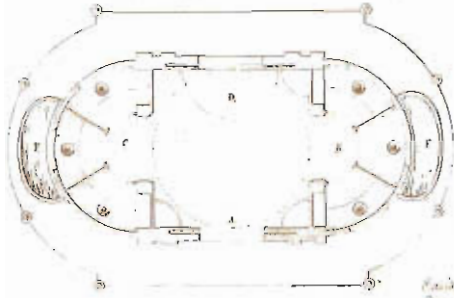

Fig. 12

Fig. 13

Fig. 14

Fig. 15

Fig. 16

Fig. 17

Proyecto de Casetas Vinarias de los numeros 2, 3 y 4.

Fig. 18

Resumen:

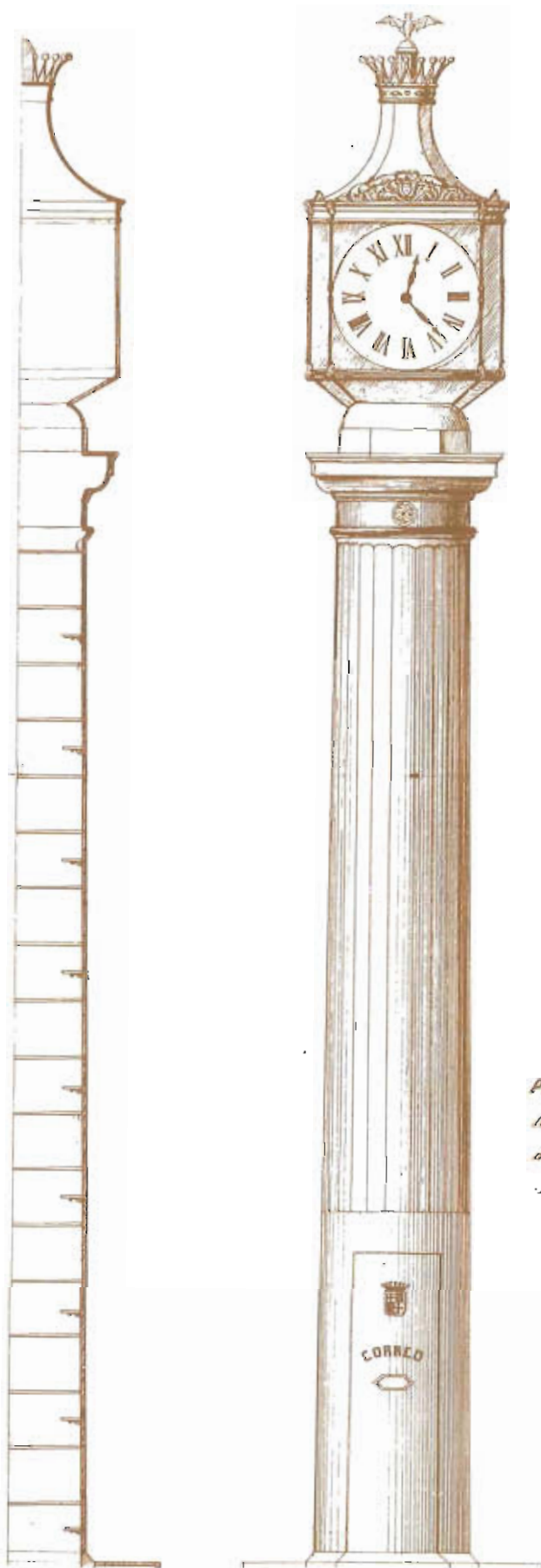
Alto de la caseta	4.50
Alto de la caseta	2.50
Alto de la caseta	1.50
Alto de la caseta	1.50
Alto de la caseta	1.50
Alto de la caseta	1.50
Alto de la caseta	1.50
Alto de la caseta	1.50
Alto de la caseta	1.50
Alto de la caseta	1.50

Resumen:

Alto de la caseta	4.50
Alto de la caseta	2.50
Alto de la caseta	1.50
Alto de la caseta	1.50
Alto de la caseta	1.50
Alto de la caseta	1.50
Alto de la caseta	1.50
Alto de la caseta	1.50
Alto de la caseta	1.50
Alto de la caseta	1.50

Plànol d'un rellotge
elèctric que es projectà
instal·lar-lo al Pla de la
Boqueria de Barcelona.
AMA.- Obres
Públiques.- Exp. 2680-
31.- Any 1862

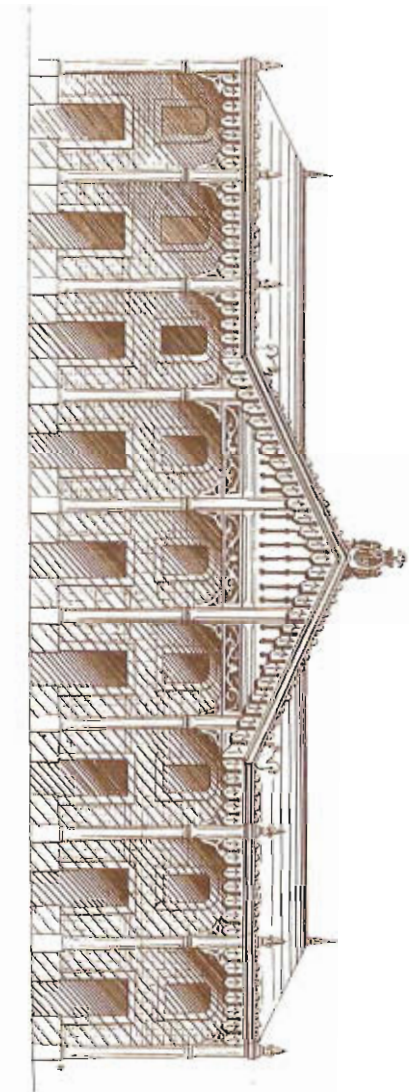
*PLANTA. ALZADO Y CORTE de
la columna y farola del reloj eléctrico, con
destino a la plaza del Horno de la Boque-
ria.*

FRENTE DEL EDIFICIO DESTINADO A LA NUEVA PLAZA DE MERCADO EN LA CALLE DE

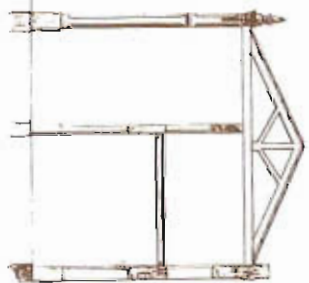
1.ª y 2.ª, proyectado por Moronés y el Barón G. de los Rios y G. de la gran Hermana por el Sr.

Morón, Goveo y Murio de Argenteada.

Fachada.

Sección A B.

Barcelona 21 Marzo 1867.

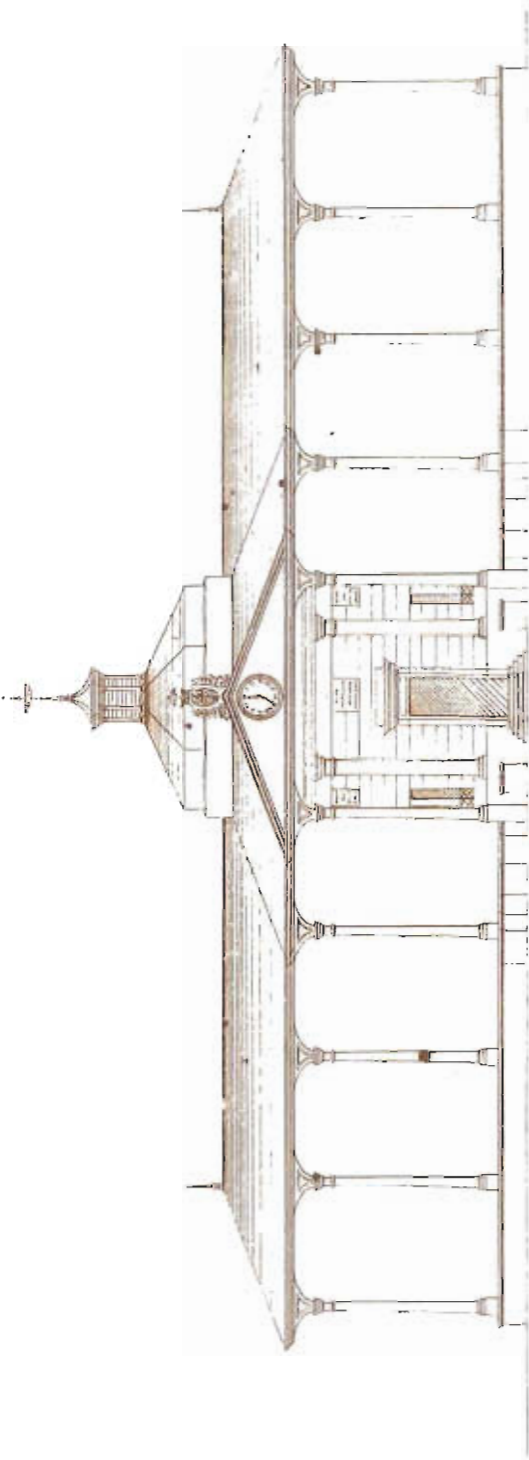
El Arquitecto

Escala de 1/200

Plànol d'alçat
corresponent a un
projecte de mercat
ubicat a la Plaça del
Padró i al c/ Sant Pau
de Barcelona.
AMA.- Obres
Públiques.- Exp. 2886-
3/1.-Any 1863.

FRENTE DEL EDIFICIO DESTINADO A LA NUEVA PLAZA DE MERCADO EN EL PADRO DEUANDO LA MADRANA N. DEL
Barrio 1.º del Distrito 3.º de la que forman parte la Plaza y Hospital de S. Lázaro, torres y edificios de poca altura.

Escalar al 1 por 125.

*Barcelona 21, Marzo, 1863.
 21.473. 1/2.*

Piànoi d'alçat
 corresponent a un
 projecte de mercat
 ubicat a la Plaça del
 Padró i al c/ de Sant
 Pau de Barcelona.
 AMA.- Obres
 Públiques.- Exp. 2886-
 3/1.-Any 1863.

Portada del Projecte de
reforma i millora de la
Barceloneta realitzat
per Garriga i Roca l'any
1863.
AMA.- Obres
Públiques. - Exp. 1-Z
bis.- Any 1863.

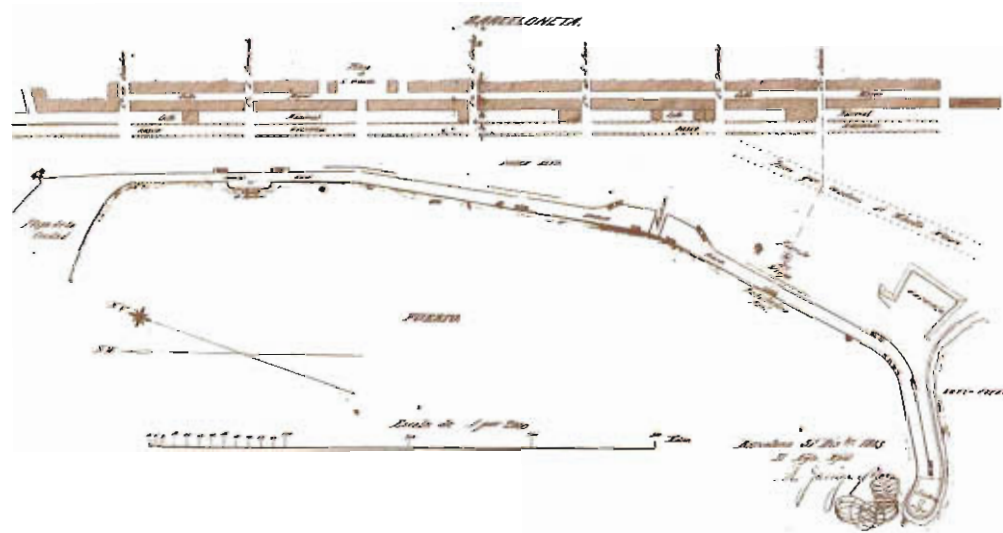
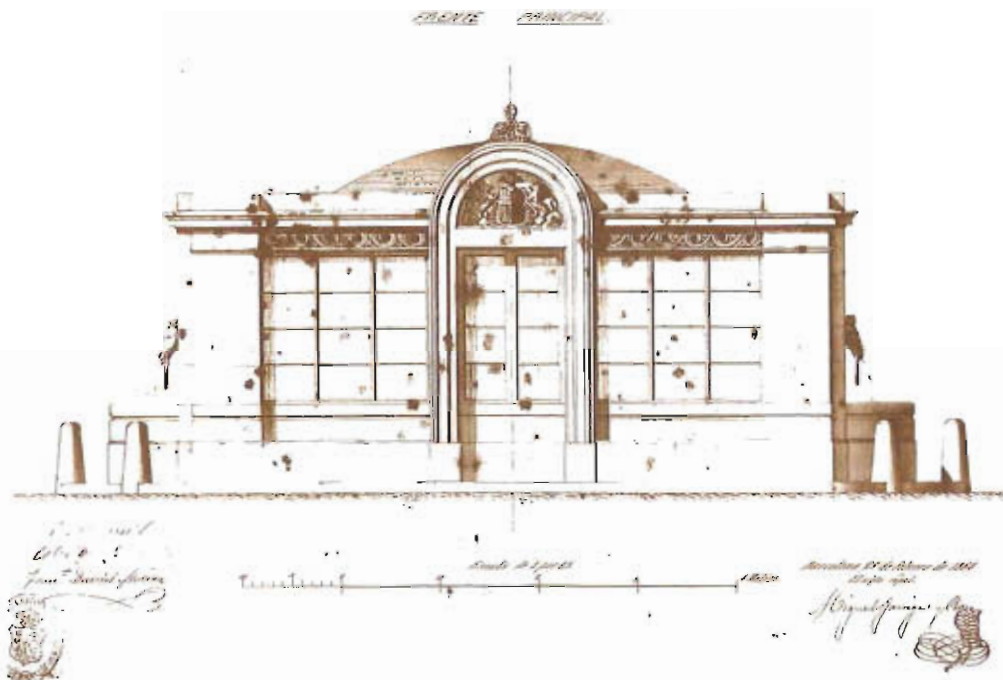
PLANTA Y ALZADO GEOMETRICO
de la fuente monumental erigida en la plaza
del Teatro de Sta Cruz en la Rueda
de Sta Monica.

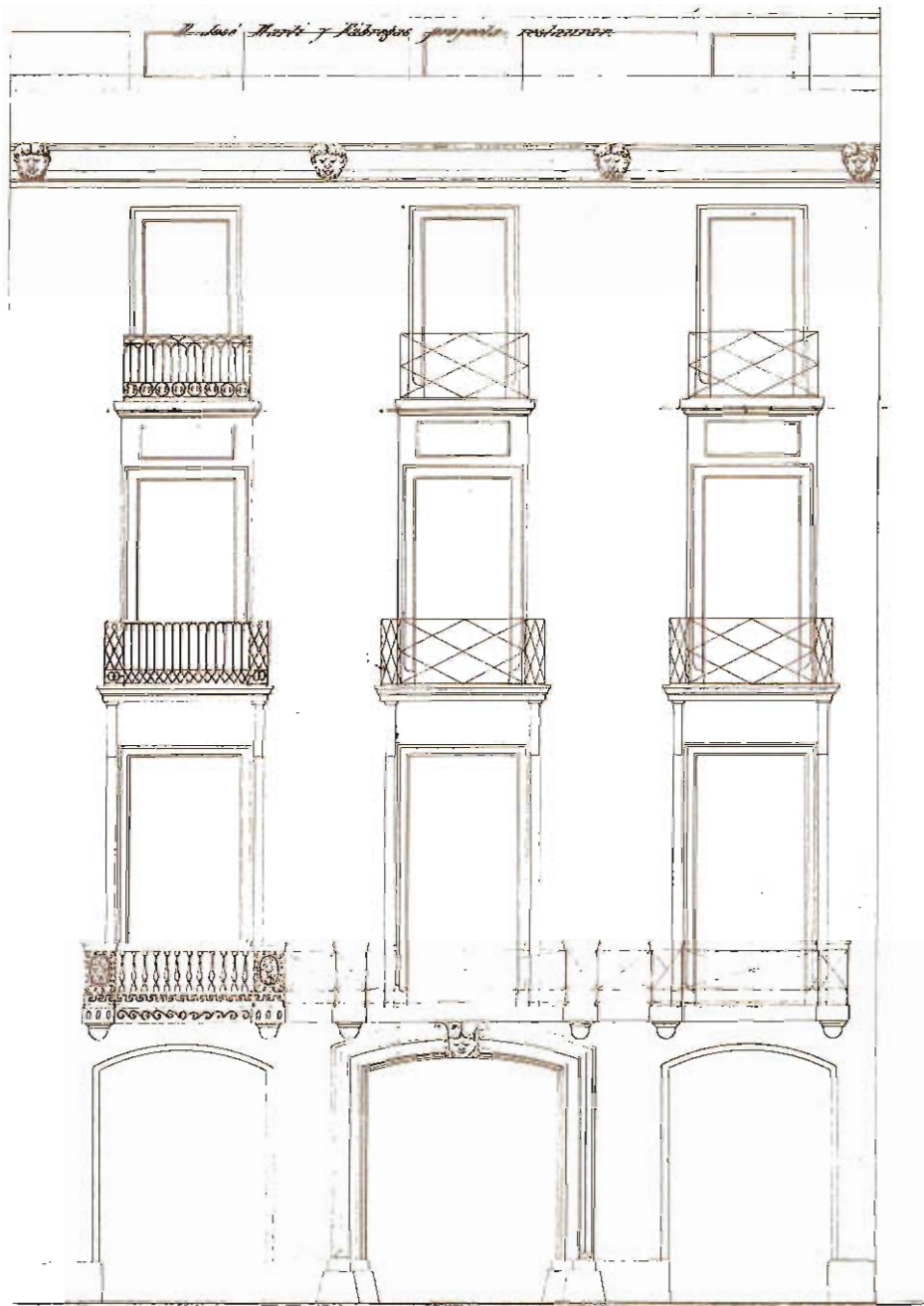
Projecte de font
monumental realitzat
per Garriga i Roca per
ubicar-la a la Plaça del
Teatre de Barcelona.
AMA.- Obres
Públiques.- Exp. 2745-
3/1.- Any 1864.

ALZADO.

Plànols d'emplaçament
i alçat d'un projecte de
font pública
anomenada "Font del
vell".
AMA.- Obres
Públiques.- Exp. 2745-
3/1.-Any. 1864.

El Sr. Martí y Ribera propone restaurar

Plànol de façana i memòria descriptiva del projecte per a restaurar una casa al c/ de la Portaferisa, 17 de Barcelona.
 AMA.- Obres Particulars. Exp. 1703-C.-Any 1865.

Plànol de façana i memòria descriptiva

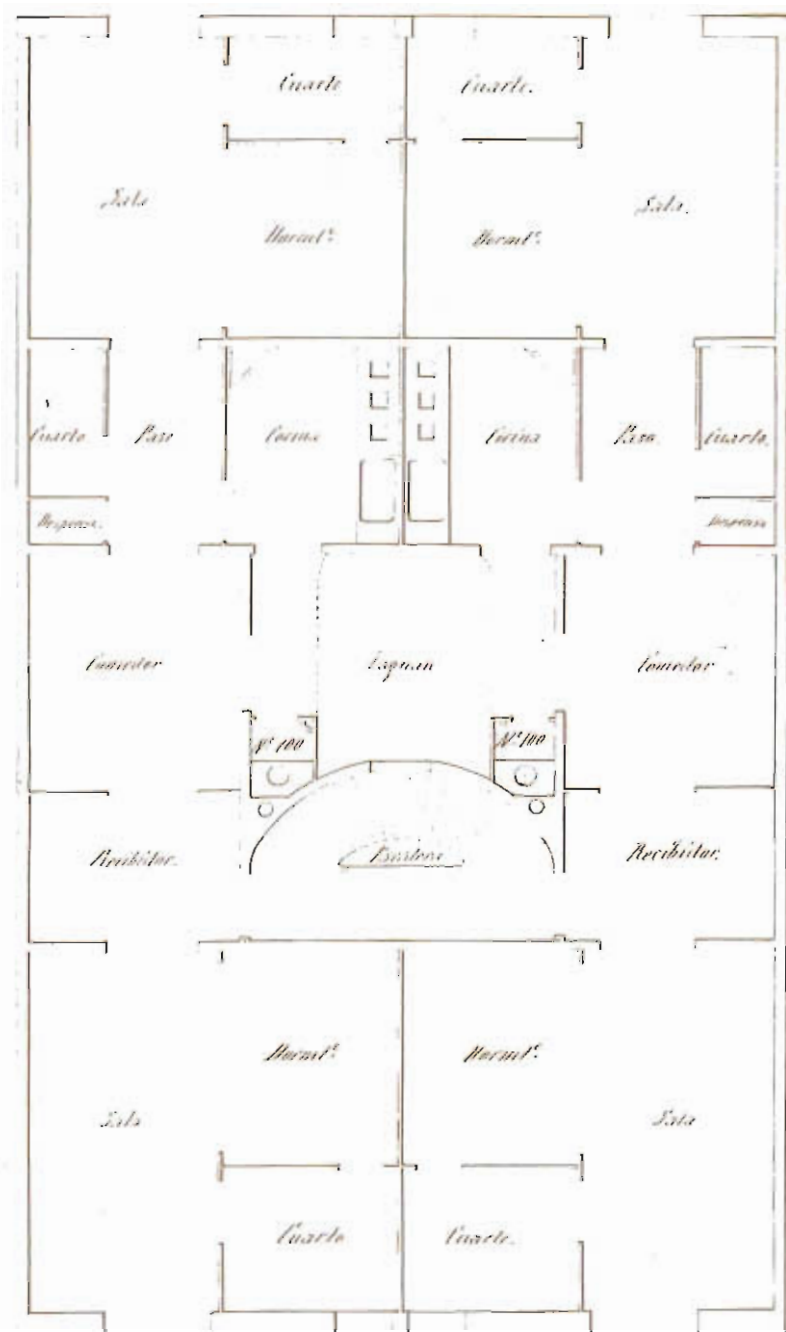
Escala de 1 part 50

Març 16 d'agost de 1865

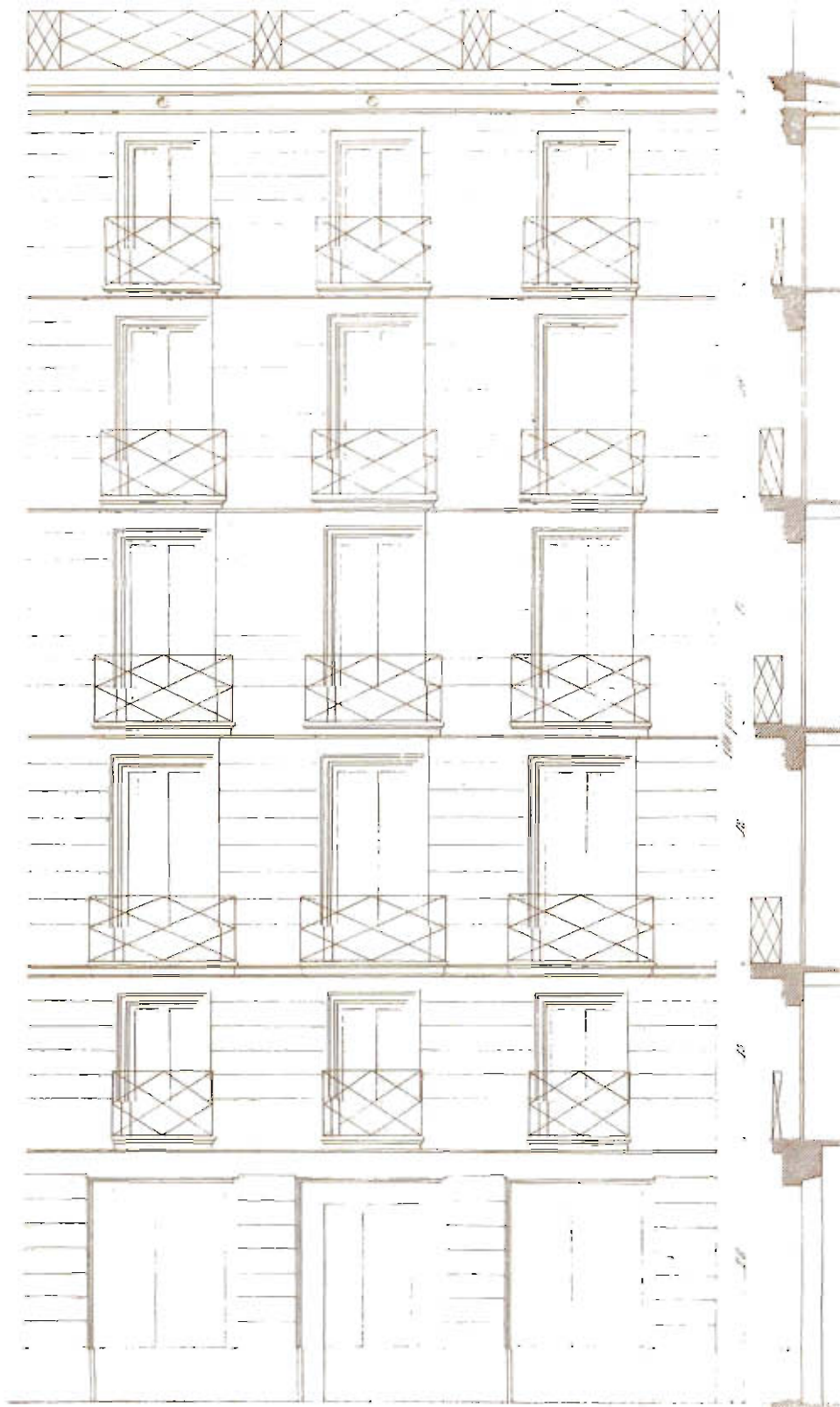
J. Martí y Ribera

Plànol de la planta dels pisos d'una casa que es projecta construir al c/ d'Aribau de Barcelona. AMA - Obres Particulars - Exp. 1932 bis-C - Any 1868.

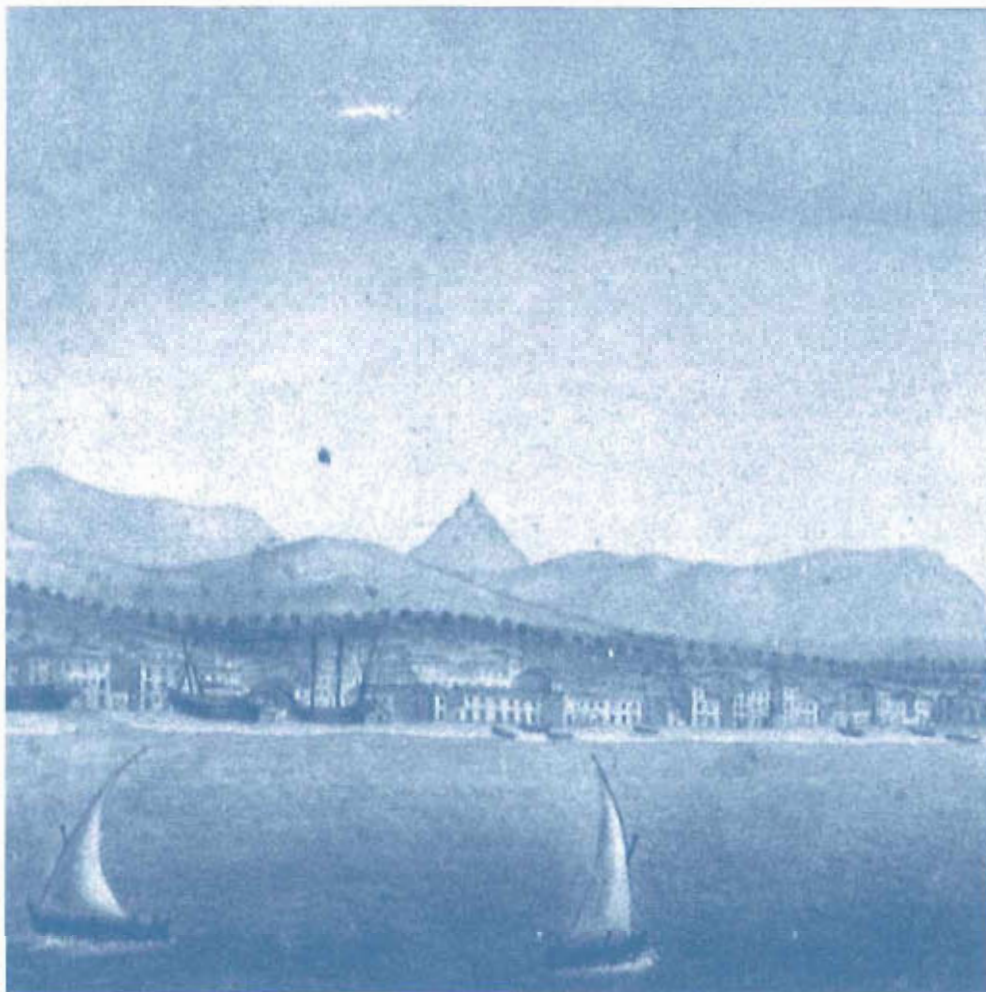
Barcelona 11 Mayo de 1868.
Ciudad Jarriga y Pons

Plànol de façana de la casa que es projecta construir al c/ de Guifré de Barcelona. AMA - Obres Particulars - Exp. 2055 bis-C - Any 1869.

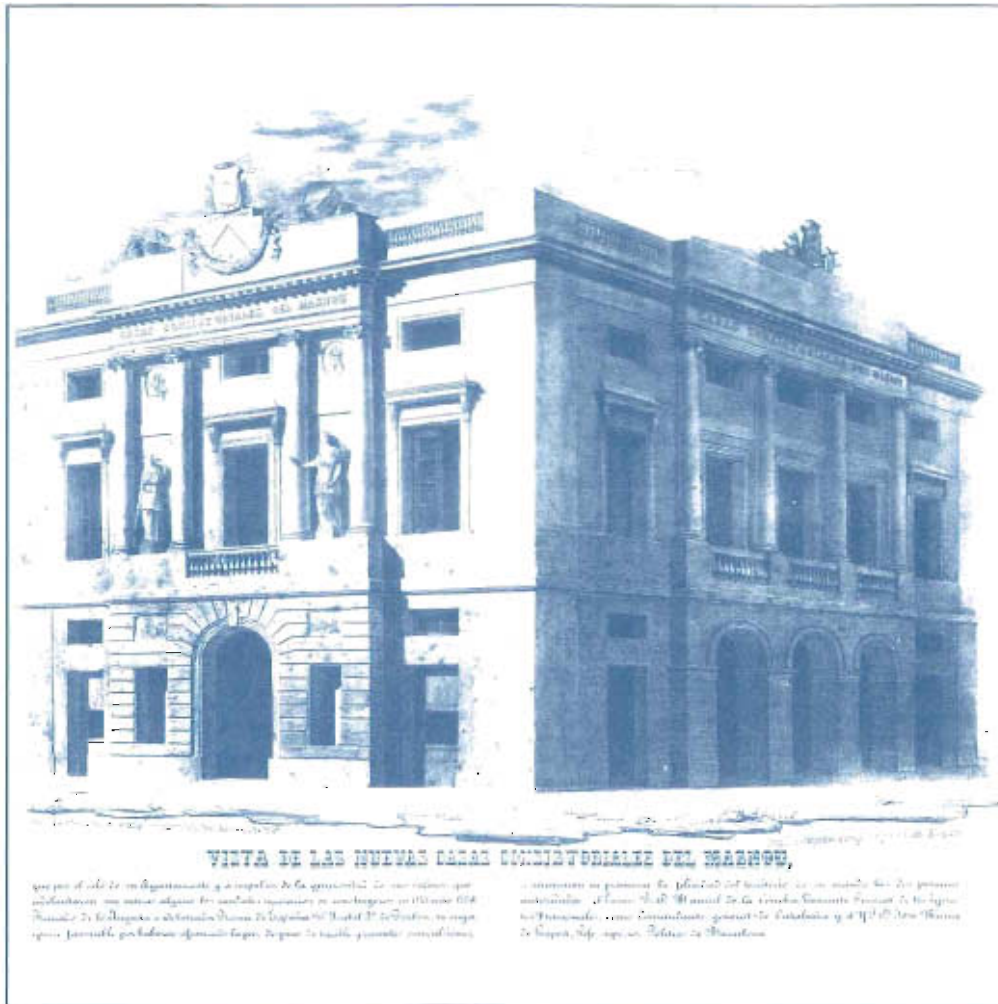
Fitxa tècnica:

«Vista de l'edifici de l'Ajuntament»

Detall de la vista de:

*Escenografia é icnografia o plano geométrico del Pueblo del Masnou
(plànol manuscrit, 1846).*

Museu Municipal de Nàutica del Masnou

Núm. inventari: 558

Objecte: gravat (quadre) antequam 1845.

Descripció física: 50,50 x 56,50 (mides amb marc).

Forma d'ingrés: donatiu de l'Ajuntament.

Descripció: gravat (litografia) dibuixat i litografiat per Onofre Alsamora, segons projecte de Miquel Garriga i Roca. Bon estat de conservació però presenta lleugeres patologies.

Comentari: Al peu del dibuix figura la llegenda següent:

VISTA DE LAS NUEVAS CASAS CONSISTORIALES DEL MASNOU.

Inventor y Director D. Miguel Garriga arquitecto de la Real Academia de Sn. Fo. - Dibujado en Perspectiva y Litografiado por Onofre Alsamora.

Que por el celo de su Ayuntamiento y á impulsos de la generosidad de sus vecinos que adelantaron sin interes alguno los caudales necesarios; se construyeron el 1845 año 13 del Reinado de la Augusta é idolatrada Reina de España d^{ca} Isabel 2^a de Borbon; en cuya época favorable por haberse afianzado la paz despues de terribles y recientes convulsiones, se esmeraron en promover la felicidad del territorio de su mando, las dos primeras autoridades, el Exmo. S.D. Manuel de la Concha, Teniente General de los Ejercitos Nacionales, como Comandante general de Cataluña, y el Y.S. D. José Maria de Gispert, Gefé superior Político de Barcelona.

En una primera observació, a part de veure la magnificència d'aquest edifici, que si féssim una comparació amb altres edificis d'ajuntaments de la resta de la comarca veuríem que sols és comparable amb el de la capital: Mataró (reformat per Garriga i Roca). Però a part del valor arquitectònic, cal destacar que és un edifici amb dues façanes principals. També podem veure que és una llàstima que en un edifici d'aquestes característiques no tingui la perspectiva que es mereixi ja que hauria d'estar situat en una plaça. Això fou perquè la divisòria entre el Masnou i Ocata era el torrent Riquers (ara una part carrer Tomàs Vives i l'altra Roger de Flor) i com que van construir l'edifici en terrenys d'Ocata, en el solar previst per a la plaça, s'hi va edificar (actualment les cases núm. 2 i 3 del carrer Prat de la Riba), de manera que la nova plaça, en lloc de fer-la davant de l'Ajuntament es va fer al bell mig d'Ocata, on ara es troba la plaça d'aquest nom.

Palemó Anglès

Director del Museu Municipal de Nàutica del Masnou.

Edita: Ajuntament del Masnou, Departament de Cultura - Museu Municipal de Nàutica del Masnou.
Producció: RRB / Disseny de la maqueta: Pitu Gómez / Coordinació: Rosa Almuzara / Correcció: Aurora Mateu (Servei Municipal de Català) / ISSN: 1130-7935 / Dipòsit Legal: B-45.605-90

- © de la Presentació: Josep Azuara
- © del Pròleg: Jordi Rogent
- © dels Fons documentals sobre Miquel Garriga i Roca als Arxius de la Ciutat de Barcelona: Xavier Tarraubella
- © de Reflexions entorn a l'obra de Miquel Garriga i Roca al Masnou: Rosa Almuzara
- © de l'Addenda documental: Xavier Tarraubella i Rosa Almuzara
- © de la Fitxa tècnica: Palemó Anglès

Portada: Signatura de Miquel Garriga i Roca

Exemplar gratuït: per a sol·licituds adreceu-vos a l'Ajuntament del Masnou

Nota: els autors volen fer constar la dedicació esmerçada per Aurora Mateu i Ramon Ruiz; i la col·laboració rebuda per part de Marta Esteve, Francesc Fàbregas i Carmen Villà.

AJUNTAMENT DEL MASNOU

MUSEU MUNICIPAL DE NÀUTICA DEL MASNOU

Amb la col·laboració:

**CAIXA
LAIETANA**